

ibsen

stîlpii societății

Stîlpii societății

Piesă în patru acte

1877

Traducere de Radu Polizu-Micșunești
și Maria-Alice Botez

Personajele

KARSTEN BERNICK, consul
DOAMNA BERNICK, soția lui
OLAF, fiul lor în vîrstă de 13 ani
DOMNIȘOARA BERNICK, sora consulului
JOHAN TØNNESEN, fratele mai mic al doamnei Bernick
DOMNIȘOARA HESSEL, soră vitregă cu Betty Bernick, mai în vîrstă decît aceasta.
HILMAR TØNNESEN, nepotul doamnei Bernick
RØRLUND, profesor
RUMMEL, angrosist
VIGELAND, comerciant
SANDSTAD, comerciant
DINA DORF, o fată tînără care locuiește în casa consulului.
KRAP, procurist
AUNE, constructor de vase
SOȚIA ANGROSISTULUI RUMMEL
SOȚIA DIRECTORULUI POȘTELOR HOLT
SOȚIA DOCTORULUI LYNGE

DOMNIȘOARA RUMMEL
DOMNIȘOARA HOLT
Negustorime și diverși locuitori ai orașului, marinari străini, pasageri de pe un vas cu abur etc.

(Acțiunea se petrece în casa consulului Bernick, într-un orășel de pe coasta Norvegiei.)

Actul I

O încăpere spațioasă ce dă spre grădină, în casa consulului Bernick. În planul întîi, la stînga, o ușă duce către odaia consulului. Pe același perete, ceva mai în fund, o ușă asemănătoare. În mijlocul peretului din dreapta, o ușă mare. Peretele din fund, care este aproape în întregime acoperit cu oglinzi, are o ușă deschisă care dă pe o verandă spațioasă, acoperită de o marchiză. De pe verandă se vede o parte din grădină, împrejmuită de un grilaj prevăzut cu o portiță. De-a lungul grilajului se află strada, peste care se văd căsuțe mici de lemn, vopsite în culori deschise.

Este o zi călduroasă de vară. Pe stradă se perindă grupuri de oameni; se opresc, conversează, fac cumpărături într-o prăvălie de coloniale situată în colțul străzii.

În încăpere, în jurul unei mese, sînt așezate un grup de doamne. La mijloc stă doamna Bernick. La stînga ei, doamna Holt cu fiica, lîngă ele doamna Rummel și domnișoara Rummel. La dreapta doamnei Bernick sînt doamna Lynge, domnișoara Bernick și Dina Dorf. Toate lucrează, asamblînd, după cît se vede, lenjerie etc. Pe masă se află mormane de rufărie croită sau pe jumătate gata, precum și părți de îmbrăcăminte în curs de confecționare. Ceva mai departe, spre fund, la o măsuță pe care se află două glastre de flori și un pahar cu apă, stă profesorul Rørlund. Citește cu glas tare dintr-o carte cu margini aurite, în așa fel încît numai unele cuvinte pot fi auzite de către spectatori. Jos în curte aleargă de colo-colo Olaf Bernick și trage cu arbaleta într-o țintă.

După scurt timp, pe ușa din dreapta intră fără zgomot constructorul Aune. Lectura este oarecum deranjată. Doamna

Bernick salută printr-o înclinație a capului și arată către ușa din stînga. Aune traversează cu băgare de seamă odaia și bate încet la ușa consulului, așteaptă puțin, apoi bate din nou. Procuristul Krap iese din odaie, cu pălăria în mînă și cu un teanc de hîrtii sub braț.

KRAP: A, dumneata băteai la ușă?

AUNE: Domnul consul a trimis după mine.

KRAP: Da, știu, dar nu vă poate primi, m-a rugat să vă...

AUNE: Pe dumneavoastră? Aș dori totuși...

KRAP: M-a rugat să vă spun următoarele: trebuie să încetați conferințele pe care le țineți sîmbătă seara pentru muncitori.

AUNE: Așa? Credeam că-mi este îngăduit să-mi întrebuințez timpul liber...

KRAP: Nu vă este îngăduit să vă întrebuințați timpul liber făcînd oamenii inutilizabili în timpul orelor de lucru. Sîmbăta trecută le-ați vorbit despre dezavantajele materiale pricinuite de noul nostru sistem de lucru și de noile mașini aduse pe șantier. De ce faceți asta?

AUNE: O fac în interesul societății.

KRAP: Ciudat! Consulul spunea că aceste prelegeri dăunează „Societății".

AUNE: Domnule procurist, societatea mea nu este totuna cu Societatea domnului consul. Ca președinte al asociației muncitorești, eu trebuie...

KRAP: Înainte de toate sînteți conducătorul șantierului consulului Bernick. Înainte de toate aveți îndatoriri față de Societate; și aceasta este firma Bernick; căci de pe urma ei trăim cu toții. Da, acum știți ce avea să vă spună consulul.

AUNE: Consulul nu cred că mi-ar fi spus-o în felul acesta, domnule procurist! Dar îmi închipui de unde provine totul: de la epava aceea, bleste-

matul acela de vas american. Oamenii ăia vor ca treaba să meargă așa cum sînt obișnuiți la ei și asta...

KRAP: Da, da, da; nu pot intra în amănunte. Acum cunoașteți părerea consulului și cu asta, basta! Acum, desigur, vă întoarceți la șantier! Cu siguranță că e necesar. Eu însumi voi cobori îndată. Îmi cer iertare, doamnele mele.

(Salută și iese. Trece prin grădină, apoi pe stradă în jos spre port. Aune se îndepărtează încet și iese pe ușa din dreapta. Profesorul, care în timpul acestei conversații cu voce scăzută își continuase lectura sfîrșește cartea și o închide.)

RØRLUND: Iată, stimatele mele ascultătoare, cu asta povestea s-a sfîrșit.

DOAMNA RUMMEL: Ah, ce povestire plină de învățăminte!

DOAMNA HOLT: Și cît de morală!

DOAMNA BERNICK: O carte ca asta îți dă multe de gîndit.

RØRLUND: A, da! Și, mai ales constituie un contrast față de produsele literare pe care ni le oferă, din păcate zilnic, ziarele și revistele. Toată această fațadă aurită și sulemenită, pe care înalta societate o etalează — ce ascunde ea oare? Goliciune și putregai, dacă pot spune așa. Nici o morală. Într-un cuvînt, această înaltă societate contemporană nu-i decît un cavou sinistru, bine spoit.

DOAMNA HOLT: Da, ăsta-i adevărul.

DOAMNA RUMMEL: N-avem decît să ne uităm la marinarii americani care se află acum la noi.

RØRLUND: Ei, de această drojdie a societății nici nu vreau să mai vorbesc. Dar chiar și în cercu-

rile lor mai înalte, cum stau lucrurile? O stare de nesiguranță și de neliniște care alterează totul; sentimente de nemulțumire în toate relațiile. Și viața de familie totalmente subminată! Și ce porniri revoluționare se dezlănțuie și cu ce nerușinare, pînă și împotriva adevărurilor consacrate.

DINA *(fără să-și ridice privirea)*: Dar oare acolo nu se petrec și lucruri mărețe?

RØRLUND: Lucruri mărețe? Nu înțeleg.

DOAMNA HOLT *(mirată)*: Doamne-Dumnezeule, Dina!

DOAMNA RUMMEL *(concomitent)*: Dina, cum poți să...

RØRLUND: Nu cred că ar fi sănătos dacă acel gen de fapte s-ar încetățeni la noi. Nu, nu; trebuie să-i mulțumim Domnului că la noi toate sînt așa cum sînt. Desigur, din păcate și aici mai există neghină prin grîu, dar ne străduim s-o smulgem pe cît putem. Important este, doamnelor, să ne apărăm societatea, respingînd valul de schimbări, de noutăți, pe care epoca noastră nestatornică și precipitată încearcă să ni le impună.

DOAMNA HOLT: Și care, din păcate, au apărut și la noi, depășind orice măsură.

DOAMNA RUMMEL: Da, anul trecut puțin a lipsit să nu ne pomenim aici și cu o cale ferată.

DOAMNA BERNICK: Ei, dar pînă la urmă Karsten a respins ideea asta.

RØRLUND: Providența, doamnă Bernick, providența. Trebuie să fiți convinsă că soțul dumneavoastră a fost numai un instrument în mîna Celui-de-sus, atunci cînd a respins această născocire.

DOAMNA BERNICK: Și cu toate astea s-au scris atîtea lucruri dezagreabile despre el în ziare. Dar

am uitat să vă mulțumim, domnule profesor. Sînteți deosebit de amabil că ne jertfiți atîta timp.

RØRLUND: Mă rog, de altfel... în timpul vacanțelor...

DOAMNA BERNICK: Da, da, dar tot e un sacrificiu, domnule profesor.

RØRLUND (*apropiindu-și scaunul*): Vă rog să nu mai vorbim despre asta, scumpă doamnă Bernick. Oare dumneavoastră, toate, nu vă devotați unei cauze superioare? Și n-o faceți din toată inima? Acești decăzuți morali pentru a căror redresare ne străduim cu toții, trebuie să fie considerați într-o anumită măsură, un fel de ostași răniți pe cîmpul de luptă. Iar dumneavoastră, doamnele mele, sînteți surorile de caritate, pline de milostivire, care destrămați pînză făcînd pansamente pentru acești nenorociți schilozi; sînteți acelea care pansați cu blîndețe rănile celor pe care-i îngrijiți și-i vindecați.

DOAMNA BERNICK: Este un har divin să poți vedea totul într-o lumină atît de frumoasă.

RØRLUND: În această privință, doamnelor, multe ne sînt date prin naștere, dar și multe se pot cîștiga prin educație. E vorba numai să privești lucrurile în lumina lor reală, sub aspectul serios al vieții. Ce părere aveți, domnișoară Bernick? Nu găsiți că pînă și pămîntul pe care călcați vă pare mai ferm de cînd v-ați dăruit cu totul învățămîntului?

DOMNIȘOARA BERNICK: O, nu știu ce să vă răspund! Cîteodată însă, cînd mă aflu acolo, în clasă, îmi doresc să fiu departe de aici, pe marea dezlănțuită.

RØRLUND: Da, da. Vedeți domnișoară, acestea sînt dorinți ascunse. Dar unor astfel de oaspeți

nepoftiți și tulburători trebuie să le închideți ușa în nas. Marea sălbatică, dezlănțuită — desigur, e doar o figură de stil a dumneavoastră — reprezintă mirajul acelei societăți umane de peste Ocean, în plină frămîntare, în care atîția își găsesc pieirea sufletului. Puteți acorda vreo prețuire acelei vieți ce urlă sălbatic, dincolo de țărmuri, în depărtare? E suficient să-i vedeți numai pe stradă. Sub dogoarea soarelui de acolo, oamenii umblă clătinîndu-se și transpirînd sub greaua apăsare a grijilor. Nu, cîntărind lucrurile, tot noi o ducem mai bine — noi, care trăim aici, la răcoare; putem întoarce spatele direcției de unde vin perturbările.

DOAMNA BERNICK: Dumnezeule, da, aveți deplină dreptate!

RØRLUND: Iar într-o casă ca aceasta, într-un cămin fericit și pur, în care viața de familie apare în conținutul ei cel mai valoros, în care domnește pacea și înțelegerea... *(Către doamna Bernick.)* Ce ascultați?

DOAMNA BERNICK *(întorcîndu-se către ușa din stînga, în față)*: Ce tare se vorbește acolo!

RØRLUND: S-o fi întîmplat ceva deosebit?

DOAMNA BERNICK: Nu știu. Aud pe cineva înăuntru, la soțul meu.

(Hilmar Tennesen, cu o țigară de foi în gură, intră pe ușa din dreapta, dar văzînd atîtea doamne se oprește.)

HILMAR: O, iertați-mă! *(Vrea să se retragă.)*

DOAMNA BERNICK: Nu, Hilmar, vino, nu deranjezi. Doreai ceva?

HILMAR: Nu, mulțumesc... Sînt numai în trecere. Bună dimineața, doamnele mele! *(Către*

doamna Bernick.) Ei și ce-o să iasă din chestiunea asta?

DOAMNA BERNICK: Din care chestiune?

HILMAR: Bernick a convocat o ședință specială.

DOAMNA BERNICK: Așa? Dar ce s-a întîmplat?

HILMAR: A! Iarăși șarlatania cu drumul de fier.

DOAMNA RUMMEL: E posibil?

DOAMNA BERNICK: Bietul Karsten, iar va avea neplăceri.

RØRLUND: Dar mai are vreun rost, domnule Tonnesen? Consulul Bernick a lămurit încă de anul trecut că nu vrea să audă de nici un fel de cale ferată.

HILMAR: Da, așa știam și eu, dar m-am întîlnit cu procuristul Krap, care mi-a spus că povestea cu calea ferată a fost din nou pusă pe tapet și că Bernick ar ține o conferință cu trei dintre financiarii noștri.

DOAMNA RUMMEL: Mi s-a părut și mie că aud glasul lui Rummel.

HILMAR: Da, evident. Domnul Rummel este de față, de asemenea Sandstad, angrosistul și Mikkel Vigeland, „Sfîntul Mikkel" cum i se mai spune.

RØRLUND: Hm!

HILMAR: Vă cer iertare, domnule profesor.

DOAMNA BERNICK: Și era atîta liniște și pace aici.

HILMAR: Ei, din partea mea, n-au decît să se ciondănească! Ar fi în tot cazul o distracție.

RØRLUND: De o distracție ca asta cred că ne-am putea lipsi.

HILMAR: Depinde de firea fiecăruia. Unii au nevoie din cînd în cînd de dispute crîncene. Dar, din păcate un orășel ca al nostru oferă rareori astfel de prilejuri. *(Frunzărește cartea profesorului.)* Fe-

meia în slujba societății... Ei, dar ce prostie o mai fi și asta?

DOAMNA BERNICK: Dumnezeule, Hilmar, cum poți vorbi așa? Cu siguranță că n-ai citit cartea.

HILMAR: Nu, și nici n-am de gînd.

DOAMNA BERNICK: Cred că nu te simți tocmai bine azi?

HILMAR: Nu, nu mi-e bine.

DOAMNA BERNICK: Poate că n-ai dormit bine azi-noapte?

HILMAR: Da, am dormit foarte prost. Și fiindcă nu m-am simțit prea bine, am ieșit să iau puțin aer, apoi am trecut pe la club, unde am citit descrierea unei călătorii la Polul Nord. Credeam în efectul înviorător al peripețiilor oamenilor în luptă cu elementele naturii.

DOAMNA RUMMEL: Dar cu siguranță că nu v-au făcut bine, domnule Tonnesen.

HILMAR: Adevărat, mi-au făcut chiar rău, doamnă Rummel. Toată noaptea m-am zvîrcolit în așternut, într-un fel de semi-somn; am visat că mă urmărea o morsă îngrozitoare.

OLAF *(care a urcat scările verandei)*: Ai fost urmărit de o morsă, unchiule?

HILMAR: Așa am visat, prostuțule! Ce te mai joci cu arcul ăsta ridicol? De ce nu-ți faci rost de o pușcă adevărată?

OLAF: O, cum aș vrea, dar...

HILMAR: Cu o pușcă e altceva, are un rost. Ai o senzație deosebită cînd tragi.

OLAF: Atunci aș putea împușca urși, unchiule. Dar tata nu-mi dă voie.

DOAMNA BERNICK: Hilmar, nu-i băga în cap de-alde astea.

HILMAR: Hm, ai dreptate. Ce generație se for-

mează acum?! Se trăncănește într-una despre sport și iarăși sport, care în definitiv nu e decît o joacă; de ce nu se găsește însă un sistem de educație care să călească omul, să-i dea curajul de a înfrunta bărbătește pericolele? *(Precipitat către Olaf, arătînd spre arbaleta pe care acesta o ține îndreptată spre Hilmar.)* Nu mai ține arbaleta spre mine, nătăfleață, ar putea să se descarce.

OLAF: Nu, unchiule, n-are nici o săgeată în ea!

HILMAR: Asta n-o poți ști, ar putea totuși să aibă vreo săgeată! Dă-o în lături, cînd îți spun! De ce dracu n-ai plecat niciodată cu unul din vapoarele tatălui tău în America? Acolo ai fi putut asista la vînătoare de bizoni sau la vreo luptă cu pieile roșii.

DOAMNA BERNICK: Nu, asta nu, Hilmar!

OLAF: Vai, grozav mi-ar plăcea, unchiule; și atunci poate i-aș întîlni pe unchiul Johan și pe mătușa Lona.

HILMAR: Hm, asta ar mai lipsi!

DOAMNA BERNICK: Acum te poți duce în grădină, Olaf.

OLAF *(îndrăzneț, bărbătește)*: Mamă, aș vrea să ies și pe stradă!

DOAMNA BERNICK: Da, dar nu prea departe.

(Olaf iese repede pe portița grilajului.)

RØRLUND: Domnule Tønnesen, n-ar trebui să băgați în capul băiatului bazaconii de-astea.

HILMAR: Da, sigur. Găsiți că e mai bine să rămînă aici și să devină ca toți ceilalți un sedentar.

RØRLUND: Dar de ce nu plecați dumneavoastră în America?

HILMAR: Eu? Cu boala mea? Sigur, aici în oraș nu prea e luată în considerație. Și în plus, mai

sînt şi anumite îndatoriri faţă de societatea căreia îi aparţii. Şi aici trebuie să fie cineva care să ţină sus stindardul ideii. Hm, acum iar strigă!

DOAMNELE: Cine strigă?

HILMAR: Nu ştiu, acolo înăuntru vorbesc puţin cam tare şi asta mă enervează.

DOAMNA RUMMEL: Cu siguranţă, trebuie să fie soţul meu, domnule Tønnesen. Dar am să vă explic: s-a obişnuit să vorbească în mari adunări publice.

RØRLUND: Nici ceilalţi nu par să vorbească mai domol.

HILMAR: Nu, ferească Domnul: cînd este vorba să-ţi aperi punga cu bani... Şi aici totul se reduce la socoteli băneşti! Uf!

DOAMNA BERNICK: În tot cazul, e mult mai bine acum; înainte prea se luau toate în glumă.

DOAMNA LYNGE: Chiar atît de rău stăteau lucrurile pe-aici?

DOAMNA RUMMEL: Da, puteţi să mă credeţi, doamnă doctor. Mulţumiţi lui Dumnezeu că pe-atunci nu locuiaţi aici.

DOAMNA HOLT: Da, într-adevăr, multe s-au schimbat! Cînd îmi amintesc de timpurile cînd eram tînără!

DOAMNA RUMMEL: Amintiţi-vă numai ce viaţă era acum 14—15 ani! Ferească-ne Dumnezeu! Existau, în acelaşi timp o asociaţie muzicală şi o asociaţie pentru organizarea balurilor.

DOMNIŞOARA BERNICK: Plus cercul dramatic; îmi amintesc perfect.

DOAMNA RUMMEL: Exact, acolo s-a jucat piesa dumneavoastră, domnule Tønnesen.

HILMAR *(îndreptîndu-se spre fundul încăperii)*: O, lăsaţi astea, lăsaţi!

RØRLUND: Piesa de teatru a studentului Tønnesen?

DOAMNA RUMMEL: Da, dar demult. Înainte de venirea dumneavoastră aici, domnule profesor. De altfel, nu s-a jucat decît o singură dată.

DOAMNA LYNGE: Nu era piesa în care, după cum mi-ați spus, ați jucat rolul îndrăgostitei, doamnă Rummel?

DOAMNA RUMMEL *(aruncînd o privire fugară spre profesor)*: Eu? Nu mai țin minte, doamnă Lynge. Dar îmi amintesc foarte bine ce viață exuberantă era în familie.

DOAMNA HOLT: Ah! Și acum țin minte casele unde, de cîte două ori pe săptămînă, se dădeau dineuri fastuoase.

DOAMNA LYNGE: Am auzit că era și o trupă de actori ambulanți.

DOAMNA RUMMEL: Ah! A fost cel mai oribil lucru.

DOAMNA HOLT *(agitată)*: Hm! Hm!

DOAMNA RUMMEL: Cum, actorii? Nu. Nu-mi amintesc.

DOAMNA LYNGE: O, ba da! Am auzit că au făcut o mulțime de... nebunii; era ceva adevărat în toate poveștile acelea?

DOAMNA RUMMEL: În fond, absolut nimic, doamnă Lynge.

DOAMNA HOLT: Dina, dă-mi te rog pînza de acolo.

DOAMNA BERNICK *(în același moment)*: Dragă copilă, du-te pînă la bucătărie și roag-o pe Katrine să vină cu cafeaua.

DOMNIȘOARA BERNICK: Mă duc și eu cu Dina.

(Dina și domnișoara Bernick ies pe ușa din fund, stînga.)

DOAMNA BERNICK *(ridicîndu-se)*: Vă rog să mă scuzați o clipă, doamnele mele; propun să bem cafeaua afară. *(Iese pe verandă și așază una dintre mese. Profesorul Rørlund stă în picioare în cadrul ușii și vorbește cu ea. Hilmar stă afară, fumînd.)*

DOAMNA RUMMEL *(încet către doamna Lynge)*: Dumnezeule, doamnă Lynge, cum m-ați mai speriat!

DOAMNA LYNGE: Eu?

DOAMNA HOLT: Dar chiar dumneavoastră ați început discuția asta, doamnă Rummel.

DOAMNA RUMMEL: Eu? Cum puteți să susțineți așa ceva, doamnă Holt? N-am spus nici un cuvînt.

DOAMNA LYNGE: Dar ce s-a întîmplat?

DOAMNA RUMMEL: Cum v-a putut da în gînd să pomeniți de artiști? Nu v-ați dat seama că Dina era aici?

DOAMNA LYNGE: Dina? Doamne sfinte, dar ce legătură poate fi...

DOAMNA HOLT: Și, culmea! Aici în casa asta! Nu știați că fratele doamnei Bernick a fost cel care...

DOAMNA LYNGE: Cel care ce? Dar nu știu absolut nimic, sînt de puțină vreme aici.

DOAMNA RUMMEL: Oare n-ați auzit că... Hm! *(Către fiica ei.)* Ai putea să te plimbi puțin în grădină, Hilda.

DOAMNA HOLT: Du-te și tu Netta. Cînd va veni Dina, caută să fii cît mai prietenoasă cu biata fată.

(Domnișoara Rummel și domnișoara Holt se duc în grădină.)

DOAMNA LYNGE: Ei, și ce-a fost cu fratele doamnei Bernick?

DOAMNA RUMMEL: N-ați știut că el a fost amestecat în chestiunea aceea oribilă?

DOAMNA LYNGE: Studentul Tønnesen a fost acela?

DOAMNA RUMMEL: Vai! Doamne-Dumnezeule, nu. Hilmar este vărul ei, doamnă Lynge. Eu vorbeam de fratele ei.

DOAMNA HOLT: Tønnesen, decăzutul!

DOAMNA RUMMEL: Îl cheamă Johan. A fugit în America.

DOAMNA HOLT: Nici nu se putea altfel. Trebuia să fugă.

DOAMNA LYNGE: După cît înțeleg, a fost amestecat într-o chestiune urîtă.

DOAMNA RUMMEL: Da, cam așa. Cum să spun, a fost ceva cu mama Dinei. O, îmi amintesc de parcă ar fi fost ieri. Johan Tønnesen lucra pe atunci în birourile bătrînei doamne Bernick. Karsten Bernick tocmai se întorsese de la Paris. Nu era încă logodit.

DOAMNA LYNGE: Ei, dar ce e cu povestea... urîtă?

DOAMNA RUMMEL: Da, vedeți dumneavoastră, în iarna aceea tocmai se afla aici compania dramatică Møller.

DOAMNA HOLT: Și din companie făceau parte actorul Dorf și soția lui. Toți tinerii erau înnebuniți după ea.

DOAMNA RUMMEL: Da, Dumnezeu știe de ce o puteau găsi atît de frumoasă. Dar într-o seară, actorul Dorf s-a întors acasă la o oră neobișnuită.

DOAMNA HOLT: Cu totul pe neașteptate.

DOAMNA RUMMEL: Și găsește... a, nu! Asta chiar că nu se mai poate povesti.

DOAMNA HOLT: Nu, doamnă Rummel, n-a găsit nimic, căci ușa era încuiată pe dinăuntru.

DOAMNA RUMMEL: Păi tocmai asta voiam să spun și eu: a găsit ușa încuiată pe dinăuntru. Și, închipuiți-vă, cel care se afla înăuntru a trebuit să sară pe fereastră.

DOAMNA HOLT: Tocmai de sus, de la mansardă.

DOAMNA LYNGE: Și acela era fratele doamnei Bernick?

DOAMNA RUMMEL: Da, el.

DOAMNA LYNGE: Deci, cel care a fugit în America!

DOAMNA HOLT: Doar vă dați seama că trebuia să dispară.

DOAMNA RUMMEL: Iar mai tîrziu s-a aflat încă ceva, aproape tot atît de grav; închipuiți-vă și-a însușit conținutul casei de bani.

DOAMNA HOLT: Dar asta nu se știe precis, doamnă Rummel; poate că au fost numai zvonuri.

DOAMNA RUMMEL: Ei, nu, găsesc că trebuie să vă spun! Oare nu știa tot orașul? Și nu din cauza asta era să dea faliment bătrîna doamnă Bernick? Chiar Rummel mi-a povestit. Ah, Dumnezeu să mă ierte, nu trebuia să vorbesc.

DOAMNA HOLT: Ei, în tot cazul, banii n-au ajuns la doamna Dorf, căci ea...

DOAMNA LYNGE: Da, și ce s-a întîmplat după aceea între părinții Dinei?

DOAMNA RULMEL: Dorf și-a părăsit nevasta și copilul. Dar doamna a avut atîta tupeu încît a mai rămas încă un an aici. Pe scenă, desigur, n-a mai îndrăznit să apară. Își cîștiga pîinea spălînd și cosînd pe la oameni.

DOAMNA HOLT: Apoi a încercat să deschidă o școală de dans.

DOAMNA RUMMEL: Și, natural, n-a mers. Ce părinți și-ar fi încredințat copiii uneia ca ea? Dar n-a dus-o mult; distinsa doamnă nu era învățată cu munca, a căpătat o aprindere de plămîni și a murit.

DOAMNA LYNGE: O, într-adevăr, urîtă poveste!

DOAMNA RUMMEL: Da, vă puteți închipui prin ce a trecut familia Bernick. E singura pată întunecoasă pe soarele fericirii lor, precum se exprima odată Rummel. De aceea să nu vorbiți niciodată despre lucrurile astea, aici în casă, doamnă Lynge!

DOAMNA LYNGE: Dar doamna Bernick nu are cumva și o soră vitregă?

DOAMNA RUMMEL: Din fericire, putem spune că a avut. Acum s-a isprăvit cu rudenia lor. Da, și asta e alt specimen! Închipuiți-vă: își tăiase părul scurt, iar pe timp de ploaie umbla încălțată cu cizme bărbătești.

DOAMNA HOLT: Iar cînd fratele ei vitreg — individul acela decăzut — a luat-o din loc și tot orașul era indignat împotriva lui, știți ce a găsit cu cale? Să plece acolo după el!

DOAMNA RUMMEL: Da. Și nu uitați scandalul pe care l-a făcut cu ocazia plecării, doamnă Holt!

DOAMNA HOLT: Sst, nu vorbiți de asta!

DOAMNA LYNGE: Dumnezeule, și ea a pricinuit un scandal?

DOAMNA RUMMEL: Da, doamnă Lynge, ascultați: Karsten Bernick tocmai se logodise cu Betty Tønnesen; cînd a venit cu ea la braț la mătușa ei, pentru a-i anunța logodna...

DOAMNA HOLT: Trebuie să mai știți că Tønnesenii erau orfani...

DOAMNA RUMMEL: ...Lona Hessel se ridică de pe scaunul pe care ședea și-i trage o palmă lui Kar-

sten Bernick, omul acela fin, cult, o palmă de i s-a făcut negru înaintea ochilor.

DOAMNA LYNGE: Eu niciodată n-am...

DOAMNA HOLT: Da, e absolut sigur.

DOAMNA RUMMEL: Pe urmă și-a făcut bagajele și a plecat în America.

DOAMNA LYNGE: Atunci, asta înseamnă că și Lona pusese ochii pe Karsten..

DOAMNA RUMMEL: Vă închipuiți. Lona spera că se vor căsători după întoarcerea lui de la Paris.

DOAMNA HOLT: Da, închipuiți-vă, credea asta! Bernick, tînărul om de lume, plin de viață, desăvîrșitul cavaler, favoritul tuturor doamnelor...

DOAMNA RUMMEL: Și totuși, doamnă Holt, atît de cumsecade și atît de moral.

DOAMNA LYNGE: Și cu ce se ocupă în America această domnișoară Hessel?

DOAMNA RUMMEL: Vedeți dumneavoastră, după cum s-a exprimat odată soțul meu, asupra acestui lucru planează un văl pe care nu ne e îngăduit să-l ridicăm.

DOAMNA LYNGE: Cum adică?

DOAMNA RUMMEL: Lona nu mai are legături cu familia, totuși s-a aflat prin oraș că ar fi fost angajată să cînte prin localuri...

DOAMNA HOLT: Și că ar fi ținut conferințe în public...

DOAMNA RUMMEL: Și că a scris o carte cu totul dementă.

DOAMNA LYNGE: Nu-i cu putință!

DOAMNA RUMMEL: Ba da, Lona Hessel este și ea un fel de pată pe fericirea familiei Bernick. Și acum știți totul, doamnă Lynge. Dumnezeu mi-e martor că am vorbit despre lucrurile acestea numai ca să vă atrag atenția.

DOAMNA LYNGE: O, fiți liniștită, voi fi atentă! Dar, sărmana Dina Dorf! De ea îmi pare cu adevărat rău.

DOAMNA RUMMEL: Ei, pentru Dina a fost mai bine că s-a întîmplat așa. Gîndiți-vă numai ce se alegea de ea dacă rămînea pe mîinile părinților! Desigur, cu toții ne-am ocupat de ea și am sfătuit-o cît am putut mai bine. Pînă la urmă, grație domnișoarei Bernick, a ajuns aici în casă.

DOAMNA HOLT: Dina a fost întotdeauna un copil dificil. Puteți să vă închipuiți, atîtea exemple rele! O fată ca ea nu poate fi ca ale noastre; trebuie luată cu binișorul, doamnă Lynge.

DOAMNA RUMMEL: Ssst! Iat-o că vine! *(Tare.)* Da, într-adevăr Dina este o fată iscusită. A, aici erai, Dina? Tocmai terminasem lucrul de mînă.

DOAMNA HOLT: A, ce cafea aromată ai făcut, dragă Dina! O cafea ca asta, de dimineață...

DOAMNA BERNICK *(de pe verandă)*: Vă rog să poftiți, doamnele mele!

(Între timp, domnișoara Bernick și Dina au ajutat servitoarei să aducă serviciul de cafea. Toate doamnele iau loc afară. Îi vorbesc Dinei excepțional de prietenos. Puțin după aceea Dina se întoarce și-și caută lucrul de mînă.)

DOAMNA BERNICK *(afară, lîngă masa pusă)*: Dina, nu vii și tu?

DINA: Nu, mulțumesc, nu vin. *(Se așază și lucrează. Doamna Bernick și profesorul schimbă cîteva cuvinte; o clipă mai tîrziu, acesta intră în odaie.)*

RØRLUND *(își face de lucru în apropierea mesei; cu voce scăzută)*: Dina.

DINA: Da?

RØRLUND: De ce nu vrei să vii afară?

DINA: Cînd am sosit cu cafeaua mi-am dat seama după privirea doamnei celei străine că se vorbise de mine.

RØRLUND: Dar n-ai văzut cît de prietenoasă s-a arătat față de dumneata, acolo, afară?

DINA: Da, dar tocmai asta nu mai pot îndura.

RØRLUND: Ai un spirit rebel, Dina.

DINA: Adevărat.

RØRLUND: De ce ești așa?

DINA: Fiindcă nu sînt altfel.

RØRLUND: N-ai încercat să te schimbi?

DINA: Nu.

RØRLUND: De ce nu?

DINA *(privindu-l)*: Eu fac parte din categoria ființelor corupte moralmente.

RØRLUND: Ptiu, rușine, Dina!

DINA: Și mama mea aparținea aceleiași categorii... moralmente corupte.

RØRLUND: Cine ți-a spus trăsnăile astea?

DINA: Nimeni! Despre asta ei nu vorbesc niciodată. De ce nu mi se spune nimic? Toți umblați cu atîta grijă cu mine de parcă m-aș sparge în bucățele dacă... O, cît urăsc compasiunea asta!

RØRLUND: Dragă Dina, înțeleg destul de bine că te simți deprimată aici, dar...

DINA: O, de-aș putea fi cît mai departe. M-aș putea descurca singură prin lume, numai de n-aș mai trăi printre oameni atît de...

RØRLUND: Care sînt atît de... Cum?

DINA: Atît de cumsecade și de morali!

RØRLUND: Dar, Dina, nu crezi că sînt realmente așa?

DINA: O, dumneavoastră înțelegeți foarte bine ce vreau să spun! Hilda și Netta sînt zilnic aici pentru a-mi servi ca modele, ca exemple. Atît de

binecrescută ca ele n-am să fiu niciodată. Și nici nu vreau să fiu! Ah, dacă aș fi departe, sînt sigură, că aș deveni o fată cumsecade.

RØRLUND: Dar ești cumsecade, dragă Dina.

DINA: La ce bun, aici?

RØRLUND: Va să zică, vrei să pleci. Te gîndești serios?

DINA: N-aș mai sta nici o zi, dacă n-ați fi dumneavoastră.

RØRLUND: Spune-mi, Dina, de fapt de ce-ți place să fii împreună cu mine?

DINA: Pentru că dumneavoastră mă învățați atît de multe lucruri frumoase.

RØRLUND: Frumoase? Numești frumoase cele ce te învăț eu?

DINA: Da. Sau, de fapt, dumneavoastră nu mă învățați nimic; dar atunci cînd vă aud vorbind, ajung să văd partea frumoasă a vieții.

RØRLUND: La drept vorbind, ce înțelegi prin frumos?

DINA: Nu m-am gîndit niciodată.

RØRLUND: Atunci gîndește-te acum. Ce înțelegi printr-un lucru frumos?

DINA: Un lucru frumos este ceva măreț și foarte îndepărtat... parcă de neatins.

RØRLUND: Hm! Dragă Dina, sînt adînc îngrijorat din pricina dumitale.

DINA: Numai atît?

RØRLUND: Cred că știi foarte bine cît de nespus de dragă îmi ești.

DINA: Dacă aș fi Hilda sau Netta, nu v-ar fi teamă că se observă.

RØRLUND: O, Dina, nici nu-ți poți închipui de cîte lucruri trebuie să țin seama. Cînd un om este sprijinitorul moralei în societatea în care trăiește,

niciodată nu este destul de precaut. Dacă aş fi sigur cel puţin că oamenii vor să înţeleagă şi să interpreteze just motivele mele. Dar mie îmi e totuna; dumneata trebuie să fii ajutată să te ridici, Dina; asta să ne fie înţelegerea atunci cînd voi veni, cînd circumstanţele îmi vor îngădui şi cînd voi spune: „Iată mîna mea, vrei s-o accepţi şi să fii soţia mea?" Eşti de acord, Dina?

DINA: Da.

RØRLUND: Mulţumesc, mulţumesc! Asta o fac pentru mine, Dina, fiindcă-mi eşti dragă. Sst, vine cineva! Dina, de dragul meu, du-te afară, la ceilalţi.

(Dina se duce la masa unde se serveşte cafeaua. În aceeaşi clipă, angrosistul Rummel, comerciantul Sandstad şi comerciantul Vigeland ies din prima odaie din stînga, urmaţi de consulul Bernick, care are un teanc de hîrtii în mînă.)

CONSULUL BERNICK: Aşa, atunci ne-am înţeles, afacerea e tranşată.

VIGELAND: Da, cu ajutorul lui Dumnezeu, aşa-i.

RUMMEL: S-a hotărît, Bernick. Cuvîntul unui norvegian este neclintit ca stîncile de la Dover, ştii asta!

CONSULUL BERNICK: Şi nimeni nu dă înapoi: nimeni nu renunţă, orice opoziţie ar fi să întîmpinăm.

RUMMEL: Stăm pe poziţie, şi de-om cădea, cădem împreună, Bernick.

HILMAR *(care a păşit în uşa verandei)*: Să cadă? Dacă-mi îngăduiţi, oare nu drumul de fier e cel care cade?

CONSULUL BERNICK: Nu, dimpotrivă, el va ajunge să fie dat în circulaţie.

RUMMEL: Cu abur, domnule Tønnesen.

HILMAR *(apropiindu-se)*: Așa?

RØRLUND *(mirat)*: Cum?

DOAMNA BERNICK *(în ușa ce dă spre verandă)*: Dar, dragă Karsten, în definitiv, despre ce este vorba?

CONSULUL BERNICK: O, dragă Betty, nu cred să te poată interesa chestiunea asta. *(Către cei trei domni.)* Acum să întocmim lista; cu cît mai degrabă, cu-atît mai bine. Evident, noi patru subscriem primii. Poziția pe care o ocupăm în societate ne-o impune ca pe o datorie. Noi trebuie să ne extindem cît mai mult posibil.

SANDSTAD: Se înțelege, domnule consul.

RUMMEL: Se va face, Bernick, ne-am legat doar.

CONSULUL BERNICK: Nu sînt deloc îngrijorat de rezultat. Trebuie numai să avem grijă ca fiecare dintre noi să acționeze în cercul propriu de cunoscuți; și odată ce am trasat calea prin subscrierile noastre majoritare, urmează de la sine ca fondul comunal să contribuie cu restul; astfel nu vor mai putea subscrie cei ce nu fac parte din combinație.

DOAMNA BERNICK: Hai, Karsten, vino, trebuie neapărat să ne povestești!

CONSULUL BERNICK: O, dragă Betty, asta nu-i ceva care să intereseze doamnele!

HILMAR: Va să zică totuși ții să întreprinzi afacerea cu drumul de fier?

CONSULUL BERNICK: Da, natural.

RØRLUND: Dar anul trecut, domnule consul?

CONSULUL BERNICK: Anul trecut era cu totul altceva. Pe-atunci era vorba de o linie de-a lungul coastei.

VIGELAND: Și care ar fi fost de prisos, domnule profesor, deoarece avem vasele cu abur.

SANDSTAD: În timp ce transportul cu trenul ar fi revenit extrem de scump.

RUMMEL: Da. Și ar fi zdruncinat oarecare interese importante aici în oraș.

CONSULUL BERNICK: Principalul a fost că nu era spre binele colectivității. De aceea m-am opus atunci și de aceea acceptăm linia ce va trece prin interiorul ținutului.

HILMAR: De acord, totuși linia nu va trece prin orașele din apropierea noastră.

CONSULUL BERNICK: Dar va trece prin orașul nostru, dragul meu Hilmar, căci vom construi o linie secundară pînă aici.

HILMAR: Aha, va să zică un alt proiect!

RUMMEL: Și nu-i o idee excelentă? Ce?

RØRLUND: Hm!

VIGELAND: Nu se poate contesta că terenul este excepțional de potrivit pentru o linie secundară. Parcă providența însăși l-a întocmit astfel.

RØRLUND: Într-adevăr așa să fie, domnule Vigeland?

CONSULUL BERNICK: Da, trebuie să recunosc că și eu consider ca un semn al providenței împrejurarea de a fi făcut o călătorie de afaceri — chiar în primăvara aceasta — cu care ocazie am trecut printr-o depresiune naturală pe care nu o cunoscusem pînă atunci. Imediat mi-am dat seama că ar fi locul cel mai indicat pentru o linie secundară care să ducă pînă la noi. Am și cerut unui inginer să exploreze terenul; am aici devizul estimativ; nu se poate prevedea o dificultate.

DOAMNA BERNICK *(stînd în ușă cu celelalte doamne)*: Dar, dragă Karsten nu ne-ai spus nimic!

CONSULUL BERNICK: O, draga mea Betty, doamnele nici nu ar fi înțeles adevăratul aspect al pro-

blemei! De altfel nu am vorbit despre acest proiect absolut nimănui pînă în ziua de azi. Dar acum e momentul hotărîtor: acum se va acționa deschis, la lumina zilei și cu toată energia. Da, chiar de-ar fi să-mi pun toată existența mea în joc, o voi duce pînă la capăt.

RUMMEL: Și noi sîntem alături de tine, Bernick.

RØRLUND: Această întreprindere este într-adevăr atît de promițătcare pentru dumneavoastră, domnii mei?

CONSULUL BERNICK: Da, așa sper. Nu va însemna oare o adevărată pîrghie pentru ridicarea întregului oraș?! Gîndiți-vă numai la imensele ținuturi împădurite care vor deveni accesibile exploatării; gîndiți-vă la bogăția straturilor de minereu ce vor fi puse și ele în exploatare; gîndiți-vă la rîu: cascade una după alta. Cîte exploatări industriale nu se pot înființa la noi?!

RØRLUND: Și dumneavoastră nu vă temeți că un contact atît de strîns cu străinii, cu stricăciunea lor...

CONSULUL BERNICK: Nu, fiți fără grijă, domnule profesor, vrednicul nostru orășel are, slavă Domnului, o temelie morală sănătoasă. Și dacă afirm acest lucru este pentru motivul că absolut cu toții am contribuit la asta; și-o vom face și de aici înainte, fiecare după posibilitățile lui. Dumneavoastră, domnule profesor, vă veți continua opera atît de valoroasă și de lăudabilă, la școală și în căminuri. Noi, oamenii de afaceri, vom sprijini societatea prin răspîndirea bunăstării în cercuri cît mai largi; iar femeile noastre — dar veniți mai aproape, doamnelor, trebuie să auziți acest lucru — femeile noastre, soțiile și fiicele noastre vor fi mai departe în fruntea operelor de binefacere aducînd sprijin

și îmbărbătare celor dragi și apropiați lor, așa cum pentru mine și Olaf sînt dragile mele Betty și Marta. *(Uitîndu-se în jur.)* Dar pe unde-o fi Olaf?

DOAMNA BERNICK: O, acum, în timpul vacanței, nu-l mai prinzi pe-acasă.

CONSULUL BERNICK: Sînt sigur că iar s-a dus la debarcader. Ai să vezi că n-o să se învețe minte pînă n-o păți ceva.

HILMAR: Ei! O mică luptă cu forțele naturii.

DOAMNA RUMMEL: O! Ce minunat simțămînt de familie aveți, domnule Bernick.

CONSULUL BERNICK: Ei, familia este doar sîmburele societății, doamnă. E un cămin fericit cu un cerc restrîns de prieteni onorabili și credincioși în care nimic din afară nu aruncă vreo umbră.

(Pe ușa din dreapta, intră Krap; în mînă are scrisori și ziare.)

KRAP: Poșta din străinătate, domnule consul; și o telegramă din New York.

CONSULUL BERNICK *(luînd-o)*: Aha, de la armatorul lui „Indian Girl".

RUMMEL: Va să zică a venit poșta? În cazul acesta, am onoarea să vă salut.

VIGELAND: Da, și eu de asemenea.

SANDSTAD: Cu bine, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Cu bine, cu bine, domnii mei. Și, nu uitați, azi după amiază la orele cinci avem întîlnire.

CEI TREI DOMNI: Da, da, desigur; se înțelege! *(Ies prin dreapta.)*

CONSULUL BERNICK: Ei, nu, asta-i ceva cu adevărat americănesc! De-a dreptul revoltător!

DOAMNA BERNICK: Vai, Doamne, dar ce este?

CONSULUL BERNICK: Iată, domnule Krap, citiți vă rog!

KRAP *(citind)*: „Faceți reparații cît mai puține posibil; dispuneți reîntoarcerea lui «Indian Girl» de îndată ce poate pluti pe mare calmă; la caz de nevoie, va pluti pînă la linia maximă de încărcare.“ Ei, că asta n-am mai...

CONSULUL BERNICK: Va pluti la linia de încărcare? Dar acești domni știu prea bine că în atare situație vaporul se duce la fund ca un pietroi dacă se lovește de ceva.

RØRLUND: Da, se demonstrează încă odată cum stau lucrurile în această mare și mult cîntată „nouă societate“.

CONSULUL BERNICK: Aici aveți dreptate: nu există nici o considerație — nici măcar pentru viețile omenești — din momentul în care e vorba de beneficii. *(Către Krap.)* E posibil ca „Indian Girl“ să fie lansat la apă în patru-cinci zile?

KRAP: Da, întrerupînd însă lucrările la „Palmier“; bineînțeles dacă nu se opune Vigeland.

CONSULUL BERNICK: Asta n-o va face. Examinează te rog și corespondența. Ascultați! Nu cumva l-ați văzut pe Olaf la debarcader?

KRAP: Nu, domnule consul. *(Se duce în prima odaie din stînga.)*

CONSULUL BERNICK *(citind din nou telegrama)*: Domnii ăștia nu iau în seamă că pun în joc optsprezece vieți omenești.

HILMAR: Ei, asta-i chemarea marinarului, să sfideze elementele; trebuie să fie emoționant să știi că între tine și abisurile mării ai doar o scîndură subțire.

CONSULUL BERNICK: Da, aș dori să văd dacă la noi ar exista vreun armator care să consimtă la asemenea poveste! Nici unul, nici măcar unul! *(Zărindu-l pe Olaf.)* Ei, slavă ție, Doamne, e teafăr!

(Olaf, cu o undiță de pescuit în mînă, a venit fugind în susul străzii; apoi prin poarta grădinii.)

OLAF *(încă din grădină):* Unchiule Hilmar, am fost la debarcader și am văzut vasul cu abur...

CONSULUL BERNICK: Ai fost din nou la debarcader?

OLAF: Nu, am stat numai într-o barcă. Dar închipuie-ți, unchiule Hilmar, a debarcat o trupă de călărie și dresură artistică, au cai și animale, și erau și mulți pasageri.

DOAMNA RUMMEL: De necrezut, ne va fi dat să vedem și noi dresură artistică.

RØRLUND: Noi? Nu credem că ați vrut să spuneți asta.

DOAMNA RUMMEL: Nu, natural, nu noi, dar...

DINA: Mie mi-ar face plăcere să văd dresură de cai.

OLAF: Da, și mie.

HILMAR: Tu ești cam prostuț. Ei, și ce-ai avea de văzut acolo? Numai dresură. Da, ar fi cu totul altceva să vezi pe *gauchos*, în Pampas, vînînd călare pe mustangii lor focoși. Dar aici, în orașele mici, n-ai nimic de văzut.

OLAF *(trăgînd-o de mînă pe domnișoara Bernick):* Uită-te, mătușă Marta, privește, iată-i că vin!

DOAMNA HOLT: Da! Dumnezeule! Sînt chiar aici!

DOAMNA LYNGE: Uf, ce figuri antipatice!

(Un grup mare de pasageri și de localnici vin pe stradă.)

DOAMNA RUMMEL: Da, sînt clovni autentici. Ia uitați-vă la aceea cu fusta cenușie, doamnă Holt; poartă sacul de voiaj pe spate.

DOAMNA HOLT: Da, închipuiți-vă, ba încă și l-a atîrnat de mînerul umbrelei de soare! Pare a fi soția directorului.

DOAMNA RUMMEL: Și ăla trebuie să fie directorul, cel cu barbă. Ei, da, arată ca un bandit! Nu te uita la el, Hilda!

DOAMNA HOLT: Nici tu, Netta!

OLAF: Mamă, directorul ne salută.

CONSULUL BERNICK: Ce face?

DOAMNA BERNICK: Ce spui, copile?

DOAMNA RUMMEL: Da, Dumnezeule, uite acum salută și femeia!

CONSULUL BERNICK: Ei, nu! Asta-i curată nerușinare!!

DOAMNA BERNICK: Ce-i, Marta?

DOMNIȘOARA BERNICK: O, nu. Mi s-a părut numai.

OLAF *(strigînd de bucurie):* Priviți, priviți, uite că vin și ceilalți, cu caii și cu animalele! Iată-i și pe americani! Toți marinarii de pe „Indian Girl". *(Se aude cîntînd* Yankee Doodle[1] *cu acompaniament de clarinet și tobă.)*

HILMAR *(astupîndu-și urechile):* Uf, uf, uf!

RØRLUND: Cred că ar trebui să ne retragem puțin, doamnele mele, asta nu-i pentru noi. Haideți să ne reluăm lucrul.

DOAMNA BERNICK: N-ar fi bine să tragem perdelele?

RØRLUND: Da, da, la asta mă gîndeam și eu.

---

[1] Cunoscut cîntec popular american.

(Doamnele își reiau locurile la masă; profesorul închide ușa ce dă spre grădină și trage perdelele din fața ușii, apoi a ferestrelor; în salon se face semiîntuneric.)

OLAF *(care trage cu ochiul afară)*: Mamă, nevasta directorului se spală pe față la fîntînă.

DOAMNA BERNICK: Cum? În mijlocul pieții?

DOAMNA RUMMEL: Și asta ziua namiaza mare!

HILMAR: Ei, dacă m-aș găsi prin deșert și aș da de o cisternă nici eu n-aș ține cont... Uf, clarinetul acela afurisit!

RØRLUND: Într-adevăr, poliția ar avea toate motivele să intervină.

CONSULUL BERNICK: Ah! Nu! Cu străinii nu trebuie să fii atît de riguros. Acești oameni nu au bună-cuviința înnăscută, care pentru noi este măsura a ceea ce se face sau nu se face. Lăsați-i să ajungă rău. Ce ne privește pe noi? Din fericire, toate aceste manifestări împotriva bunei-cuviințe și tradițiilor nu au nici o contingență cu societatea noastră, dacă pot îndrăzni să spun așa. Ce mai e și asta?

(Doamna străină intră repede pe ușa din dreapta.)

FEMEILE *(speriate, dar cu voce scăzută)*: Călăreața! Soția directorului!

DOAMNA BERNICK: Doamne, ce să însemne asta?

DOMNIȘOARA BERNICK *(tresărind)*: Ah!

DOAMNA: Bună ziua, dragă Betty! Bună ziua, Marta! Bună ziua, cumnate!

DOAMNA BERNICK *(cu un strigăt)*: Lona!

CONSULUL BERNICK *(dîndu-se înapoi un pas; zăpăcit)*: Pe viața mea! Nu mă înșel!

DOAMNA HOLT: Milostivește-ne, Doamne!

DOAMNA RUMMEL: Asta nu e posibil!
HILMAR: Eh! Uff!
DOAMNA BERNICK: Lona! Adevărat?
DOMNIȘOARA HESSEL: Dacă eu sînt aceea? Da, pe viața mea, eu sînt! Ei, mai bine îmbrățișați-mă cu ocazia asta.
HILMAR: Uff! Uff!
DOAMNA BERNICK: Și ai venit aici ca...
CONSULUL BERNICK: Și vrei într-adevăr să apari?
DOMNIȘOARA HESSEL: Să apar? Cum așa, să apar?
CONSULUL BERNICK: Da, vreau să zic, cu... dresorii?
DOMNIȘOARA HESSEL: Ha, ha, ha! Ești nebun, cumnate? Ce, tu crezi că aparțin trupei de circ? Nu! E adevărat că am încercat multe și felurite meserii și că m-am făcut ridicolă în fel și chip...
DOAMNA RUMMEL: Hm!
DOMNIȘOARA HESSEL: ...dar exhibiții artistice pe crupa cailor n-am făcut niciodată.
CONSULUL BERNICK: Va să zică: nu!
DOAMNA BERNICK: Ah! Slavă ție, Doamne!
DOMNIȘOARA HESSEL: Nu, am venit cu toți ceilalți oameni cumsecade — e adevărat, în clasa a doua, dar noi sîntem obișnuiți cu asta.
DOAMNA BERNICK: Noi? Ai spus, noi?
CONSULUL BERNICK *(apropiindu-se cu un pas)*: Care noi?
DOMNIȘOARA HESSEL: Natural, eu și copilul!
HILMAR: Cum?
RØRLUND: Ei, văd că trebuie să intervin.
DOMNIȘOARA BERNICK: Dar ce vrei să spui, Lona?
DOMNIȘOARA HESSEL: Prin „copil" îl înțeleg, evident, pe Johan, doar nu am după cît știu alt

copil decît pe John — sau Johan, după cum ziceți voi.

DOAMNA BERNICK: Johan!

DOAMNA RUMMEL *(încet, către doamna Lynge)*: Fratele fugit.

CONSULUL BERNICK *(ezitînd)*: E și Johan cu tine?

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, sigur, sigur; doar n-oi călători fără el. Dar arătați grozav de îndurerați. Și stați și în semiobscuritate și coaseți la ceva alb. Nu cumva e un deces în familie?

RØRLUND: Domnișoară, vă aflați în mijlocul Societății pentru salvarea celor corupți moralmente.

DOMNIȘOARA HESSEL *(cam tare)*: Ce spune' dumneavoastră? Aceste liniștite și drăgălașe doamn ar fi...

DOAMNA RUMMEL: Ei nu, acum trebuie să spun și eu...

DOMNIȘOARA HESSEL: A, înțeleg, înțeleg! Dar la dracu, asta-i doamna Rummel! Și acolo, doamna și domnișoara Holt! Ei, noi trei n-am putea spune că am mai întinerit de cînd nu ne-am văzut. Dar ia ascultați, oameni buni! Ia mai lăsați-le pe cele decăzute moralmente să mai aștepte o zi, doar n-or ajunge mai rău din cauza asta. Un prilej de bucurie ca acesta...

RØRLUND: O reîntoarcere printre ai săi nu este întotdeauna un prilej de bucurie.

DOMNIȘOARA HESSEL: Așa? În ce fel înțelegeți dumneavoastră *Biblia* domnule pastor?

RØRLUND: Eu nu sînt pastor.

DOMNIȘOARA HESSEL: Ei, atunci cu siguranță că veți deveni. Dar, ptiu, lenjeria asta „morală" îmi cam duhnește a putreziciune de parcă ar fi

un giulgiu! Eu, să vă spun drept, sînt obișnuită cu aerul preriilor. Da, v-o repet, cu aerul curat.

CONSULUL BERNICK (*ștergîndu-și fruntea*): Da, într-adevăr, aici e aerul cam greu.

DOMNIȘOARA HESSEL: Așteaptă, așteaptă puțin; ieșim îndată din acest cavou. (*Dînd perdelele în lături.*) Aici trebuie să intre lumina zilei cînd va sosi băiatul. Da, veți vedea aici un băiat care s-a spălat.

HILMAR: Uff!

DOMNIȘOARA HESSEL (*deschizînd fereastra și ușa*): Dacă, adică se va fi spălat la hotel, căci pe vapor s-a murdărit ca un porc.

HILMAR: Uf, uf!

DOMNIȘOARA HESSEL: Uf? Da, nu-i chiar așa? (*Arătînd spre Hilmar, întreabă pe ceilalți.*) Asta tot mai umblă fără nici un rost și face: uf?

HILMAR: Eu nu umblu fără nici un rost și mă aflu aici din cauza sănătății.

RØRLUND: Hm, doamnelor, nu cred că...

DOMNIȘOARA HESSEL (*care l-a zărit pe Olaf*): Ăsta-i al tău, Betty? Întinde-mi laba, băiete! Sau ți-e frică de mătușă-ta cea bătrînă și urîtă?

RØRLUND (*luîndu-și cartea sub braț*): Doamnele mele, nu cred că azi mai există condițiuni favorabile pentru lucru. Mîine ne vom aduna din nou.

DOMNIȘOARA HESSEL (*în timp ce doamnele străine se ridică să-și ia rămas bun*): Da, așa vom face. Voi fi la datorie.

RØRLUND: Dumneavoastră? Dacă-mi îngăduiți, domnișoară, ce vreți dumneavoastră să faceți în instituția noastră?

DOMNIȘOARA HESSEL: Aerisire, domnule pastor.

Actul II

Același decor. Doamna Bernick stă singură la masă, cu un lucru de mînă. Puțin după aceea vine din dreapta consulul Bernick cu pălăria pe cap, cu mănuși în mînă și baston.

DOAMNA BERNICK: Te-ai și întors, Karsten?

CONSULUL BERNICK: Da, am aici o întîlnire cu cineva.

DOAMNA BERNICK *(cu un suspin)*: O, da, bănuiam; iarăși va veni John pe aici.

CONSULUL BERNICK: Nu, nu. De data asta aștept un „om". *(Atîrnîndu-și pălăria.)* Dar doamnele din Societate n-au venit?

DOAMNA BERNICK: Nu, azi n-au putut să vină.

CONSULUL BERNICK: Aha! S-au decomandat.

DOAMNA BERNICK: Da, aveau cam multe treburi pe-acasă.

CONSULUL BERNICK: Înțeleg. Iar celelalte nu vor veni, desigur, nici ele.

DOAMNA BERNICK: Nu; și ele au cîte un motiv care le împiedică.

CONSULUL BERNICK: Nu era greu de prevăzut. Dar Olaf unde-i?

DOAMNA BERNICK: L-am lăsat să iasă puțin cu Dina.

CONSULUL BERNICK: Hm, Dina, o fire cam ușuratică. Nu-i permis ca... atît de repede... și atît de mult... să se ocupe de John.

DOAMNA BERNICK: Dar, dragă Karsten, Dina nu știe absolut nimic.

CONSULUL BERNICK: În situația asta, Johan ar fi trebuit să aibă tact și să nu-i dea nici un fel de atenție. L-am văzut foarte bine pe Vigeland cum îi urmărea cu ochii holbați.

DOAMNA BERNICK *(cu lucrul de mînă în poală)*: Karsten, nu bănuiești ce caută ei aici?

CONSULUL BERNICK: Hm, el are acolo o fermă care probabil că nu merge prea bine, iar ea, chiar ieri, a lăsat să se înțeleagă că au trebuit să călătorească în clasa a doua.

DOAMNA BERNICK: Da, din păcate cam asta trebuie să fie realitatea. Dar să vină și ea! Tocmai ea! După ce te-a jignit atît de grav.

CONSULUL BERNICK: O, nu te mai gîndi la poveștile acelea! Au trecut.

DOAMNA BERNICK: Cum să nu mă gîndesc? Mai ales acum. Johan este totuși fratele meu; dar nu el mă preocupă ci toate neplăcerile pe care le vei îndura din cauza lor, prin venirea lor aici. Karsten, mi-e îngrozitor de frică...

CONSULUL BERNICK: De ce, ți-e frică?

DOAMNA BERNICK: S-ar putea care să fie arestat acum, pentru banii care i-au dispărut mamei tale?

CONSULUL BERNICK: O ce prostie! Cine poate dovedi că banii au dispărut?

DOAMNA BERNICK: Doamne, din păcate tot orașul știe; chiar tu spuneai.

CONSULUL BERNICK: Eu n-am spus nimic. Orașul nu știe nimic precis despre chestiunea asta. N-au fost decît zvonuri.

DOAMNA BERNICK: Cît de mărinimos ești, Karsten!

CONSULUL BERNICK: Ascultă ce-ți spun! Nu mai răscoli chestiunile astea! Nici nu-ți închipui cît mă îndurerezi scormonindu-le. *(Se plimbă încolo și încoace prin odaie; apoi aruncă bastonul.)* Și ei, să se întoarcă în țară tocmai acum — acum, cînd am atîta nevoie de o atmosferă cît mai favorabilă pe care nimic să n-o tulbure, nici clevetirile din oraș, nici, mai ales, nici presa. Nu m-ar mira să se trimită articole și ziarelor din celelalte orașe. Totul se va interpreta și se va cîntări, fie că-i primesc bine, fie că-i primesc rău. Vor răscoli trecutul; cum faci și tu de altfel. Și tocmai într-o societate ca a noastră! *(Aruncă mănușile pe masă.)* Și n-am un singur om căruia să-i pot vorbi, la care să găsesc sprijin.

DOAMNA BERNICK: Chiar pe nimeni, Karsten?

CONSULUL BERNICK: Nu! Cine-ar putea fi? Oh, să-mi cadă pe cap tocmai acum! Nu mai există nici o îndoială, vor scandal; într-un fel sau altul — mai ales ea. Ce noroc să ai o familie ca asta!

DOAMNA BERNICK: Da, dar eu nu am nici o vină dacă...

CONSULUL BERNICK: Cum nici o vină? A, pentru că le ești rudă? Într-adevăr, pentru asta sigur, nu.

DOAMNA BERNICK: Și nici nu i-am poftit să se întoarcă în țară.

CONSULUL BERNICK: Ia te uită, am ajuns și aici! *Eu* nu i-am poftit să se reîntoarcă acasă, *eu* nu le-am scris, *eu* nu i-am tras de mînecă să vie în țară! O, cunosc toată litania pe dinafară!

DOAMNA BERNICK *(izbucnind în plîns)*: Dar și tu ești atît de puțin îngăduitor.

CONSULUL BERNICK: Ei, asta-i bună! Pune-te pe bocete acum, ca să mai aibă orașul încă ceva de bîrfit. Termină cu prostiile, Betty! Mai bine du-te în verandă, aici poate intra oricine. Sau vrei să fii văzută cu ochii roșii? Asta ar mai lipsi, ca oamenii să afle că... Aud pe cineva în coridor. *(Se aude bătînd.)* Intră!

(Doamna Bernick iese cu lucrul de mînă pe verandă. Constructorul Aune intră prin dreapta.)

CONSTRUCTORUL AUNE: Bună ziua, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Bună ziua. Ei, ai ghicit probabil pentru ce am vrut să te văd?

AUNE: Procuristul spunea ieri că domnul consul nu ar fi mulțumit de...

CONSULUL BERNICK: Sînt nemulțumit de întreaga situație de pe șantier, Aune. Nu ați ajuns la nici un rezultat cu reparațiile la vasele avariate. „Palmier“ ar fi trebuit să navigheze de mult. Vigeland vine aici în fiecare zi și mă cicălește. Este un om greu de suportat, mai ales în calitate de coarmator.

AUNE: „Palmier“ poate fi lansat poimîine.

CONSULUL BERNICK: În sfîrșit! Dar „Indian Girl“ zace aici de cinci săptămîni.

AUNE: Vasul american? Credeam că înainte de toate trebuie să depunem toate sforțările pentru propriul dumneavoastră vas.

CONSULUL BERNICK: Nu v-am dat nici un motiv ca să credeți asta. Trebuiau depuse aceleași diligențe și pentru americani, dar văd că nu s-a întîmplat așa.

AUNE: Vasul are bordurile pînă la chilă complet putrezite, domnule consul. Cu cît le peticim mai mult, cu atît e mai rău.

CONSULUL BERNICK: Nu asta e cauza. Procuristul Krap mi-a spus realitatea. Nu vă pricepeți să lucrați cu noile mașini pe care le-am procurat, sau mai bine zis, dumneavoastră nu vreți să lucrați cu ele.

AUNE: Domnule consul, am acum cincizeci de ani, și din copilărie sînt deprins cu metodele vechi de lucru...

CONSULUL BERNICK: Acum nu le mai putem aplica, Aune; și să nu-ți închipui că susțin asta de dragul profitului, fiindcă din fericire nu am nevoie de el, ci pentru faptul că trebuie să țin pasul cu timpul și cu lumea în care trăim și de asemenea să țin seama și de Societatea pe care o conduc. Progresul va veni, adus de mine, sau nu va veni niciodată.

AUNE: Și eu doresc progresul, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Știu, pentru cercul vostru limitat, pentru muncitorime. O, cunosc foarte bine agitațiile dumitale: ții cuvîntări, instigi oamenii la răscoală; dar atunci cînd vi se oferă, ca în cazul nostru, mașini noi — adică un progres real, palpabil — atunci dați înapoi; atunci vi se face frică.

AUNE: Da, mi se face într-adevăr frică, domnule consul; mi se face frică în numele celor mulți, cărora mașinile le iau pîinea de la gură. Domnul consul vorbește atît de des despre deosebita considerație ce trebuie acordată intereselor Societății,

dar gîndesc că și Societatea are îndatoririle ei. Cum îndrăznesc capitalul și știința să dea în producție noile descoperiri înainte ca Societatea să fi pregătit o generație care să le poată folosi?

CONSULUL BERNICK: Dumneata Aune, citești și meditezi prea mult. Nu-ți priește; asta nu te face decît să fii și mai nemulțumit de situația dumitale.

AUNE: Nu acesta este motivul, domnule consul, ci acela că nu mă rabdă inima să văd concediindu-se muncitorii buni unii după alții, și cum sînt lăsați fără pîine, din cauza mașinilor.

CONSULUL BERNICK: Hm, atunci cînd s-a descoperit tiparul, mulți scribi au rămas pe drumuri, au fost reduși la foamete.

AUNE: Dacă domnul consul ar fi fost pe atunci unul dintre acei scribi, ar fi fost tot atît de încîntat de descoperire?

CONSULUL BERNICK: Nu te-am chemat pentru a avea o discuție în contradictoriu cu dumneata. Te-am chemat pentru a-ți spune că „Indian Girl" trebuie să fie gata poimîine.

AUNE: Dar, domnule consul...

CONSULUL BERNICK: Mă auzi? Poimîine, odată cu vasul nostru. Nici un ceas mai tîrziu; am motive întemeiate pentru a pretinde asta. Dumneata ai citit ziarele de azi-dimineață? Ei, atunci știi că americanii au provocat din nou scandaluri. Acești derbedei au întors orașul pe dos. Nu trece nici o noapte fără bătăi în cabarete, în birturi și pe străzi, fără să mai vorbesc de celelalte infamii.

AUNE: Da, asta e adevărat, sînt oameni de soi rău.

CONSULUL BERNICK: Și știi asupra cui cade vina? Asupra mea. Da, asupra mea se răsfrînge totul. Ziariștii mă iau la rost, deocamdată cu mănuși, acuzîndu-ne că ne ocupăm numai de „Palmier".

Tocmai asupra mea care trebuie să fiu un exemplu pentru concetăţenii mei! Nu trebuie şi nu pot lăsa să mi se arunce în faţă de-alde astea. Nu am nici un interes să mi se păteze numele.

AUNE: O, numele domnului consul are o reputaţie prea bună pentru a putea fi zdruncinat de atîta lucru, şi nici de altele măcar!

CONSULUL BERNICK: Nu acum însă. Tocmai în momentul de faţă am nevoie de toată stima şi toată încrederea concetăţenilor mei. Proiectez o mare întreprindere, despre care desigur ai auzit; dar dacă oameni rău intenţionaţi vor reuşi să clintească încrederea absolută în persoana mea, atunci îmi vor pricinui cele mai mari neplăceri. De aceea vreau cu orice preţ să evit articolele echivoce şi calomnioase din ziare; de aceea am fixat termenul pentru poimîine.

AUNE: Domnul consul ar fi putut tot atît de bine să-l fixeze şi pentru azi după-amiază.

CONSULUL BERNICK: Vrei să zici că cer imposibilul?

AUNE: Cu numărul de muncitori de care dispunem acum, da!...

CONSULUL BERNICK: Bine; atunci ne vom vedea obligaţi să ne adresăm în altă parte.

AUNE: Vreţi realmente să mai concediaţi şi alţi muncitori dintre cei vechi?

CONSULUL BERNICK: Nu, nu la asta mă gîndesc.

AUNE: Dacă aţi face aşa, cred că aţi supăra şi oraşul, şi ziarele.

CONSULUL BERNICK: E foarte posibil, de aceea mai aştept... deocamdată. Dar dacă „Indian Girl" nu pleacă poimîine, atunci te concediez pe dumneata.

AUNE *(tresărind)*: Pe mine? *(Rîzînd.)* Ei, domnul consul glumeşte!

CONSULUL BERNICK: Nu te bizui pe asta.

AUNE: V-ați putea gîndi să mă concediați pe mine? Pe mine, al cărui tată și bunic au fost în serviciul șantierului cît au trăit, iar eu de asemenea...

CONSULUL BERNICK: Cine mă va împiedica?

AUNE: Dar cereți un lucru imposibil, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Bunăvoința nu cunoaște imposibilul. Da sau nu? Răspunde-mi precis, sau ești concediat pe loc.

AUNE: Domnul consilier s-a gîndit cu adevărat ce înseamnă să concediezi un vechi lucrător? Vă închipuiți că el își va căuta un loc altundeva? Nu? Desigur că ar putea, dar cu asta ce rezolvă? Ar trebui să fiți de față în casa unui muncitor concediat în seara cînd se întoarce acasă și-și așază în spatele ușii lădița cu uneltele de lucru.

CONSULUL BERNICK: Dumneata crezi că te concediez cu inima ușoară? N-am fost oare, întotdeauna, un patron înțelegător?

AUNE: Cu atît mai mult, domnule consul. Tocmai de aceea cei de acasă nu vor da vina pe dumneavoastră; evident, nu-mi vor spune nimic, pentru că nu vor îndrăzni; dar atunci cînd eu nu-i voi observa se vor uita la mine și vor gîndi cam așa: „Probabil că ceva tot o fi făcut el". Vedeți, asta n-aș putea îndura. Cît de neînsemnat oi fi eu ca om, am fost totuși obișnuit să fiu socotit ca primul printre ai mei. Căminul meu, cît de modest ar fi, este la rîndul său o mică societate omenească, domnule consul. Iar dacă am reușit să consolidez și să mențin această mică societate, s-a datorat faptului că soția mea a crezut în mine, copiii mei au crezut în mine. Iar acum totul se va prăbuși.

CONSULUL BERNICK: Exact. Dacă nu se va găsi altă soluție, atunci cel mai mic va trebui să cadă făcînd loc celui mai mare. Interesul particular va fi jertfit interesului general, așa a lăsat Dumnezeu. Altceva nu văd ce-aș mai putea spune; asta este așezarea lumii. Dar dumneata ești doar un încăpățînat, Aune! Dumneata nu mi te împotrivești fiindcă nu se poate face lucrarea, ci pentru că nu vrei să se vădească superioritatea mașinilor asupra muncii manuale.

AUNE: Iar dumneavoastră, domnule consul, țineți la asta fiindcă știți că prin concedierea mea dovediți presei că sînteți pentru progres.

CONSULUL BERNICK: Ei, și dacă ar fi așa? Cunoști, probabil, ce importanță prezintă pentru mine opinia presei acum, cînd lucrez la realizarea unei afaceri deosebit de importante pentru binele social, pentru progres. În atare situație, trebuie să aleg. Sau mi-o fac ostilă, sau o atrag de partea mea. Atunci, te întreb: pot acționa într-altfel? Problema se pune așa: sau să susțin căminul dumitale, după cum spui, sau să frînez întemeierea a noi cămine, sute de cămine, care nu se vor mai putea întemeia în caz că nu realizez afacerea la care lucrez acum. De aceea ți-am dat să alegi.

AUNE: Dacă-i așa, nu mai am nimic de spus.

CONSULUL BERNICK: Hm, dragul meu Aune, sincer îmi pare rău că trebuie să ne despărțim.

AUNE: Nu ne despărțim, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Cum adică?

AUNE: Un om simplu are și el ceva de apărat în lumea asta.

CONSULUL BERNICK: Da, desigur, desigur; va să zică, ai curajul să-mi garantezi...

AUNE: „Indian Girl“ va fi gata poimîine. *(Salută și iese prin dreapta.)*

CONSULUL BERNICK: Aha, tot i-am venit de hac încăpățînatului ăstuia. E semn bun...

(Hilmar Tønnesen intră pe poarta grădinii, cu o țigară de foi în gură.)

HILMAR *(de pe treptele verandei)*: Bună ziua, Betty! Bună ziua, Bernick!

DOAMNA BERNICK *(din verandă)*: Bună ziua.

HILMAR: Ei, dar văd că ai plîns. Va să zică ai aflat?

DOAMNA BERNICK: Ce să aflu?

HILMAR: Că scandalul a ajuns la culme. Uf!

CONSULUL BERNICK: Ce vrei să spui?

HILMAR *(intrînd în odaie)*: Ei bine, cei doi americani se afișează pe străzile orașului în tovărășia Dinei Dorf.

DOAMNA BERNICK *(urmîndu-l în odaie)*: Dar, Hilmar, este cu putință...

HILMAR: Ei, din păcate, e purul adevăr. Lona a avut atîta lipsă de tact, încît m-a strigat în gura mare; bineînțeles, m-am făcut că n-aud.

CONSULUL BERNICK: Și, desigur, faptul n-a trecut neobservat.

HILMAR: Evident. Oamenii se opreau în loc și se uitau după ei. Vestea s-a lățit ca focul, în tot orașul — ca un incendiu în preriile din Vest. La toate casele oamenii așteptau la ferestre să vadă cortegiul trecînd: capete lîngă capete în dosul perdelelor — uf! Da, scuză-mă, Betty, oftez pentru că toate astea mă fac nervos; dacă lucrurile o să continue tot așa, voi fi silit să plec într-o călătorie mai lungă.

DOAMNA BERNICK: Ar fi trebuit, totuşi, să-i vorbeşti şi să-i explici.

HILMAR: În plină stradă? Ei, nu; să am iertare! Ce îndrăzneală să se arate aici în oraş! Acum vom vedea dacă nu-l va astîmpăra presa. Da, scuză-mă Betty, dar...

CONSULUL BERNICK: Presa, spui? Ai auzit vreo aluzie în legătură cu asta?

HILMAR: Nu-i exclus. Cînd am plecat aseară, am trecut pe la club, ştiţi, din cauza bolii. Am remarcat foarte bine, după tăcerea care s-a lăsat în momentul intrării mele, că se vorbise pînă atunci despre cei doi americani. Şi tocmai atunci vine şi Hammer, redactorul acela obraznic, să mă felicite ostentativ, în gura mare, pentru reîntoarcerea bogatului meu văr.

CONSULUL BERNICK: Bogat?...

HILMAR: Da, aşa s-a exprimat. Natural, l-am măsurat cu o privire bine meritată şi l-am făcut să înţeleagă că nu ştiu nimic despre pretinsa lui bogăţie. „Aşa, a zis el, atunci e ciudat. De obicei, în America, toţi se ridică atunci cînd au cu ce începe, iar vărul dumneavoastră doar n-a plecat acolo cu mîna goală."

CONSULUL BERNICK: Dar, spune-mi, te rog...

DOAMNA BERNICK *(îngrijorată)*: Ei, vezi, Karsten? ...

HILMAR: În orice caz, am avut o noapte de insomnie din cauza acestei persoane. Se mai şi plimbă pe străzi cu o expresie de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. De ce n-a rămas acolo pentru totdeauna? E de-a dreptul enervant cum răzbat astfel de oameni!

DOAMNA BERNICK: Doamne, Hilmar, ce vrei să spui?

HILMAR: O, nimic! Dar uite-l; scapă teafăr din nu știu cîte catastrofe de cale ferată, din nu știu cîte atacuri ale urșilor din California, din nu știu cîte atacuri — prin surprindere — ale pieilor roșii; nici scalpat măcar. Uf, și acum uite-i; vin încoace!

CONSULUL BERNICK *(privind spre stradă)*: Și Olaf era cu ei?

HILMAR: Natural. Țin să amintească oamenilor că fac parte din familia cea mai de vază din oraș. Privește, privește cum ies din farmacie toți derbedeii, holbîndu-se după ei și făcînd tot felul de aprecieri. Nervii mei nu mai pot suporta. Cum să mai poată un om ridica stindardul moralei, în asemenea condiții?...

CONSULUL BERNICK: Parcă s-ar îndrepta încoace... Ascultă, Betty, doresc foarte mult să te arăți cît mai prietenoasă cu ei.

DOAMNA BERNICK: Îngădui Karsten, îngădui tu asta?

CONSULUL BERNICK: Da, sigur, și tu Hilmar. Sper că nu vor sta prea mult, și cît timp ne aflăm numai între noi, nici o aluzie; nu trebuie să-i jignim în nici un fel.

DOAMNA BERNICK: O, Karsten, cît ești de mărinimos!

CONSULUL BERNICK: Ei, lasă asta acum.

DOAMNA BERNICK: Nu, lasă-mă să-ți mulțumesc și iartă-mă că am putut fi atît de nervoasă adineauri; ai avea destule motive să privești...

CONSULUL BERNICK: Lasă, lasă acum!

HILMAR: Uf!

(Intră Johan Tønnesen cu Dina, apoi domnișoara Hessel și Olaf, venind prin grădină.)

DOMNIȘOARA HESSEL: Bună ziua, bună ziua, dragilor!

JOHAN: Am fost prin împrejurimi, în căutarea vechilor imagini, Karsten.

CONSULUL BERNICK: Da, am aflat. Multe schimbări, nu-i așa?

DOMNIȘOARA HESSEL: Pretutindeni, marile și frumoasele realizări ale consulului Bernick. Am fost și sus, în grădina publică pe care ai dăruit-o orașului.

CONSULUL BERNICK: A, acolo?

DOMNIȘOARA HESSEL: „Donat de Karsten Bernick" — așa scrie deasupra intrării. Da, tu ești omul căruia i se datorează totul.

JOHAN: Ai și niște nave minunate. M-am întîlnit cu vechiul meu camarad de școală, căpitanul „Palmier"-ului...

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, și-ai construit și o școală nouă. Conductele de gaz și instalația de apă, aud că tot ție ți se datorează.

CONSULUL BERNICK: Ei, nimic nu-i prea mult pentru binele societății în care trăiești.

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, asta-i foarte frumos, cumnate, dar ceea ce-i mai îmbucurător, e felul în care ești apreciat de oameni. Eu nu sînt încrezută, cel puțin așa sper, totuși nu m-am putut abține să amintesc celor cu care am stat de vorbă că noi aparținem familiei.

HILMAR: Uf!

DOMNIȘOARA HESSEL: La asta găsești de răspuns: uf?

HILMAR: Nu, am făcut: hm!

DOMNIȘOARA HESSEL: Ei, asta ți-e îngăduit. Dar astăzi sînteți singuri?

DOAMNA BERNICK: Da, azi sîntem singuri.

DOMNIȘOARA HESSEL: În piață am întîlnit cîteva dintre acele specimene morale. Făceau impresia că sînt foarte grăbite. Dar, la drept vorbind, n-am reușit încă să stăm de vorbă pe îndelete. Ieri erau aici cei trei pioneri ai progresului și în plus acel pastor...

HILMAR: Profesor.

DOMNIȘOARA HESSEL: Eu îi zic pastor. *(Arătînd spre Johan.)* Dar ia spuneți cum vi se pare opera mea, înfăptuită în timpul celor cincisprezece ani? Nu s-a făcut un flăcău strașnic de voinic? Cine-ar mai putea recunoaște în el pe nebunul care a fugit de acasă?

HILMAR: Hm!

JOHAN: O, Lona, nu prea ai cu ce să te lauzi.

DOMNIȘOARA HESSEL: Ba da, sînt într-adevăr mîndră. Doamne, Dumnezeule, este singurul lucru pe care l-am înfăptuit în lume. Iar asta îmi justifică existența. Da, Johan, cînd mă gîndesc cum am început noi acolo; doar cu cele patru labe ale noastre...

HILMAR: Mîini.

DOMNIȘOARA HESSEL: Eu spun labe, fiindcă erau murdare...

HILMAR: Uf!

DOMNIȘOARA HESSEL: ...și erau și goale.

HILMAR: Goale? Nu, că trebuie să spun..

DOMNIȘOARA HESSEL: Ce trebuie să spui?

CONSULUL BERNICK: Hm!

HILMAR: Acum trebuie să zic — uf! *(Iese pe verandă.)*

DOMNIȘOARA HESSEL: Ce l-a apucat pe ăsta?

CONSULUL BERNICK: Nu te sinchisi de el; e cam nervos în ultima vreme. Dar nu vrei să vizitezi grădina? N-ai fost încă acolo, și eu am o oră liberă.

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, cu plăcere. Credeți-mă, adeseori am fost cu gîndul aici, în grădină, lîngă voi.

DOAMNA BERNICK: Vei vedea, și acolo am făcut schimbări mari.

(Consulul, soția și domnișoara Hessel coboară în grădină, unde, în timpul celor ce vor urma, sînt văzuți din cînd în cînd.)

OLAF *(în poarta grădinii)*: Unchiule Hilmar, știi ce m-a întrebat unchiul Johan? M-a întrebat dacă aș vrea să plec cu el în America.

HILMAR: Tu, nătăflețule? Tu, care umbli tot timpul atîrnat de fustele mamei?...

OLAF: Da, dar de-acum încolo nu mai vreau. Ai să vezi cînd oi fi mare... *(Coboară împreună în grădină.)*

HILMAR: Trăncănești și flecărești! Nu-i nimic de capul tău. N-ai stofă de bărbat oțelit!

JOHAN *(către Dina care și-a scos pălăria și stă în ușa din dreapta, scuturîndu-și praful de pe fustă)*: Plimbarea asta, cam lungă, v-a încălzit grozav.

DINA: A fost minunată. Niciodată pînă acum nu mi-a fost dat să fac o plimbare atît de încîntătoare.

JOHAN: Nu obișnuiți să faceți plimbări dimineața?

DINA: Da, dar numai cu Olaf.

JOHAN: Așa? Poate v-ar face mai multă plăcere să coborîți în grădină decît să rămîneți aici?

DINA: Nu, prefer să stau aici.

JOHAN: Și eu. Atunci rămîne stabilit să facem în fiecare dimineață o plimbare ca asta.

DINA: Nu, domnule Tønnesen, nu trebuie.

JOHAN: Ce nu trebuie? Mi-ați promis doar.

DINA: Da, am promis, dar gîndindu-mă mai bine...

JOHAN: De ce nu?

DINA: Dumneavoastră sînteţi străin; dumneavoastră nu aveţi de unde să ştiţi, dar eu am să vă spun.

JOHAN: Ei?

DINA: Nu, prefer să nu mai vorbesc.

JOHAN: O, ba da! Puteţi să-mi spuneţi orice.

DINA: Vedeţi? Trebuie să ştiţi că eu nu sînt ca celelalte fete tinere; cu mine e altceva. De aceea nu trebuie să mai ieşim împreună.

JOHAN: Dar nu înţeleg nimic. Doar n-aţi făcut ceva rău?

DINA: Nu, eu nu, dar... nu... acum nu mai vreau să vorbesc despre asta. O veţi afla, desigur, de la ceilalţi.

JOHAN: Hm!

DINA: Dar e altceva despre care grozav aş vrea să vă întreb.

JOHAN: Ce anume?

DINA: S-ar părea că acolo, în America, ar fi mult mai uşor să devii alt om, poate chiar... capabil.

JOHAN: Ei, nu-i întotdeauna chiar atît de uşor; în mod obişnuit, e nevoie să trudeşti din greu la început.

DINA: Da, aş face-o bucuroasă.

JOHAN: Dumneavoastră?

DINA: Pot munci. Sînt voinică şi sănătoasă, iar mătuşa Marta m-a învăţat multe.

JOHAN: Atunci, la dracu, veniţi cu noi.

DINA: O, acum glumiţi; i-aţi spus la fel şi lui Olaf. Dar eu voiam să ştiu numai dacă oamenii de acolo sînt tot ca aici, adică, ei, cum să spun... tot aşa de... foarte, foarte morali?

JOHAN: Morali?

DINA: Da, vreau să zic dacă sînt tot aşa... cumse cade şi respectabili ca la noi.

JOHAN: Ei, în tot cazul nu sînt atît de stricați cum se crede pe aici. De asta nu trebuie să vă temeți.

DINA: Nu mă înțelegeți. Eu aș vrea să nu fie chiar atît de cumsecade și de morali.

JOHAN: Să nu fie? Și cum ați vrea să fie atunci?

DINA: Aș dori să fie naturali.

JOHAN: Da, da, iată poate tocmai ceea ce sînt.

DINA: Atunci m-aș simți bine, dacă aș ajunge acolo.

JOHAN: Da, desigur, de aceea ar trebui să plecați cu noi.

DINA: Nu, cu dumneavoastră nu vreau să plec; ar fi mai bine să călătoresc singură. O, voi răzbate odată ajunsă acolo; va fi spre binele meu!

CONSULUL BERNICK *(în josul scării, către cele două doamne)*: Rămîi, rămîi, mă duc să ți-l aduc, dragă Betty, ai putea să răcești. *(Intră în sală și caută șalul soției.)*

DOAMNA BERNICK *(de afară, din grădină)*: Vino cu noi, Johan, coborîm la grotă.

CONSULUL BERNICK: Nu, Johan, rămîi aici. Ține, Dina; ia șalul soției mele și du-te și tu cu ele. Johan rămîne cu mine, dragă Betty. Trebuie să aflu și eu cîte ceva despre situația de acolo.

DOAMNA BERNICK: Bine, bine; dar vino și tu după aceea, știi unde ne găsești.

(Doamna Bernick, domnișoara Hessel și Dina coboară prin grădină, spre stînga.)

CONSULUL BERNICK *(se uită o clipă după ele, apoi se duce și închide ușa din fund, stînga, după care se îndreaptă către Johan, îi apucă ambele mîini, i le scutură și i le strînge)*: Johan, acum sîntem singuri; dă-mi voie să-ți mulțumesc.

JOHAN: De ce?

CONSULUL BERNICK: Casa și căminul meu, fericirea mea, familia, întreaga mea situație în societate — toate ți le datorez ție.

JOHAN: Ei, mă bucură, dragă Karsten; va să zică tot a folosit la ceva povestea aceea nebunească.

CONSULUL BERNICK *(strîngîndu-i din nou mîinile)*: Mulțumesc, orișicum, mulțumesc! Nici unul dintr-o mie n-ar fi făcut atunci ceea ce ai făcut tu pentru mine.

JOHAN: Ce vorbe mari pentru atîta lucru! Eram amîndoi tineri și luam viața ușor! Unul dintre noi trebuia să ia vina asupra lui.

CONSULUL BERNICK: Dar cine ar fi fost mai indicat?... Nu cel vinovat?

JOHAN: Stop! Pe-atunci, nevinovatul era cel mai indicat. Eram orfan, liber și nelegat de nimeni și de nimic. Iar faptul că am scăpat de munca aceea stupidă de birou, am considerat că este un adevărat noroc. Tu, în schimb, aveai în viață pe bătrîna ta mamă și pe deasupra tocmai atunci te logodiseși în secret cu Betty, care ținea atît de mult la tine. Ce s-ar fi întîmplat cu ea dacă ar fi aflat?

CONSULUL BERNICK: Adevărat, adevărat, adevărat, dar...

JOHAN: Și oare nu de dragul lui Betty rupseseși legătura cu doamna Dorf? Iar în seara de atunci nu te aflai la ea tocmai ca să rupi definitiv?

CONSULUL BERNICK: Da, tocmai în seara aceea nenorocită în care Dorf s-a întors acasă beat! Da, Johan, am făcut-o de dragul lui Betty; dar, oricum, ca tu să dai dovadă de atîta mărinimie, să iei totul asupra ta și să fugi de aici ca un adevărat vinovat...

JOHAN: Lasă scrupulele astea, dragă Karsten, am fost amîndoi de acord, și altă soluție nu era:

tu trebuia să scapi și erai doar prietenul meu, nu? Ei, da, de această prietenie sînt într-adevăr mîndru! Aici nu aș fi făcut altceva decît să trudesc ca oricare biet localnic. Îmi amintesc, parcă ar fi fost ieri; te-ai întors din îndelungata ta călătorie în străinătate, un om elegant și distins: fuseseși la Londra și la Paris. Atunci m-ai ales să-ți fiu prieten intim, cu toate că eram cu patru ani mai mic decît tine; da, acum înțeleg, fiindcă-i făceai curte lui Betty. Acum se explică foarte bine. Dar cît de mîndru eram! Și cine n-ar fi fost mîndru? Cine nu s-ar fi jertfit bucuros pentru tine, mai ales că nu era vorba decît de cîteva luni de vîlvă, fără să mai pui la socoteală prilejul de a o șterge în lumea largă.

CONSULUL BERNICK: Hm, dragul meu Johan, trebuie să-ți mărturisesc cinstit că povestea nu este încă dată uitării.

JOHAN: Nu încă? Ei, și ce-mi pasă mie, din moment ce eu voi pleca din nou acolo, la ferma mea...

CONSULUL BERNICK: Va să zică te-ntorci în America?

JOHAN: Se-nțelege.

CONSULUL BERNICK: Dar nu chiar atît de curînd, sper?

JOHAN: Cît de curînd posibil. Am venit încoace numai ca să-i fac pe plac Lonei.

CONSULUL BERNICK: Așa? Cum adică?

JOHAN: Vezi tu, Lona nu mai este tînără, și în ultimul timp o chinuia dorul de casă, dar ea nu voia s-o recunoască. *(Surîde)*. Nu avea curajul să mă lase singur acolo pe mine, fire ușuratică, pe mine, care încă de la nouăsprezece ani mă dedasem la...

CONSULUL BERNICK: Și atunci?

JOHAN: Da, Karsten, uite, îți fac o destăinuire de care mă rușinez.

CONSULUL BERNICK: Nu cumva i-ai spus cum stau lucrurile?

JOHAN: Ba da. N-a fost frumos din partea mea, dar n-am avut încotro. Nu-ți poți închipui ce a însemnat Lona pentru mine. Tu n-ai putut-o suferi niciodată, dar pentru mine a fost ca o mamă. Acolo, în primii ani, cînd eram atît de strîmtorați, ce n-a făcut ea? Apoi cînd am zăcut bolnav o bună bucată de vreme și n-am putut cîștiga nici un ban, și nu mai aveam nici o ieșire din impas, s-a apucat să cînte prin cafenele; a ținut conferințe de care oamenii își băteau joc, a scris o carte de care se rîdea și se plîngea deopotrivă; și toate astea numai ca să mă țină în viață. Puteam oare s-o văd cum se consuma ea, care trudise atîta pentru mine? Nu, asta n-o puteam face, Karsten. Și atunci i-am spus: „Pleacă tu, Lona; nu trebuie să-ți fie frică pentru mine; nu sînt atît de ușuratic precum crezi". Ei, și atunci... atunci... a aflat.

CONSULUL BERNICK: Și cum a luat lucrurile?

JOHAN: Ei, a fost de părere, și consider că avea dreptate, că din moment ce mă știam nevinovat, nimic nu mă oprea să fac și eu călătoria încoace. Dar, fii liniștit, Lona nu trădează, iar eu, eu îmi voi ține gura și de-acum încolo.

CONSULUL BERNICK: Da, da. Mă pot bizui pe voi.

JOHAN: Dă-mi mîna! Să nu mai vorbim de povestea asta veche; din fericire, sper că este singura poznă de care vreunul dintre noi s-a făcut vinovat. Acum vreau să mă bucur din plin de cele cîteva zile pe care le voi petrece aici. Nu-ți poți închipui ce extraordinară plimbare am făcut azi-dimineață.

Cine-ar fi crezut că fetița aceea micuță care alerga pe-aici și juca roluri de îngerași la teatru... Dar ia spune-mi ce s-a mai întîmplat după aceea cu părinții ei?

CONSULUL BERNICK: O, dragul meu, nu știu nimic mai mult decît ceea ce ți-am scris îndată după plecarea ta. Ai primit, sper, cele două scrisori?

JOHAN: Da, sigur, le am pe amîndouă. Bețivanul ei de soț a părăsit-o, nu-i așa?

CONSULUL BERNICK: Și și-a găsit mai tîrziu moartea, beat turtă.

JOHAN: Da, și ea a murit puțin după aceea. Desigur c-ai făcut tot ce se putea face, cu discreție, pentru ea.

CONSULUL BERNICK: Era mîndră, n-a divulgat nimic și n-a vrut să primească nimic.

JOHAN: În tot cazul, ai procedat bine luînd-o pe Dina în casă.

CONSULUL BERNICK: Da, sigur. De altfel, Marta a fost cea care a dus la capăt chestiunea asta.

JOHAN: Va să zică Marta? Dar Marta pe unde se află azi?

CONSULUL BERNICK: O, ea cînd nu-i la școală, unde predă, este la bolnavii ei.

JOHAN: Va să zică Marta s-a ocupat de ea.

CONSULUL BERNICK: Da, Marta a avut întotdeauna o înclinație spre pedagogie. De aceea și-a luat un post la școala primară. Asta a fost greșeala capitală a vieții ei.

JOHAN: Da, ieri arăta foarte surmenată; mi-e teamă că nu-i destul de rezistentă pentru o asemenea ocupație.

CONSULUL BERNICK: În ceea ce privește sănătatea, ar putea face față. Dar pentru mine este deza-

greabil; dă impresia că eu, fratele ei, n-aș fi dispus s-o întrețin.

JOHAN: S-o întreții? Credeam că are averea ei personală.

CONSULUL BERNICK: Nici un ban. Îți amintești ce strîmtorată era mama atunci cînd ai plecat. Cu ajutorul meu a mai încercat un timp să ție piept, dar natural că nu-mi putea fi de folos multă vreme. Așa că m-am lăsat cooptat în firmă, în asociație cu mama. Dar nici așa n-a mers. De aceea am preluat eu tot fondul comercial și cînd am încheiat bilanțul s-a constatat că partea mamei se cifra aproape la zero. Ei, și cum mama a murit curînd după aceea, natural că Marta s-a aflat într-o situație precară.

JOHAN: Biata Marta!

CONSULUL BERNICK: Biata? De ce? Îți închipui poate c-o las să-i lipsească ceva? O, nu, îndrăznesc să spun că sînt un frate bun. Natural, locuiește cu noi și mănîncă la masa noastră. Iar salariul ei de profesoară îi este suficient ca să se îmbrace; ei, și o femeie singură ce să facă în definitiv cu mai mulți bani?

JOHAN: Hm, noi în America nu gîndim așa.

CONSULUL BERNICK: Da, cred; nici nu ar fi posibil într-o societate atît de agitată ca cea americană. Dar aici, în cercul nostru restrîns unde, slavă ție, Doamne, depravarea, cel puțin pînă în prezent, nu și-a obținut drept de azil, aici femeile se mulțumesc cu o situație onorabilă, chiar dacă e modestă. De altfel, chiar Marta are o vină; s-ar fi putut căpătui demult, dacă ar fi vrut.

JOHAN: Vrei să spui că avea posibilitatea să se mărite?

CONSULUL BERNICK: Da, putea să se mărite chiar

foarte convenabil; de cîteva ori a fost cerută în căsătorie. Dar e de-a dreptul ciudată! O fată fără avere, care nu mai este tînără, și pe deasupra destul de oarecare, și totuși...

JOHAN: Destul de oarecare?

CONSULUL BERNICK: De asta nu e vinovată. Eu, unul, nici nu doresc să fie altfel. Cred că-ți dai seama că într-o casă mare, ca a noastră, e bine să ai un astfel de om, ceva mai simplu, pe care să-l întrebuințezi în caz de nevoie la tot ce se nimerește.

JOHAN: Da, dar ea?

CONSULUL BERNICK: Ea? Cum adică? Ei da, are, evident, destule preocupări. Mă are pe mine, pe Betty și pe Olaf. În orice caz, oamenii nu trebuie să se gîndească numai la ei înșiși, mai cu seamă femeile. În definitiv, cu toții avem un cerc, o colectivitate socială la scara redusă, căreia ne dăruim. Cel puțin așa procedez eu. *(Arătînd spre procuristul Krap care vine din dreapta.)* Vei avea imediat o dovadă. Crezi că mă preocup de afacerile mele personale? Nicidecum. *(Repede către Krap.)* Ei?

KRAP *(cu glas scăzut, arătînd un teanc de hîrtii)*: Toate contractele de cumpărare sînt în ordine.

CONSULUL BERNICK: Splendid! Excelent! Acum, cumnate, da, cu adevărat trebuie să mă ierți... pentru cîteva clipe. *(Șoptit și cu o strîngere de mînă.)* Mulțumesc, mulțumesc, Johan și fii convins că oricînd aș putea să-ți fiu de folos — ei, mă înțelegi, nu? Vino, domnule Krap. *(Intră amîndoi în odaia consulului.)*

JOHAN *(privind o clipă după el)*: Hm! *(Vrea să coboare în grădină. În aceeași clipă sosește din dreapta domnișoara Bernick, cu un coșuleț pe braț.)* Ei nu, ia te uită, Marta!

DOMNIȘOARA BERNICK: Ah, Johan, tu ești?
JOHAN: Te-ai sculat și tu atît de devreme!
DOMNIȘOARA BERNICK: Da. Așteaptă puțin, acum trebuie să vină și ceilalți. *(Vrea să iasă prin stînga.)*
JOHAN: Ascultă, Marta, totdeauna ești atît de grăbită?
DOMNIȘOARA BERNICK: Eu?
JOHAN: Ieri, parcă dinadins dispăreai din calea mea; n-am reușit să schimb un cuvînt cu tine, iar azi...
DOMNIȘOARA BERNICK: Da, dar...
JOHAN: Înainte eram nedespărțiți, noi, doi vechi prieteni de joacă.
DOMNIȘOARA BERNICK: Vai, Johan, au trecut mulți, mulți ani de-atunci.
JOHAN: Ei, Doamne, Dumnezeule, sînt cincisprezece ani de atunci, nici mai mult nici mai puțin. Ți se pare cumva că m-am schimbat prea mult?
DOMNIȘOARA BERNICK: Tu? O, da, și tu, cu toată că...
JOHAN: Ce vrei să spui?
DOMNIȘOARA BERNICK: O, nu, nimic.
JOHAN: Nu pari încîntată de revederea cu mine.
DOMNIȘOARA BERNICK: Am așteptat atît de mult timp, Johan, prea mult.
JOHAN: Ai așteptat? Să mă întorc?
DOMNIȘOARA BERNICK: Da.
JOHAN: Și ce te făcea să crezi că aș dori să mă întorc?
DOMNIȘOARA BERNICK: Pentru a-ți ispăși greșeala?
JOHAN: Eu?
DOMNIȘOARA BERNICK: Ai uitat că din pricina ta o femeie a murit în mizerie și rușine? Ai uitat că

din pricina ta cei mai frumoși ani din viața unui copil au fost nespus de amăriți?

JOHAN: Și asta trebuie s-o aflu de la tine? Marta, va să zică fratele tău niciodată...

DOMNIȘOARA BERNICK: Ce-i cu el?

JOHAN: Cum? Niciodată n-a... Adică, nu! Vream doar să întreb: el n-a găsit niciodată cel puțin o scuză pentru mine?

DOMNIȘOARA BERNICK: Vai, Johan, cunoști doar severitatea principiilor lui Karsten.

JOHAN: Hm, desigur, cunosc destul de bine principiile vechiului meu prieten Karsten. Dar asta e doar... În fine. Am vorbit de curînd cu el și am impresia că între timp s-a schimbat cu totul.

DOMNIȘOARA BERNICK: Cum poți spune asta? Karsten a fost întotdeauna un om eminent.

JOHAN: Da, știu. Altceva voiam să spun. Dar să lăsăm. Hm, abia acum înțeleg în ce lumină m-ai văzut; da, așteptai întoarcerea și îndreptarea păcătosului.

DOMNIȘOARA BERNICK *(arătînd în jos, către grădină)*: O vezi pe fata care se joacă în iarbă cu Olaf? E Dina. Îți mai aduci aminte de scrisoarea aceea confuză pe care mi-ai scris-o atunci, cînd ai plecat? Îmi cereai să am încredere în tine. Am crezut în tine, Johan. Dar toate... lucrurile urîte ce trebuie să se fi întîmplat... atunci în clipele de rătăcire... despre care au circulat atîtea zvonuri...

JOHAN: Ce vrei să spui?

DOMNIȘOARA BERNICK: O, mă înțelegi prea bine; să nu mai vorbim despre asta. Dar de plecat, trebu'a să pleci; să începi o viață nouă. Vezi tu, Johan, aici, acasă, eu, vechea ta prietenă de joacă, am fost locțiitoarea ta. Eu am îndeplinit toate îndatoririle de care tu nu-ți mai aminteai sau,

poate, pe care nu le puteai îndeplini. Ţi-am spus-o ca să-ţi reproşezi şi acest lucru... Am fost ca o mamă pentru copilul acesta nedreptăţit, crescîndu-l cît am putut mai bine.

JOHAN: Dar irosindu-ţi întreaga viaţă din cauza...

DOMNIŞOARA BERNICK: Nu, nu mi-am irosit-o. Dar... ai venit tîrziu, Johan.

JOHAN: Marta, mai întîi — ah, dacă ţi-aş putea spune! — lasă-mă să-ţi mulţumesc pentru prietenia ta neclintită.

DOMNIŞOARA BERNICK *(cu un surîs deznădăjduit)*: Da, acum ne-am spus tot ce aveam să ne spunem, Johan. Sst, vine cineva! Cu bine, nu mai pot...

(Iese pe uşa din stînga, din fund. Domnişoara Hessel vine din grădină, urmată de doamna Bernick.)

DOAMNA BERNICK *(încă în grădină)*: Dar, pentru Dumnezeu, Lona, ce-ţi trece prin minte!

DOMNIŞOARA HESSEL: Lasă-mă-n pace, îţi spun; vreau şi trebuie să vorbesc cu el.

DOAMNA BERNICK: Dar nu-ţi dai seama că asta ar provoca un adevărat scandal? Ah, Johan, eşti aici?

DOMNIŞOARA HESSEL: Afară, afară, băiatule! Nu mai sta în aerul ăsta închis, du-te în grădină şi stai cu Dina.

JOHAN: Da, da, chiar aveam de gînd.

DOAMNA BERNICK: Dar...

DOMNIŞOARA HESSEL: Ascultă, Johan, te-ai uitat bine la Dina?

JOHAN: Da, aşa cred.

DOMNIŞOARA HESSEL: Da, băiete, trebuie să te uiţi bine la ea. Ar fi ceva pentru tine!

DOAMNA BERNICK: Dar, Lona...

JOHAN: Ceva pentru mine?

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, voiam ca ea să fie aceea la care să te uiți. Du-te acum!

JOHAN: Da, da, mă duc mai mult decît bucuros. *(Coboară în grădină.)*

DOAMNA BERNICK: Lona, sînt consternată de purtările tale. Nu poate fi serios ceea ce îți dă prin minte.

DOMNIȘOARA HESSEL: Ba da, pe onoarea mea că e serios. Ce, nu-i plină de prospețime, sănătoasă și sinceră? E cea mai potrivită soție pentru Johan. Da, de una ca ea are nevoie acolo. Ar fi cu totul altceva... decît o soră vitregă și bătrînă.

DOAMNA BERNICK: E Dina! E Dina Dorf! Gîndește-te puțin...

DOMNIȘOARA HESSEL: Mă gîndesc mai întîi la fericirea băiatului; în chestii de-astea tot eu trebuie să-l ajut, singur nu-i capabil. Niciodată nu s-a priceput la femei.

DOAMNA BERNICK: El? Johan? Mi se pare totuși că a dat o dovadă... destul de nefericită că...

DOMNIȘOARA HESSEL: Mai dă-o dracului povestea aia stupidă. Unde-i Bernick? Vreau să vorbesc cu el.

DOAMNA BERNICK: Lona, eu știu ce spun: nu vorbi nimic cu Bernick!

DOMNIȘOARA HESSEL: Ba da. Dacă băiatul o place — și ea îl place pe Johan — atunci își vor aparține unul altuia. Bernick e un om inteligent, va găsi o soluție.

DOAMNA BERNICK: Și tu crezi că aceste...concepții americane pot fi tolerate de noi...

DOMNIȘOARA HESSEL: Nerozii, Betty...

DOAMNA BERNICK: ...că un om ca Bernick, cu severitatea lui, cu strictețea lui morală...

DOMNIȘOARA HESSEL: Ei, aș! Nu-i el chiar atît de strict.

DOAMNA BERNICK: Ce îndrăznești să insinuezi?

DOMNIȘOARA HESSEL: Că Bernick nu-i cu mult mai moral decît ceilalți bărbați.

DOAMNA BERNICK: Va să zică tot atît de profund îl urăști! Atunci ce mai cauți aici, din moment ce n-ai putut uita niciodată că... Nu înțeleg cum ai îndrăznit să i te înfățișezi, după jignirea pe care i-ai adus-o.

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, Betty, ai dreptate, atunci m-am lăsat în voia unei regretabile izbucniri.

DOAMNA BERNICK: Și cît de mărinimos ți le-a iertat, cu toate că nu-ți dăduse nici un motiv de supărare. Ce vină avea el dacă îți făuriseși speranțe? De atunci mă urăști și pe mine. *(Izbucnind în lacrimi.)* Niciodată nu mi-ai putut ierta fericirea. Iar acum, te-ai întors aici ca să lovești în mine, arătînd lumii în ce familie l-am introdus pe Karsten. Da, tot asupra mea se răsfrînge și ceea ce ți-ai pus acum în gînd. O, e oribil din partea ta! *(Iese plîngînd pe ușa din stînga, din primul plan.)*

DOMNIȘOARA HESSEL *(uitîndu-se după ea)*: Biata Betty!

(Consulul Bernick iese din odaia lui.)

CONSULUL BERNICK *(încă din pragul ușii)*: Da, da, e bine, domnule Krap, e splendid. Trimite patru sute de coroane pentru cantina săracilor. *(Întorcîndu-se.)* Lona! *(Apropiindu-se.)* Ești singură? Betty nu vine pe-aici?

DOMNIȘOARA HESSEL: Nu. Să mă duc s-o chem?

CONSULUL BERNICK: Nu, nu, lasă! Lona, nici nu știi cît de mult căutam ocazia să vorbesc deschis cu tine, pentru a încerca să-ți obțin iertarea.

DOMNIȘOARA HESSEL: Ascultă, Karsten, hai să nu devenim sentimentali. Nu ne șade bine.

CONSULUL BERNICK: Trebuie să mă asculți, Lona. Acum, că ai aflat povestea cu mama Dinei, știu în ce lumină îți apar. Dar, îți jur, n-a fost decît o rătăcire de scurtă durată. Cîndva, însă, am ținut mult la tine, sincer și adevărat.

DOMNIȘOARA HESSEL: Tu ce crezi? De ce am venit aici, acasă?

CONSULUL BERNICK: Orice gînd ai avea, te implor să nu faci nimic înainte de a-mi da prilejul să mă justific. Există explicații, Lona; în orice caz, am dreptul să mă dezvinovățesc.

DOMNIȘOARA HESSEL: Aha, acum ți-e frică! Zici că m-ai iubit cîndva. Da, în scrisorile tale îmi dădeai mereu asigurări; poate că era și adevărat într-o anumită măsură, cel puțin cît timp ai trăit în singurătate, într-o lume mare și liberă care-ți dădea curajul să gîndești singur, liber și demn. Ai găsit poate la mine ceva mai mult caracter, mai multă voință, și mai multă independență decît la toate femeile de-aici, de la voi. Și, în plus, fiind numai un secret al nostru, nimeni nu putea rîde de prostul tău gust.

CONSULUL BERNICK: Lona, cum poți gîndi așa?

DOMNIȘOARA HESSEL: Dar cînd te-ai întors, cînd ai auzit zeflemelile care plouau pe socoteala mea, cînd ai aflat ironiile ce se făceau pe seama pretinselor mele ciudățenii...

CONSULUL BERNICK: Nu li se dădea nici o importanță pe atunci.

DOMNIȘOARA HESSEL: ...ciudățenii ce nu aveau alt scop decît de a-i necăji pe acei fandosiți, fie îmbrăcați în fuste, fie în pantaloni, care se vînzo-

leau pe-aici. După aceea, ai întîlnit-o pe tînăra și atrăgătoarea actriță...

CONSULUL BERNICK: Asta a fost ceva cu totul trecător, fără importanță. Îți jur, nici a zecea parte n-a fost adevărat din toate zvonurile și bîrfelile care s-au vînturat.

DOMNIȘOARA HESSEL: Fie și așa. Dar cînd Betty s-a întors acasă, frumoasă, primăvăratică, adorată de toți — și mai ales cînd s-a aflat că va moșteni toți banii mătușii, în timp ce eu nu voi căpăta nimic...

CONSULUL BERNICK: Lona, ai pomenit fapte precise, dureroase poate. De aceea îți voi spune fără înconjur: pe atunci n-o iubeam pe Betty; nu am rupt cu tine pentru vreo nouă dragoste, ci numai pentru bani. Am fost nevoit să procedez astfel. Trebuia să-i obțin.

DOMNIȘOARA HESSEL: Și asta mi-o spui așa, de la obraz.

CONSULUL BERNICK: Da, așa. Ascultă-mă, Lona...

DOMNIȘOARA HESSEL: Și totuși, mi-ai scris că o dragoste de neînvins — pentru Betty — a pus stăpînire pe tine; făceai apel la mărinimia mea, implorîndu-mă să nu divulg ceea ce fusese între noi; de dragul lui Betty, fiindcă știai cît țin la ea.

CONSULUL BERNICK: Trebuia s-o fac, îți jur...

DOMNIȘOARA HESSEL: Jur că astăzi nu mai regret violența mea de atunci.

CONSULUL BERNICK: Ascultă la rece și liniștit care era situația: după cum îți amintești, mama conducea întreprinderea, dar nu avea absolut deloc simțul afacerilor. Am fost rechemat în grabă de la Paris. Timpurile erau critice. Trebuia să pun întreprinderea pe picioare. Și ce-am găsit? Am găsit exact ceea ce aici trebuia ținut în cel mai mare

secret, adică o firmă ca și ruinată. Da. Vechea și respectabila firmă, veche de trei generații, era falimentară. Eu, fiul, unicul fiu, ce alta aveam de făcut decît să găsesc o salvare?

DOMNIȘOARA HESSEL: Și astfel ai salvat casa Bernick; pe punga unei femei.

CONSULUL BERNICK: Știi bine că Betty mă iubea.

DOMNIȘOARA HESSEL: Dar eu?

CONSULUL BERNICK: Crede-mă, Lona, tu nu ai fi fost niciodată fericită cu mine...

DOMNIȘOARA HESSEL: ...Și atunci? M-ai părăsit din grija de a nu-mi rata fericirea?

CONSULUL BERNICK: Crezi că am procedat astfel din interese exclusiv personale? De-aș fi fost de capul meu, aș fi luat-o bucuros de la început. Dar nici nu poți să-ți dai seama în ce măsură se identifică un om de afaceri cu întreprinderea pe care a moștenit-o; răspunderi și obligații incomensurabile îl domină, i se impun ca o poruncă. Știi că bunăstarea sau nenorocirea a sute, a mii de oameni depinde de el? Nu te gîndești ce zdruncinată ar fi fost această colectivitate, această societate, orașul nostru de baștină, prin prăbușirea firmei Bernick?

DOMNIȘOARA HESSEL: Desigur, din cauza „colectivității" ai trăit în minciună acești cincisprezece ani!

CONSULUL BERNICK: În minciună?

DOMNIȘOARA HESSEL: Da. Ai putea să-mi spui ce știe Betty despre toate astea?

CONSULUL BERNICK: Ascultă-mă, Lona! Crezi că ar fi folosit la ceva s-o rănesc mărturisindu-i totul?

DOMNIȘOARA HESSEL: Să fi folosit la ceva? Asta ai spus, nu? Da, da, tu doar ești un om de afaceri;

te pricepi la ceea ce-i de folos sau nu. Dar ascultă, Karsten, acum vreau și eu să-ți vorbesc la rece și liniștit. Spune-mi, ești cu adevărat fericit?

CONSULUL BERNICK: În familie, vrei să zici?

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, desigur.

CONSULUL BERNICK: Da, sînt fericit, Lona; să știi că nu te-ai jertfit inutil. Aș îndrăzni să spun că an de an am fost din ce în ce mai fericit. Betty este deopotrivă bună și docilă. Și în decursul anilor și-a adaptat total felul de a fi după particularitățile mele...

DOMNIȘOARA HESSEL: Hm!

CONSULUL BERNICK: La început își făurise o imagine de-a dreptul exaltată despre dragoste; nu se putea împăca la gîndul că încetul cu încetul dragostea se transformă în căldura blîndă a prieteniei.

DOMNIȘOARA HESSEL: Și acum s-a împăcat cu ideea asta?

CONSULUL BERNICK: Întru totul, iar contactul permanent cu felul meu de a fi nu a rămas fără rezultat. A maturizat-o. Oamenii trebuie să-și armonizeze reciproc caracterele, dacă vor să-și împlinească menirea în societatea din care fac parte. Acest lucru l-a învățat și Betty, încetul cu încetul; de aceea casa noastră este un model pentru concetățeni.

DOMNIȘOARA HESSEL: Dar concetățenii nu cunosc minciuna?

CONSULUL BERNICK: Minciuna?

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, minciuna în care te-ai complăcut timp de cincisprezece ani.

CONSULUL BERNICK: Și asta numești tu...

DOMNIȘOARA HESSEL: Exact, minciună! O întreită minciună! Mai întîi minciuna față de mine,

apoi minciuna față de Betty, apoi minciuna față de Johan.

CONSULUL BERNICK: Betty nu mi-a cerut niciodată să vorbesc.

DOMNIȘOARA HESSEL: Fiindcă nu știa nimic.

CONSULUL BERNICK: Iar tu nu-mi vei pretinde să vorbesc; dacă nu pentru mine, măcar pentru ea — n-ai să mi-o ceri.

DOMNIȘOARA HESSEL: O, sigur că nu; va trebui să car în spinare ridicolul și de acum încolo. Eu am un spate lat.

CONSULUL BERNICK: Și nici Johan nu mi-o va pretinde; mi-a promis.

DOMNIȘOARA HESSEL: Dar tu însuți nu ți-o pretinzi, Karsten? Nu există nimic în tine care să-ți pretindă să ieși din minciună?

CONSULUL BERNICK: Adică să jertfesc de bunăvoie fericirea mea familială și poziția mea în societate!

DOMNIȘOARA HESSEL: Cu ce drept te afli acolo unde ești?

CONSULUL BERNICK: Timp ce cincisprezece ani mi-am plătit zilnic, un pic de drept, prin conduita mea și prin ceea ce am înfăptuit și am ajutat să se înfăptuiască.

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, într-adevăr, ai înfăptuit și ai ajutat mult, atît pentru tine cît și pentru alții. Ești omul cel mai bogat și mai puternic din oraș. Nimeni nu cutează nimic; cu toții nu fac altceva decît să se plece voinței tale, fiindcă treci drept un om ireproșabil. Căminul tău trece drept un cămin model, purtările tale drept purtări model. Dar toată această splendoare, și tu împreună cu ea — sînteți așezați pe un teren șubred, care se clatină. Într-o clipă, doar un cuvînt, și te duci

de rîpă, tu şi întreaga splendoare, în caz că nu te pui, din timp, la adăpost.

CONSULUL BERNICK: Lona, ce vrei de la mine?

DOMNIŞOARA HESSEL: Vreau să te ajut să stai pe un teren solid, Karsten.

CONSULUL BERNICK: Răzbunare! Vrei să te răzbuni? Bănuiam eu. Dar nu vei izbuti. Aici nu-i decît un singur om care poate vorbi şi care poate fi crezut; acela însă este mut.

DOMNIŞOARA HESSEL: Johan?

CONSULUL BERNICK: Da, Johan. Oricine altul ar încerca să mă învinuiască, neg totul. De va vrea cineva să mă distrugă, voi lupta pe viaţă şi pe moarte; şi asta nu-ţi va reuşi niciodată, ţi-o spun eu! Iar Johan, singurul care ar putea să mă doboare, tace şi pleacă din nou.

(Angrosistul Rummel şi comerciantul Vigeland vin din dreapta.)

RUMMEL: Bună ziua, bună ziua, dragă Bernick! Trebuia să vii la Camera de Comerţ. Avem consfătuirea cu privire la drumul de fier.

CONSULUL BERNICK: Nu pot. Imposibil acum.

VIGELAND: Dar, domnule consul, realmente ar trebui...

RUMMEL: Trebuie, Bernick. Sînt unii care lucrează împotriva noastră. Redactorul Hammer şi ceilalţi, care susţineau linia de coastă, pretind că în spatele noii întreprinderi s-ar ascunde interese personale.

CONSULUL BERNICK: Ei, atunci explică-le...

VIGELAND: Explicaţiile noastre nu ajută, domnule consul.

RUMMEL: Nu, nu, trebuie să vii chiar tu; pe tine, natural, nu va îndrăzni nimeni să te suspecteze.

DOMNIȘOARA HESSEL: Nu, îmi închipui și eu că nu...

CONSULUL BERNICK: Îți spun, nu pot. Nu mă simt bine; sau, în orice caz, așteaptă, lasă-mă să mă reculeg.

(Profesorul Rørlund vine din dreapta.)

RØRLUND: Scuzați-mă, domnule consul, că sînt în culmea agitației, dar...

CONSULUL BERNICK: Dar ce-i cu dumneavoastră?

RØRLUND: Trebuie să vă pun o întrebare, domnule consul. Oare cu învoirea dumneavoastră se afișează în public acea tînără fată care și-a găsit azil în casa dumneavoastră, cu un om pe care...

DOMNIȘOARA HESSEL: Care om, domnule pastor?

RØRLUND: Cu acel om pe care ea, mai mult decît oricine pe lume, e datoare să-l evite.

DOMNIȘOARA HESSEL: Oho!

RØRLUND: Cu învoirea dumneavoastră, domnule consul?

CONSULUL BERNICK *(căutîndu-și pălăria și mănușile)*: Nu știu nimic. Scuzați-mă, sînt grăbit, trebuie să mă duc la Camera de Comerț.

HILMAR *(vine din grădină și se duce spre ușa din față, din stînga)*: Betty, Betty, ascultă!

DOAMNA BERNICK *(apărînd în prag)*: Ce-i?

HILMAR: Ar trebui să te duci în grădină și să pui capăt flirtului dintre o anumită persoană și Dina Dorf. Am devenit foarte nervos auzind ce-i spunea.

DOMNIȘOARA HESSEL: Așa? Și ce-i spunea persoana?

HILMAR: O, nimic altceva decît că ar dori ca ea să-l urmeze în America. Uf!

RØRLUND: E posibil asemenea lucru?

DOAMNA BERNICK *(către Lona)*: Tu ce spui?
DOMNIŞOARA HESSEL: Că ar fi minunat.
CONSULUL BERNICK: Imposibil! Trebuie să fi auzit greşit.
HILMAR: Atunci întreabă-l chiar pe el. Iată, soseşte perechea. Dar pe mine nu mă băga în povestea asta.
CONSULUL BERNICK *(către Rummel şi Vigeland)*: Vă urmez imediat.

(Comerciantul Vigeland şi angrosistul R mmel ies prin dreapta. Johan Tønnesen şi Dina vin din grădină.)

JOHAN: Uraa, Lona, Dina a acceptat să plece cu noi!
DOAMNA BERNICK: Bine, Johan! Nechibzuitule!
RØRLUND: Cum? Adevărat? Dar e un scandal nemaipomenit. Prin ce mijloace de seducţie aţi...
JOHAN: Ei, ei... ce vrei să spui?
RØRLUND: Răspunde-mi, Dina: asta-i hotărîrea dumitale liber consimţită?
DINA: Da. Trebuie să plec de-aici.
RØRLUND: Dar cu el, cu el?
DINA: Numeşte-mi dumneata pe cineva de aici care ar avea curajul să mă ia cu el.
RØRLUND: Ei, atunci va trebui să afli cine este dumnealui.
JOHAN: Taci din gură!
CONSULUL BERNICK: Nici un cuvînt, Rørlund!
RØRLUND: Ar însemna să fac un prost serviciu societăţii, a cărei morală şi obiceiuri sînt pus să le păzesc şi, în plus, aş dovedi lipsă de răspundere faţă de această tînără, la a cărei educaţie am şi eu o contribuţie substanţială şi care mi-este...
JOHAN: Luaţi seama la ce faceţi.

RØRLUND: Ba o va afla acum. Dina, acesta este omul care a pricinuit nenorocirea și rușinea mamei dumitale.

CONSULUL BERNICK: Domnule profesor!

DINA: El? *(Către Johan Tønnesen.)* E adevărat?

JOHAN: Răspunde tu, Karsten.

CONSULUL BERNICK: Nici un cuvînt mai mult! Azi, aici se va tăcea.

DINA: Va să zică-i adevărat.

RØRLUND: E adevărat, e adevărat. Și mai mult încă. Acest om, în care ai atîta încredere, nu a fugit de-aici cu mîinile goale; a devalizat casa de bani a văduvei Bernick; domnul consul poate confirma!

DOMNIȘOARA HESSEL: Minciuni!

CONSULUL BERNICK: O, Doamne, o, Doamne!

JOHAN *(mergînd înspre Rørlund cu brațul ridicat)*: Îndrăznești...

DOMNIȘOARA HESSEL *(apărîndu-l)*: Nu-l lovi, Johan!

RØRLUND: Da, poți ridica mîna împotriva mea. Dar adevărul va ieși la suprafață, și acesta este adevărul. Însuși consulul Bernick l-a povestit, și întreg orașul îl știe. Acum, Dina, acum îl cunoști.

(Scurtă pauză.)

JOHAN *(cu voce scăzută, apucîndu-l pe Bernick de braț)*: Karsten, Karsten ce-ai făcut?

DOAMNA BERNICK *(înăbușit și plîngînd)*: O, Karsten, tocmai eu să te vîr în toată povestea asta compromițătoare!

SANDSTAD *(vine repede din dreapta și strigă, cu mîna pe sonerie)*: Trebuie neapărat să veniți, domnule consul. Afacerea cu drumul de fier atîrnă de un fir de păr.

CONSULUL BERNICK *(dus pe gînduri, distrat):* Ce este? Ce trebuie ca eu...

DOMNIŞOARA HESSEL *(gravă şi energică):* Te vei duce şi vei sprijini Societatea, cumnate.

SANDSTAD: Da, veniţi, avem nevoie de întreaga dumneavoastră superioritate morală.

JOHAN *(foarte aproape de el):* Bernick, noi doi... vorbim mîine.

(Johan iese prin grădină, consulul Bernick pleacă parcă lipsit de voinţă prin dreapta, cu comerciantul Sandstad.)

Actul III

Sera casei Bernick. Consulul Bernick, cu un baston de trestie în mînă, iese extrem de agitat din odaia din fund, în stînga, lăsînd ușa pe jumătate deschisă în urma lui.

CONSULUL BERNICK: Iacă așa, de data asta n-o va mai lua în glumă. Cred că bătaia asta o s-o țină minte! *(Către cineva din odaie.)* Ce spui? Și eu spun că ești o mamă nesăbuită! Îl aperi și-i aprobi toate poznele astea ștrengărești. Niciodată nu ești de acord cu mine. Nu sînt pozne de ștrengar? Dar atunci cum le numești? Auzi! Să fugă noaptea de-acasă, să iasă în larg cu o barcă pescărească, să lipsească pînă tîrziu, namiaza mare, și să-mi tragă o spaimă de moarte mie, care am atîtea pe cap. Și apoi mai îndrăznește băiețandrul ăsta să mai și amenințe că vrea s-o șteargă! Da, să încerce numai! Tu? Da, de asta te cred în stare; nu te sinchisești prea mult de soarta lui. Îmi închipui că dacă și-ar pierde viața... Așa? Da, dar pe urma mea trebuie să rămînă ceea ce am realizat aici; eu n-am interes să rămîn fără copil. Fără obiecții, Betty; rămîne așa cum am spus; va sta la arest în casă. *(Ascultînd.)* Sst, să nu se afle ceva!

(Procuristul Krap vine din dreapta.)

KRAP: Aveţi timp o clipă, domnule consul?

CONSULUL BERNICK *(aruncînd bățul de trestie)*: Da, cum nu, cum nu. Veniţi de pe şantier?

KRAP: Acum am sosit. Hm!

CONSULUL BERNICK: Ei? Nu cumva s-a întîmplat ceva cu „Palmier“?

KRAP: „Palmier“ poate naviga şi mîine, dar...

CONSULUL BERNICK: Va să zică iarăşi „Indian Girl“. Bănuiam e că încăpăţînatul acela...

KRAP: Şi „Indian Girl“ poate naviga mîine; dar cu siguranţă că nu va ajunge departe.

CONSULUL BERNICK: Ce vreţi să spuneţi?

KRAP: Scuzaţi-mă, domnule consul; uşa aceea este întredeschisă. Am impresia că e cineva înăuntru.

CONSULUL BERNICK *(închide uşa)*: Poftim! Am închis-o. Dar ce poate fi, că nu trebuie să audă nimeni?

KRAP: Aune are de gînd să lase ca „Indian Girl“ să se scufunde. Cu oameni şi încărcătură; cu totul.

CONSULUL BERNICK: Dar, Doamne iartă-mă, cum puteţi crede asemenea lucru?

KRAP: Nu există altă explicaţie, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Hai, spuneţi-mi imediat.

KRAP: Vă spun îndată. Ştiţi şi dumneavoastră cît se tărăgăneau lucrările pe şantier de cînd am adus maşinile cele noi şi am angajat şi muncitorii aceia fără experienţă.

CONSULUL BERNICK: Da, ştiu.

KRAP: Ei bine, azi-dimineaţă cînd am coborît, mi-au atras atenţia reparaţiile vasului american. Înaintaseră în mod de-a dreptul uluitor. Spărtura de la fund, ştiţi dumneavoastră, partea complet putrezită...

CONSULUL BERNICK: Da, da, ce-i cu ea?

KRAP: Complet reparată; la prima vedere arată ca nouă. Am auzit că Aune personal a lucrat acolo toată noaptea.

CONSULUL BERNICK: Bine, bine, ei şi?

KRAP: Am stat şi m-am gîndit: cum a fost posibil? Oamenii tocmai se odihneau, aşa că am profitat de ocazie şi am cercetat neobservat cum se prezintă situaţia şi la exterior şi la interior. Mi-a fost destul de greu să ajung jos, în cabotierul încărcat. Am obţinut însă dovada palpabilă. Acolo se petrec lucruri stranii, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Nu pot crede, domnuleKrap. Nu, nu pot, nu vreau să cred asemenea lucruri despre Aune.

KRAP: Îmi pare rău, dar e adevărul gol-goluţ; vă spun, se petrec lucruri stranii. Pe cît mi-am putut da seama, nu s-a pus cherestea nouă, numai s-a călăfătuit, s-a astupat, s-a înfundat şi s-a cîrpit cu tot felul de resturi. Curat treabă de mîntuială. „Indian Girl" nu va ajunge niciodată la New York; pică la fund ca un pietroi.

CONSULUL BERNICK: Dar e înfiorător! Şi cum vă explicaţi asta? Ce poate să aibă de gînd?

KRAP: Cred că vrea să discrediteze maşinile: vrea să se răzbune; vrea să dovedească superioritatea vechilor muncitori şi a vechilor metode.

CONSULUL BERNICK: Şi pentru acest motiv acceptă jertfa atîtor vieţi?...

KRAP: Spunea mai zilele trecute că pe bordul lui „Indian Girl" nu se află oameni, ci bestii.

CONSULUL BERNICK: Da, da, se poate, dar nu ţine seama nici de pierderea unui capital atît de mare?

KRAP: Aune nu vede cu ochi prea buni marele capital, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Foarte adevărat. E un agitator și un instigator la dezordine; dar nu e de conceput o acțiune atît de lipsită de scrupule. Ascultați, domnule Krap: cele ce mi-ați adus la cunoștință trebuie cercetate de două ori. Nimănui nici un cuvînt despre asta. Șantierul nostru ar fi discreditat dacă s-ar afla.

KRAP: Se înțelege, dar...

CONSULUL BERNICK: În timpul pauzei de prînz trebuie să faceți în așa fel încît să ajungeți din nou acolo, jos. Trebuie să am certitudinea absolută.

KRAP: O veți avea, domnule consul, dar îngăduiți-mi: atunci ce veți face?

CONSULUL BERNICK: Natural, denunț imediat totul. Nu putem fi părtașii unei astfel de crime. Nu vreau să am conștiința încărcată; în afară de asta, denunțul meu va face o impresie bună în presă; toată lumea își va da seama că-mi sacrific interesele personale, lăsînd ca Justiția să-și urmeze cursul.

KRAP: Foarte adevărat, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Dar mai întîi de toate, certitudine deplină. Iar pînă atunci, tăcere.

KRAP: Nici o grijă, domnule consul. Iar certitudinea o veți avea.

(Pleacă prin grădină, și apoi pe stradă, la vale.)

CONSULUL BERNICK *(cu jumătate voce)*: Revoltător! Adică nu, e doar imposibil, inimaginabil!

(În timp ce vrea să intre în odaia lui, Hilmar Tønnesen vine din dreapta.)

HILMAR: Bună ziua, Bernick! Te felicit pentru victoria pe care ai obținut-o ieri la Camera de Comerț.

CONSULUL BERNICK: O, mulțumesc!

HILMAR: Am auzit că a fost o victorie strălucită, victoria spiritului burghez, inteligent, asupra egoismului și a prejudecăților. Ceva asemănător cu incursiunea francezilor împotriva algerienilor. De mirare, după scena dezagreabilă de aici.

CONSULUL BERNICK: Să lăsăm asta.

HILMAR: Dar bătălia cea mare nu s-a dat încă.

CONSULUL BERNICK: Privitor la afacerea cu drumul de fier, vrei să zici?

HILMAR: Da. Ai aflat ce pune la cale redactorul Hammer?

CONSULUL BERNICK *(cu încordare)*: Nu, ce?

HILMAR: S-a agățat de zvonul care circulă și vrea să scrie un articol.

CONSULUL BERNICK: Ce zvon?

HILMAR: Natural, cel în legătură cu achiziționarea terenurilor din lungul viitoarei căi ferate.

CONSULUL BERNICK: Ce spui? Circulă zvonul ăsta?

HILMAR: Da, în tot orașul. Eu l-am auzit la club. Se pare că unul dintre avocații noștri ar fi cumpărat în secret, prin intermediari, toate pădurile, toate zăcămintele de minereu, toate căderile de apă.

CONSULUL BERNICK: Și nu se spune și pentru cine anume?

HILMAR: La club se pretindea că pentru o societate străină, din alt oraș, și care, aflînd de proiectul tău, s-a grăbit cu achizițiile înainte de a se urca prețurile. Nu-i josnic? Uf!

CONSULUL BERNICK: Josnic?

HILMAR: Desigur. Ca niște străini să se vîre, în felul acesta, pe pămîntul nostru? Și tocmai unul dintre avocații orașului să se preteze la asta! Va să zică acum străinii vor pune mîna pe beneficii!

CONSULUL BERNICK: Totuși nu-i decît un zvon lipsit de orice temei.

HILMAR: Căruia însă între timp i se dă crezare, iar mîine sau poimîine, redactorul Hammer îl va publica desigur, ca un fapt cert. La club era o deziluzie generală. Mulți spuneau că dacă zvonul de va adeveri, se vor retrage.

CONSULUL BERNICK: Imposibil!

HILMAR: Așa? De ce crezi tu că acești oameni, în stare să se vîndă oricui, adevărați mercenari, au fost gata să se asocieze cu tine în afacerea pe care ai organizat-o? Crezi oare că n-ar fi preferat să se înfrupte singuri?

CONSULUL BERNICK: Imposibil, îți spun; atîta spirit civic va mai exista doar și în mica noastră societate.

HILMAR: Aici? Da, ești un optimist; îi yezi și pe ceilalți după chipul și asemănarea ta. Dar eu, eu sînt un observator cu suficientă experiență... Aici, nu-i nici unul — natural, cu excepția noastră — nici unul, îți spun, care să lupte pentru o idee. *(Îndreptîndu-se spre fund.)* Uf, iar vin ăștia!

CONSULUL BERNICK: Cine?

HILMAR: Cei doi americani. *(Se uită afară, spre dreapta.)* Și cine-o mai fi cel care-i cu ei? Da, pe Dumnezeul meu, nu-i cumva căpitanul de pe „Indian Girl"? Uf!

CONSULUL BERNICK: Ce-or fi vrînd cu el?

HILMAR: O, e o tovărășie cu adevărat potrivită pentru ei. Se pare că este un negustor de sclavi sau un pirat; iar ceilalți, cine știe ce-or fi învîrtit în toți anii ăștia.

CONSULUL BERNICK: Îți repet, ești nedrept dacă gîndești astfel despre ei.

HILMAR: Şi tu eşti un optimist. Dar iată-i din nou pe apul nostru; de aceea plec, cît mai e timp... *(Pleacă spre uşa din stînga.)*

DOMNIŞOARA HESSEL *(intrînd prin dreapta)*: Ei, Hilmar, eu te gonesc din odaie?

HILMAR: Nicidecum; mă grăbeam; am de spus cîteva cuvinte lui Betty.

(Intră în odaia din fund, la stînga.)

CONSULUL BERNICK *(după o scurtă tăcere)*: Şi acum, Lona?

DOMNIŞOARA HESSEL: Da?

CONSULUL BERNICK: Ce gîndeşti despre mine, astăzi?

DOMNIŞOARA HESSEL: Ce-am gîndit şi ieri. O minciună în plus sau în minus, nu mai prezintă importanţă.

CONSULUL BERNICK: Trebuie să-ţi explic, Lona! Unde a rămas Johan?

DOMNIŞOARA HESSEL: Vine şi el. Avea de vorbit cu cineva.

CONSULUL BERNICK: După cele ce-ai auzit ieri, sper că ai înţeles de ce toată existenţa mea va fi literalmente distrusă în cazul în care adevărul ar ieşi la lumină.

DOMNIŞOARA HESSEL: Da, am înţeles foarte bine.

CONSULUL BERNICK: Este clar că nu eu am făcut spargerea despre care au circulat atîtea zvonuri.

DOMNIŞOARA HESSEL: Asta se înţelege de la sine. Dar cine a fost hoţul?

CONSULUL BERNICK: Nimeni. Nu a existat nici un hoţ. Nu s-a furat nici un ban. N-a lipsit nici un bănuţ.

DOMNIȘOARA HESSEL: Adică... cum?

CONSULUL BERNICK: Nici un bănuț, am spus.

DOMNIȘOARA HESSEL: Dar zvonul? Cum a apărut acest zvon infamant despre Johan?

CONSULUL BERNICK: Lona, am impresia că ție îți pot vorbi deschis ca nimănui altuia. Nu vreau să-ți ascund nimic. Eu am contribuit la răspîndirea acestui zvon.

DOMNIȘOARA HESSEL: Tu? Ai putut face asta, împotriva lui?... El doar pentru tine a...

CONSULUL BERNICK: Nu mă judeca încă. Întîi trebuie să-ți amintesc cum stăteau lucrurile pe atunci. Ți-am povestit chiar ieri. M-am întors acasă și am găsit-o pe mama încurcată într-o serie de afaceri dezastruoase; pe deasupra ne-au lovit tot felul de nenorociri; parcă toate nenorocirile din lume se năpăstuiseră asupra noastră. Firma Bernick era ca și ruinată; iar eu eram un tînăr, pe jumătate ușuratic, pe jumătate desperat. Lona, cred că mai ales pentru a uita totul m-am lăsat prins în acea legătură care a pricinuit... călătoria lui Johan.

DOMNIȘOARA HESSEL: Hm!...

CONSULUL BERNICK: Vezi? Acum cred că-ți dai seama cum s-au putut răspîndi fel de fel de zvonuri după ce ați plecat. Se povestea că nu fusese prima lui faptă ușuratică. Se zicea că Dorf ar fi primit de la el o mare sumă de bani ca să tacă și să plece. Alții susțineau că ea primise bani. În același timp, erau binecunoscute greutățile firmei Bernick în ceea ce privește respectarea scadențelor și angajamentelor. Ca urmare nu era natural ca bîrfitorii să facă legătura între aceste două zvonuri? Și cum ea rămăsese aici, trăind atît de greu, s-a tras concluzia

26*

că Johan plecase cu banii în America, și zvonul amplifica suma la cifre din ce în ce mai mari.

DOMNIȘOARA HESSEL: Iar tu, Karsten?

CONSULUL BERNICK: Eu, eu m-am agățat de acest zvon ca de un colac de salvare.

DOMNIȘOARA HESSEL: Și l-ai răspîndit mai departe?

CONSULUL BERNICK: Nu. Dar nici nu l-am dezmințit. Creditorii începuseră să ne dea asalt. Important pentru mine era să-i liniștesc; nu trebuia în nici un caz să devină bănuitori în ce privește soliditatea firmei; ne lovise o nenorocire de moment. Trebuia doar să nu fim presați cu cereri de plată; trebuia să cîștigăm timp și astfel fiecare avea să-și capete dreptul lui.

DOMNIȘOARA HESSEL: Și și-a căpătat fiecare dreptul lui?

CONSULUL BERNICK: Da, Lona, acest zvon ne-a salvat casa și m-a făcut omul care sînt azi.

DOMNIȘOARA HESSEL: Va să zică o minciună te-a făcut omul care ești acum.

CONSULUL BERNICK: Cui îi dăuna, pe atunci? Lui Johan, nu. El nu mai intenționa să se mai întoarcă vreodată.

DOMNIȘOARA HESSEL: Întrebi cui i-ar fi dăunat? Caută în conștiința ta și spune-mi dacă ție nu ți-a dăunat.

CONSULUL BERNICK: Privește înlăuntrul oricărui om vrei; vei găsi la fiecare cel puțin un punct negru pe care încearcă să-l ascundă.

DOMNIȘOARA HESSEL: Și voi vă numiți stîlpii societății!

CONSULUL BERNICK: Societatea nu are alții mai buni.

DOMNIȘOARA HESSEL: Și ce contează dacă o societate ca asta se bucură de sprijin sau nu? Ce este valoros în ea? Doar spoială și minciună. În această societate trăiești tu, căpetenia orașului, în bucurii și lux, avînd putere și bucurîndu-te de stimă, tu, care ai înfierat cu stigmatul crimei pe un nevinovat.

CONSULUL BERNICK: Crezi că nu regret adeseori nedreptatea pe care i-am pricinuit-o? Și nu crezi că aș fi gata să îndrept ceea ce am făcut?

DOMNIȘOARA HESSEL: În ce fel? Mărturisind?

CONSULUL BERNICK: Ai putea să-mi pretinzi asta?

DOMNIȘOARA HESSEL: Dar cu ce altceva s-ar putea repara o astfel de nedreptate?

CONSULUL BERNICK: Sînt bogat, Lona; Johan poate să-și formuleze orice pretenție.

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, oferă-i bani și... să nu te mire ce îți va răspunde.

CONSULUL BERNICK: Îi cunoști intențiile?

DOMNIȘOARA HESSEL: Nu. De ieri e foarte tăcut, ca și cum toate acestea l-ar fi maturizat brusc.

CONSULUL BERNICK: Trebuie să vorbesc cu el.

DOMNIȘOARA HESSEL: Iată-l.

(Johan Tønnesen intră prin dreapta.)

CONSULUL BERNICK *(mergînd către el)*: Johan!

JOHAN *(respingîndu-l)*: Eu am de vorbit mai întîi! Ieri dimineață îți dădusem cuvîntul că voi tăcea.

CONSULUL BERNICK: Da, așa ai făcut.

JOHAN: Dar pe atunci nu știam încă...

CONSULUL BERNICK: Johan, lasă-mă să-ți explic numai în două cuvinte cum s-au petrecut lucrurile.

JOHAN: Nu-i nevoie; îmi dau perfect seama de ceea ce s-a întîmplat. Firma era pe atunci într-o

situație mai mult decît grea și cum eu tot eram plecat... iar tu aveai un nume și o reputație nepătată... Dar nu te învinuiesc prea mult din cauza asta; eram tineri și fără minte pe-atunci. Dar acum mi-e necesar adevărul, și acum trebuie să vorbești.

CONSULUL BERNICK: Și tocmai acum am mai multă nevoie de toată platforma mea morală și de aceea acum nu pot vorbi.

JOHAN: Nu mă sinchisesc prea mult de ultimele scorneli pe care le-ai pus în circulație despre mine; dar despre celălalt lucru, cel dintîi, trebuie să-ți recunoști vina. Dina va fi soția mea și vreau să mă stabilesc cu ea aici, aici, în oraș.

DOMNIȘOARA HESSEL: Asta-i ceea ce vrei?

CONSULUL BERNICK: Cu Dina? Ca soție? Aici, în oraș?

JOHAN: Da, chiar aici; rămîn ca să-i bravez pe toți acești mincinoși și calomniatori. Dar pentru a o putea cîștiga pe Dina, trebuie ca tu să mă descarci de ceea ce mi s-a aruncat în spinare.

CONSULUL BERNICK: Te-ai gîndit că dacă recunosc prima faptă, implicit o preiau asupra mea și pe-a doua? Știu, îți spui că voi dovedi cu registrele că nu a existat nici un fel de lipsă. Dar n-o pot face; pe atunci registrele noastre nu erau ținute suficient de riguros. Și chiar de-aș putea-o face, ce s-ar realiza prin asta? N-aș apărea în tot cazul, în postura aceluia, care — salvîndu-se pe atunci printr-o minciună — a lăsat ca timp de cincisprezece ani acest neadevăr și toate urmările lui să se consolideze, fără să facă vreun gest? Ai uitat mentalitatea societății noastre. Altfel ți-ai da seama că m-ar strivi complet.

JOHAN: Îți răspund numai atît: vreau s-o iau de soție pe fiica doamnei Dorf și să trăiesc cu ea aici, în oraș.

CONSULUL BERNICK *(ștergîndu-și sudoarea de pe frunte)*: Ascultă-mă, Johan — și tu, Lona! Situația în care mă aflu în aceste zile e cu totul specială. Dacă-mi dați lovitura asta, mă distrugeți. Și nu numai pe mine, dar și viitorul acestui oraș care este totuși leagănul copilăriei voastre.

JOHAN: Și dacă nu-ți dau lovitura, atunci îmi distrug eu însumi fericirea viitoare.

DOMNIȘOARA HESSEL: Continuă, Karsten.

CONSULUL BERNICK: Da. Ascultați-mă. Este vorba de realizarea căii ferate, și chestiunea nu-i atît de simplă cum credeți voi. Ați auzit, desigur, că anul trecut s-au dus tratative pentru un drum de fier în lungul coastei. Proiectul întrunise destule voturi — și aici, și în orașele din apropiere; iar presa îl susținea în mod special. Eu însă am reușit să împiedic proiectul, deoarece ar fi dăunat navigației noastre de-a lungul coastei.

DOMNIȘOARA HESSEL: Dar tu personal ești cointeresat în această linie de navigație?

CONSULUL BERNICK: Da. Dar nimeni n-a îndrăznit să mă bănuiască pentru această opoziție. Numele meu respectat mi-a fost pavăză și adăpost. De altfel eu unul aș fi putut suporta pierderea, dar nu și orașul. Ca urmare, s-a luat în discuție ipoteza unei linii secundare. Cînd am aflat despre aceasta, m-am informat în secret despre toate posibilitățile de realizare.

DOMNIȘOARA HESSEL: De ce în secret, Karsten?

CONSULUL BERNICK: N-aţi auzit vorbindu-se de marile achiziţii de terenuri, păduri, mine şi căderi de apă?

JOHAN: Da, de către o societate străină.

CONSULUL BERNICK: Prin poziţia actuală, aceste terenuri sînt fără valoare pentru proprietarii lor, răsfiraţi la distanţe mari unul de altul, de aceea au şi fost vîndute relativ ieftin. Dacă s-ar fi întîrziat, s-ar fi aflat şi despre proiect şi ca atare proprietarii ar fi dublat preţurile.

JOHAN: Desigur, desigur şi mai departe?

CONSULUL BERNICK: Acum urmează un fapt care ar putea fi interpretat în fel şi chip — un fapt pe care un om din societatea noastră îl poate mărturisi numai dacă are un nume nepătat şi onorat, pe care să se sprijine.

DOMNIŞOARA HESSEL: Ei?

CONSULUL BERNICK: Eu sînt acela care le-am cumpărat pe toate.

DOMNIŞOARA HESSEL: Tu?

JOHAN: Pe cont propriu?

CONSULUL BERNICK: Pe cont propriu. Dacă se adoptă proiectul liniei ferate, sînt milionar; dacă nu... sînt ruinat.

DOMNIŞOARA HESSEL: E foarte riscant, Karsten.

CONSULUL BERNICK: Mi-am riscat toată averea în treaba asta.

DOMNIŞOARA HESSEL: Nu la avere mă gîndeam, ci la momentul în care va ieşi la iveală că...

CONSULUL BERNICK: Da, acela e momentul crucial; însă cu numele nepătat pe care l-am purtat pînă acum — îl pot înfrunta. Pot să spun concetăţenilor mei: „Iată, am cutezat spre binele societăţii!"

DOMNIȘOARA HESSEL: Al societății?

CONSULUL BERNICK: Și nici unul nu se va îndoi de intențiile mele.

DOMNIȘOARA HESSEL: Totuși, aici mai sînt oameni care s-au asociat fără a avea intențiile tale ascunse, mai dezinteresați decît tine.

CONSULUL BERNICK: Cine?

DOMNIȘOARA HESSEL: Cine? Rummel, Sandstad și Vigeland.

CONSULUL BERNICK: Pentru a-i convinge, am fost nevoit să-i pun la curent cu treaba asta.

DOMNIȘOARA HESSEL: Și atunci?

CONSULUL BERNICK: Și atunci... și-au rezervat douăzeci la sută din beneficiul net.

DOMNIȘOARA HESSEL: O, ce stîlpi ai societății!

CONSULUL BERNICK: Dar nu însăși această societate ne silește să pășim pe căi lăturalnice? Ce s-ar fi întîmplat aici, dacă n-aș fi acționat pe tăcute? Să vă spun eu: toți s-ar fi repezit la împărțeală, la profituri; irosind, stricînd, producînd o anarhie care ar fi distrus totul. Nu există în oraș nici un om, în afară de mine, capabil să conducă o afacere de amploarea acesteia. Mai cu seamă aici, numai familiile imigrate au aptitudini comerciale pentru afaceri de mare anvergură. Iată de ce, în privința asta am conștiința împăcată. Aceste proprietăți numai în mîinile mele vor putea asigura pîinea de mîine a celor mulți.

DOMNIȘOARA HESSEL: Aici cred că ai dreptate, Karsten.

JOHAN: Dar ce mă interesează acești mulți, din moment ce propria mea fericire este în joc?

CONSULUL BERNICK: Prosperitatea orașului tău natal este și ea în joc. Dacă se vor da la iveală

lucruri ce mi-ar umbri trecutul, atunci toţi cei ce-mi sînt potrivnici se vor uni şi se vor arunca asupra mea. În mentalitatea societăţii noastre o faptă nesăbuită din tinereţe nu se şterge niciodată. Se va scormoni întreaga mea viaţă din acest interval de timp, se vor descoperi mii de mici fapte sau gesturi şi se vor interpreta în lumina celor ce-au ieşit la iveală. Voi fi zdrobit sub greutatea zvonurilor şi a calomniilor. Va trebui să mă retrag din afacerea căii ferate — şi de-o las eu din mînă, cade. Voi cădea şi eu, în acelaşi timp şi ruinat şi compromis ca cetăţean.

DOMNIŞOARA HESSEL: Johan, după cele auzite acum, trebuie să pleci şi să taci.

CONSULUL BERNICK: Da, da, Johan, aşa trebuie să faci.

JOHAN: Da, plec şi tac; dar mă voi întoarce şi atunci... voi vorbi.

CONSULUL BERNICK: Rămîi acolo, Johan; taci şi sînt gata să împart cu tine.

JOHAN: Păstrează-ţi banii, dar redă-mi cinstea numelui meu.

CONSULUL BERNICK: Jertfind pe al meu!

JOHAN: Da... tu şi societatea ta o să vă descurcaţi. Eu trebuie, vreau şi o voi cîştiga pe Dina mea. De aceea plec cu „Indian Girl"... chiar mîine dimineaţă.

CONSULUL BERNICK: Cu „Indian Girl"?

JOHAN: Da. Căpitanul mi-a făgăduit să mă ia cu el. Mă duc, îmi vînd ferma şi-mi pun ordine în treburi. Peste două luni sînt aici.

CONSULUL BERNICK: Şi atunci... vei vorbi?

JOHAN: Atunci vinovatul va vorbi singur.

CONSULUL BERNICK: Uiţi că trebuie să iau asupra mea şi acele lucruri de care nu sînt vinovat?

JOHAN: Dar cine a tras foloase de pe urma lor?

CONSULUL BERNICK: Mă împingi la desperare! Dacă vorbești, neg totul! Voi spune că este un complot împotriva mea; o răzbunare; că ai venit aici ca să storci bani de la mine!

DOMNIȘOARA HESSEL: Să-ți fie rușine, Karsten.

CONSULUL BERNICK: Îți spun, sînt desperat și lupt pe viață și pe moarte. Neg totul, totul!

JOHAN: Am cele două scrisori ale tale. Le-am găsit în cufărul meu printre celelalte hîrtii. Le-am recitit azi-dimineață; sînt suficient de clare.

CONSULUL BERNICK: Și vrei să le arăți?

JOHAN: Dacă va fi nevoie.

CONSULUL BERNICK: Și peste două luni, ești din nou aici?

JOHAN: Sper. Vîntul e bun. Peste trei săptămîni sînt la New York — dacă „Indian Girl"... nu se scufundă.

CONSULUL BERNICK *(mirîndu-se)*: Să se scufunde? De ce să se scufunde „Indian Girl"?

JOHAN: Nu, o simplă vorbă.

CONSULUL BERNIK *(abia audibil)*: Să se scufunde?

JOHAN: Da, Bernick, acum știi deci la ce să te aștepți; vezi poate te răzgîndești între timp. Cu bine! Poți s-o saluți pe Betty din partea mea, cu toate că nu m-a primit ca o soră; dar pe Marta vreau totuși s-o văd. Îi va vorbi Dinei... sînt sigur. *(Iese pe ușa din stînga, fund.)*

CONSULUL BERNICK *(aparte)*: „Indian Girl"? *(Precipitat.)* Lona, trebuie să împiedici asta!

DOMNIȘOARA HESSEL: Ai văzut singur, Karsten, nu mai am nici o putere asupra lui. *(Se duce după Johan în odaia din fund, stînga.)*

CONSULUL BERNICK *(pe gînduri, neliniștit)*: Să se scufunde?

(Aune vine din dreapta.)

AUNE: Cu voia dumneavoastră, domnul consul permite?

CONSULUL BERNICK *(întorcîndu-se brusc)*: Dumneata ce vrei?

AUNE: Să cer permisiunea de a pune o întrebare domnului consul.

CONSULUL BERNICK: Hai, fie; grăbește-te. Ce vrei să întrebi?

AUNE: Voiam să întreb dacă... dacă a rămas hotărît... ca să fiu concediat mîine, în cazul cînd „Indian Girl“ nu ar putea ieși în larg?

CONSULUL BERNICK: Ce mai e și asta acum? Vaporul e doar gata de plecare.

AUNE: Da, așa-i. Dar dacă nu ar fi gata, eu aș fi concediat?

CONSULUL BERNICK: La ce bun întrebările astea fără rost?

AUNE: Aș dori foarte mult să știu, domnule consul. Răspundeți-mi: atunci voi fi concediat?

CONSULUL BERNICK: Obișnuiesc sau nu să mă țin de cuvînt?

AUNE: Va să zică mîine îmi voi pierde prestigiul în casa mea și în fața celor ce-mi sînt mai apropiați; îmi voi pierde influența în fața muncitorilor; voi pierde orice posibilitate de a sluji celor mulți și slabi, celor de jos.

CONSULUL BERNICK: Aune, cu această chestiune am lichidat.

AUNE: Da, atunci „Indian Girl“ va trebui... să fie gata...

(Scurtă tăcere.)

CONSULUL BERNICK: Ascultă-mă. Nu pot să supraveghez totul, nu pot răspunde pentru toate. Dumneata mă asiguri că reparațiile au fost efectuate ireproșabil?

AUNE: Mi-ați impus un termen foarte scurt, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Dar susții că sînt făcute cu conștiinciozitate?

AUNE: Avem doar vreme bună și e vară.

(Din nou tăcere.)

CONSULUL BERNICK: Mai ai și altceva să-mi spui?

AUNE: Nu, altceva nu, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Va să zică „Indian Girl“ iese în larg...

AUNE: Mîine?

CONSULUL BERNICK: Da.

AUNE: Bine. *(Salută și pleacă. Consulul Bernick stă o clipă în cumpănă, apoi se duce repede către ușa de ieșire, ca și cum ar vrea să-l recheme pe Aune, dar se oprește tulburat, cu mîna pe clanța ușii. În aceeași clipă ușa este deschisă dinafară și procuristul Krap intră în odaie.)*

KRAP: Aha, a fost aici. A mărturisit?

CONSULUL BERNICK: Hm, ați descoperit ceva?

KRAP: Mai e nevoie? N-ați descoperit vinovăția în ochii lui?

CONSULUL BERNICK: Așa ceva nu se vede. Eu vă întreb: ați descoperit ceva?

KRAP: N-am reușit; era prea tîrziu; vasul era tras la chei. Însă și această grabă dovedește limpede că...

CONSULUL BERNICK: Nu dovedește nimic. Va să zică recepția a avut loc?

KRAP: Se înțelege, dar...

CONSULUL BERNICK: Vedeți bine. Și, natural, nu s-a găsit nici o defecțiune.

KRAP: Domnule consul, dumneavoastră știți foarte bine cum se fac recepțiile, mai ales pe un șantier cu un renume ca al nostru.

CONSULUL BERNICK: Indiferent; va să zică, sîntem descărcați de răspundere.

KRAP: Domnule consul, cu adevărat nu ați remarcat la Aune că...

CONSULUL BERNICK: Aune m-a liniștit pe deplin.

KRAP: Și eu vă spun, sînt moralmente convins că...

CONSULUL BERNICK: Ce vrea să însemne asta, domnule Krap? Îmi dau seama că aveți un dinte împotriva lui. Dacă doriți să-i căutați pricină, alegeți-vă altă ocazie. Dumneavoastră știți cît de important este pentru mine, sau mai exact pentru șantierul nostru ca „Indian Girl" să ia largul mîine.

KRAP: Bine, bine; fie și așa, dar peste cîtva timp vom mai auzi despre acest vas, hm!

(Comerciantul Vigeland vine din dreapta.)

VIGELAND: Vă salut cît se poate de respectuos, domnule consul. Aveți timp o clipă?

CONSULUL BERNICK: La dispoziția dumneavoastră, domnule Vigeland.

VIGELAND: Voiam numai să aflu dacă nici dumneavoastră nu sînteți de acord ca „Palmier" să ridice mîine ancora.

CONSULUL BERNICK: Ba da, e lucru hotărît.

VIGELAND: Pentru că a venit căpitanul la mine și m-a înștiințat că se semnalează o furtună.

KRAP: Barometrul a coborît mult de azi-dimineață.

CONSULUL BERNICK: Așa? Ne putem aștepta la o furtună?

VIGELAND: În tot cazul, un vînt zdravăn; dar nici un fel de ciclon, dimpotrivă.

CONSULUL BERNICK: Hm, și atunci ce propuneți dumneavoastră?

VIGELAND: Eu spun ceea ce am spus și căpitanului, că „Palmier“ se află în mîna providenței. Și afară de asta, nu face decît o traversare a Mării Nordului, iar în Anglia navlul se află acum la un preț atît de favorabil încît...

CONSULUL BERNICK: Da, după toate aparențele am suferi o pierdere dacă am mai aștepta.

VIGELAND: Și doar vasul este solid și pe deasupra complet asigurat. De fapt, este riscant doar pentru „Indian Girl“.

CONSULUL BERNICK: Ce înțelegeți prin asta?

VIGELAND: Și „Indian Girl“ tot mîine pleacă.

CONSULUL BERNICK: Armatorii ei s-au grăbit atît de mult și de altfel...

VIGELAND: Ei, cînd hardughia aceea bătrînă îndrăznește să se aventureze în larg — și pe deasupra cu un astfel de echipaj, ar fi o rușine pentru noi dacă n-am...

CONSULUL BERNICK: Bine, bine. Aveți la dumneavoastră hîrtiile vasului?

VIGELAND: Da, aici.

CONSULUL BERNICK: Bine. Poftiți vă rog în birou cu domnul Krap.

KRAP: Da, vă rog; îndată va fi totul gata.

VIGELAND: Mulțumesc. Iar rezultatul final, domnule consul, îl lăsăm în mîinile Celui Atotputernic.

(Intră în prima odaie din față, în stînga, cu procuristul Krap.)

(Profesorul Rørlund vine prin grădină.)

RØRLUND: Ah, sînteți acasă la această oră, domnule consul?

CONSULUL BERNICK *(pe gînduri)*: După cum vedeți.

RØRLUND: De fapt, o căutam pe soția dumneavoastră. Îmi închipui că are nevoie de un cuvînt de îmbărbătare.

CONSULUL BERNICK: Desigur, s-ar putea să aibă nevoie. Dar și eu aș dori să vorbesc ceva cu dumneavoastră.

RØRLUND: Cu plăcere, domnule consul. Dar... dar nu vă simțiți bine? Sînteți foarte palid și păreți tulburat.

CONSULUL BERNICK: Așa? Arăt rău? Dar nu sînt destule motive... cîte s-au îngrămădit pe capul meu în ultimul timp? Răspunderea întregii întreprinderi și apoi problema căii ferate. Dați-mi voie să vă pun o întrebare.

RØRLUND: Foarte bucuros, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: O îndoială îmi frămîntă conștiința: atunci cînd te afli în fața unei lucrări de vaste proporții pe care vrei s-o realizezi și care vizează bunăstarea a mii de oameni... dacă s-ar pretinde o jertfă... imensă...

RØRLUND: Ce înțelegeți prin... jertfă?

CONSULUL BERNICK: De exemplu, un om se gîndește să fondeze o mare fabrică. Știe cu siguranță — bazat pe experiența acumulată — că mai devreme sau mai tîrziu, în timpul exploatării, se vor pierde vieți omenești.

RØRLUND: Da, asta este foarte probabil.

CONSULUL BERNICK: Sau un altul deschide o mare exploatare minieră. Angajează deopotrivă capi de familie și tineri, la începutul vieții lor. Oare nu se știa cu certitudine că nu toți vor scăpa cu viață?

RØRLUND: Ba da, din păcate așa-i, cu siguranță.

CONSULUL BERNICK: Deci, un astfel de om știe dinainte că ceea ce vrea să realizeze va costa, fără îndoială, vieți omenești. Dar această realizare este spre folosul general; fiecare viață sacrificată va fi tot atît de neîndoielnic premisa bunăstării altor multe sute de vieți.

RØRLUND: Aha, vă gîndiți la calea ferată; la toate acele săpături primejdioase și dinamitări de stînci și... toate astea...

CONSULUL BERNICK: Da, da, sigur; mă gîndesc la calea ferată, dar afară de asta, calea ferată va genera construirea de fabrici și de exploatări miniere. Dar... nu sînteți de părere că oricum...

RØRLUND: Dragă domnule consul, dumneavoastră sînteți... exagerat de scrupulos. Vreau să vă spun: dacă ați lăsa totul pe seama providenței...

CONSULUL BERNICK: Da, da, desigur, providența...

RØRLUND: ...Atunci ați fi scutit de multe frămîntări. Construiți cu toată încrederea calea ferată.

CONSULUL BERNICK: Da, dar eu presupun și un caz mai aparte. Presupun că o gură de foraj ar trebui dinamitată dintr-un punct primejdios; fără dinamitarea ei, calea ferată nu s-ar putea realiza. Presupun, în continuare, că inginerii știu din primul moment că dinamitarea ei va costa viața muncitorului care va aprinde fitilul; dar e absolut necesar să se dea foc, iar datoria inginerului este să trimită acolo un muncitor care s-o facă.

RØRLUND: Hm!...

CONSULUL BERNICK: Știu ce vreți să spuneți. Ar fi sublim dacă însuși inginerul ar aprinde fitilul. Dar asta este absurd; deci, trebuie să jertfească un muncitor.

RØRLUND: La noi însă, niciodată, nici un inginer n-ar face asta.

CONSULUL BERNICK: În țările mari, nici un inginer n-ar sta la îndoială.

RØRLUND: În țările mari? Da, cred. În acele societăți lipsite de conștiință.

CONSULUL BERNICK: O, acele societăți au și unele lucruri bune!

RØRLUND: Și dumneavoastră spuneți asta, dumneavoastră, care singur...

CONSULUL BERNICK: Numai în țările mai mari există condițiuni favorabile rentabilității marilor întreprinderi; acolo există curajul de a jertfi cîțiva pentru o cauză mare. Dar aici ești îngrădit de tot felul de scrupule și de considerații mărunte.

RØRLUND: Oare o viață omenească este o considerație măruntă?

CONSULUL BERNICK: Da, din moment ce este o piedică pentru bunăstarea miilor de oameni.

RØRLUND: Dar dumneavoastră, domnule consul, ați sugerat numai cazuri inimaginabile. Pur și simplu, nu vă mai înțeleg azi. Apoi ați adus vorba de țările mari, de societățile mari. Da... acolo? Ce contează acolo o viață omenească? Acolo se socotesc viețile omenești după valoarea lor materială. Dar noi, îmi închipui cel puțin, avem cu totul altă concepție morală. Priviți la onorabilii armatori pe care dumneavoastră îi prezidați. Numiți-mi un singur armator care pentru un infam cîștig ar accepta

să jertfească o viață omenească! Și gîndiți-vă acum la acei escroci din „marile societăți" care de dragul cîștigurilor trimit în larg, unul după celălalt, vase inapte de navigație...

CONSULUL BERNICK: Nu, nu vorbeam despre vase inapte să navigheze!

RØRLUND: Dar eu despre ele vorbesc, domnule consul!

CONSULUL BERNICK: Da, dar de ce? Nu au nici o legătură cu povestea mea. O, aceste mărunte preocupări, urmări ale fricii! Dacă la noi un general ar trebui să-și conducă oamenii în foc și să-i piardă, ar avea nopți de insomnie. În alte părți e altfel! Ar trebui să auziți ce povestește el alături, chiar el...

RØRLUND: El? Cine? Americanul?...

CONSULUL BERNICK: Da, sigur. Ar trebui să auziți în ce fel... în America se...

RØRLUND: Se află alături, înăuntru? Și asta nu mi-ați spus-o mai curînd. Chiar acum vreau să...

CONSULUL BERNICK: Nu va folosi la nimic; cu el n-o veți scoate la capăt în nici un fel.

RØRLUND: Asta o vom vedea. Ei, iată-l că vine.

(Johan Tønnesen intră din odaia de pe stînga.)

JOHAN *(vorbește în urma lui prin ușa deschisă)*: Da, da, Dina, fie și așa. Dar, oricum, eu nu renunț la tine. Voi reveni, și atunci toate vor fi luminoase între noi.

RØRLUND: Îmi dați voie, în ce scop vorbele astea? Ce voiți dumneavoastră?

JOHAN: Doresc ca acea tînără fată, în fața căreia m-ați ponegrit ieri, să devină soția mea.

RØRLUND: A dumneavoastră? Şi vă închipuiţi că...

JOHAN: O vreau de soţie.

RØRLUND: Ei bine, atunci să aflaţi şi dumneavoastră. *(Se duce către uşa pe jumătate deschisă.)* Doamnă Bernick, aveţi bunătatea să fiţi martoră. Şi dumneavoastră, domnişoară Marta. Şi chemaţi-o şi pe Dina. *(O zăreşte pe domnişoara Hessel.)* A, sînteţi şi dumneavoastră aici?

DOMNIŞOARA HESSEL *(în prag)*: Să vin şi eu?

RØRLUND: Să vină toţi cei care vor; cu cît mai mulţi, cu-atît mai bine.

CONSULUL BERNICK: Ce aveţi de gînd?

(Domnişoara Hessel, doamna Bernick, domnişoara Bernick, Dina şi Hilmar Tønnesen vin din odaia alăturată.)

DOAMNA BERNICK: Domnule profesor, cu toate eforturile mele nu l-am putut împiedica...

RØRLUND: Îl voi împiedica eu... Dina, eşti o fată nechibzuită. Dar nu te dojenesc într-atît pe dumneata. Ai fost prea mult timp fără un sprijin moral. Mă dojenesc pe mine însumi că nu ţi-am oferit eu acel sprijin.

DINA: Dumneavoastră să nu spuneţi nimic!

DOAMNA BERNICK: Dar ce-i asta?

RØRLUND: Tocmai acum trebuie să spun, Dina, cu toate că atitudinea dumitale de ieri şi de azi mi-a îngreuiat înzecit sarcina. Dar pentru că e vorba de salvarea dumitale, toate celelalte considerente trebuie să dispară. Îţi aminteşti cuvîntul pe care ţi l-am dat? Îţi aminteşti ce mi-ai promis să răspunzi atunci cînd voi socoti că a sosit momentul? Acum nu mai este cazul să mai chibzuiesc şi de aceea spun:

(către Johan Tønnesen) Această fată, la mîna căreia aspiraţi, este logodnica mea.

DOMNIŞOARA BERNICK: Ce spuneţi?

CONSULUL BERNICK: Dina!

JOHAN: Ea? A dumneavoastră?

DOMNIŞOARA BERNICK: Nu, nu, Dina!

DOMNIŞOARA HESSEL: Minciună!

JOHAN: Dina, omul acesta spune adevărul?

DINA *(după o scurtă pauză)*: Da!

RØRLUND: Iată toată arta de seducţie redusă la neputinţă. Pasul pe care m-am decis să-l fac spre binele Dinei trebuie să fie cunoscut de întreaga noastră societate. Hrănesc speranţa că nu va fi interpretat greşit. Iar acum, doamnă, cred că cel mai bun lucru ar fi s-o luăm de aici şi să căutăm să aducem din nou liniştea şi echilibrul în sufletul ei.

DOAMNA BERNICK: Da, vino. O, Dina, ce fericire pentru tine! *(O conduce pe Dina spre stînga şi iese cu ea. Profesorul Rørlund le urmează.)*

DOMNIŞOARA BERNICK: Drum bun, Johan! *(Iese.)*

HILMAR *(din pragul uşii ce duce spre grădină)*: Hm!... Într-adevăr trebuie să spun...

DOMNIŞOARA HESSEL *(care a urmărit-o cu privirea pe Dina)*: Nu-ţi pierde curajul, băiete! Eu rămîn aici, să-l supraveghez pe pastor. *(Iese prin dreapta.)*

CONSULUL BERNICK: Johan, rămîi. Acum nu mai trebuie să pleci cu „Indian Girl".

JOHAN: Ba da, tocmai acum plec.

CONSULUL BERNICK: Şi... nu te mai întorci?

JOHAN: Mă voi întoarce.

CONSULUL BERNICK: După povestea asta? Ce să mai cauţi aici?

JOHAN: Să mă răzbun pe voi toți; să strivesc cît pot mai mulți dintre voi. *(Iese prin dreapta. Comerciantul Vigeland și procuristul Krap vin din odaia consulului.)*

VIGELAND: Așa, acum hîrtiile sînt în ordine, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Bine, bine...

KRAP *(cu voce scăzută)*: Și va să zică rămîne stabilit: „Indian Girl" pleacă mîine.

CONSULUL BERNICK: Da, pleacă. *(Intră în odaia lui. Comerciantul Vigeland și procuristul Krap ies prin dreapta, Hilmar Tønnesen vrea să-i urmeze, dar în clipa aceea Olaf scoate cu băgare de seamă capul pe ușa din stînga.)*

OLAF: Unchiule! Unchiule Hilmar!

HILMAR: Uf, tu erai? De ce nu rămîi sus? Doar ești la arest.

OLAF *(înaintează cu cîțiva pași)*: Sst! Unchiule Hilmar, ai aflat vestea?

HILMAR: Da, știu c-ai mîncat bătaie azi.

OLAF *(privind amenințător spre odaia tatălui)*: Nu va mai avea multe ocazii să mă bată. Dar știi că unchiul Johan pleacă mîine cu americanii?

HILMAR: Și ce te privește pe tine? Vezi să nu ajungi iar la arest.

OLAF: Poate c-o să iau parte și eu odată la o vînătoare de bizoni, unchiule.

HILMAR: Prostii, un fricos ca tine!...

OLAF: Da, așteaptă numai, mîine o să afli și tu ceva!

HILMAR: Nepricopsitule. *(Iese prin grădină. Olaf fuge din nou și închide ușa cînd îl aude venind din dreapta pe procuristul Krap.)*

KRAP *(se duce către ușa odăii consulului și o între-deschide)*: Scuzați-mă că vin din nou, dar... izbucnește o furtună violentă... *(Așteaptă o clipă; nici un răspuns.)* „Indian Girl“ ridică totuși ancora?

(O lungă pauză.)

CONSULUL BERNICK *(din odaie)*: În orice caz, „Indian Girl“ ridică ancora.

(Procuristul Krap închide ușa și iese din nou prin dreapta.)

Actul IV

Acelaşi decor ca în actul I. Masa de lucru a fost scoasă. Este o după amiază furtunoasă şi domneşte o semioscuritate care se înteţeşte în timpul celor ce vor urma. Un servitor aprinde candelabrul; cîteva fete în casă aduc glastre cu flori, lămpi şi luminări, pe care le pun pe mese şi pe etajerele aşezate de-a lungul pereţilor. Angrosistul Rummel, în frac, cu mănuşi şi cravată albă, dă ordine.

RUMMEL *(către servitori)*: Aprindeţi luminările numai din două în două. Nu trebuie să pară ceva pregătit, trebuie să lase impresia de surpriză. Şi atîtea flori? O, ba da, lăsaţi-le; să se creadă că se află aici în mod obişnuit!

(Consulul Bernick iese din odaia lui.)

CONSULUL BERNICK *(în pragul uşii)*: Ce înseamnă asta?

RUMMEL: O, o, aici erai? *(Către servitori.)* Da, puteţi pleca deocamdată.

(Servitorul şi fetele în casă ies prin odaia din fund, stînga.)

CONSULUL BERNICK *(apropiindu-se)*: Bine, Rummel, dar ce înseamnă toate astea?

RUMMEL: Înseamnă că a sosit cea mai glorioasă zi a ta. Astă-seară orașul vine în alai la primul lui cetățean.

CONSULUL BERNICK: Ce tot spui?

RUMMEL: Alai, drapele și muzică. Erau programate și torțe, dar n-am vrut să riscăm pe vremea asta de furtună. Ei, aici va fi o manifestație și va face o foarte bună impresie cînd va apărea în ziare.

CONSULUL BERNICK: Ascultă, Rummel, nu vreau să știu nimic despre toate astea.

RUMMEL: Da, dar acum e prea tîrziu. Peste o jumătate de ceas vor fi aici.

CONSULUL BERNICK: De ce nu mi-ai spus pînă acum?

RUMMEL: Tocmai fiindcă mi-era teamă că te vei împotrivi. Dar am vorbit cu soția ta, care mi-a îngăduit să aranjez un pic în timp ce ea va îngriji de bufet.

CONSULUL BERNICK *(ascultînd)*: Ce-i asta? Au și venit? Mi se pare că aud cîntece.

RUMMEL *(din ușa ce dă spre grădină)*: Cîntece? O, nu! Sînt americanii. „Indian Girl“ a tras la chei.

CONSULUL BERNICK: Așa, a tras la chei? Nu, astă-seară nu pot. Sînt bolnav.

RUMMEL: Da, într-adevăr, arăți rău. Dar acum trebuie să-ți vii în fire. La toți dracii, sus capul! Atît eu cît și Sandstad și Vigeland punem cel mai mare preț pe reușita acestei manifestații. Opozanții noștri trebuie să fie striviți sub greutatea opiniei publice. În oraș se vîntură tot felul de zvonuri. Știrea despre cumpărarea de terenuri nu mai poate fi ascunsă. Ar trebui ca chiar în seara asta, odată cu osanalele și discursurile, în clinchet de pahare,

pe scurt, în mijlocul entuziasmului general, să-i informezi despre... ce ai riscat tu pentru binele obștesc. Sub influența unei dispoziții entuziaste, după cum mă exprimam adineauri, se pot obține extraordinar de multe, aici la noi. De aceea trebuie să organizăm și asta, altfel nu merge.

CONSULUL BERNICK: Da, da, da...

RUMMEL: Și mai ales atunci cînd un punct atît de delicat și de spinos trebuie dat în vileag. Și, slavă ție, Doamne, numele tău, Bernick, îți poate permite asta. Dar ascultă, ar trebui să ne punem puțin de acord. Hilmar Tønnesen a compus un cîntec în cinstea ta. Începe foarte frumos cu cuvintele: „Înalță sus stindardul ideii". Iar profesorul Rørlund are însărcinarea să ție discursul festiv, căruia va trebui, natural, să-i răspunzi.

CONSULUL BERNICK: Nu pot în seara asta, Rummel. N-ai putea tu...

RUMMEL: Imposibil, chiar dacă aș vrea. După cum s-a aranjat, cuvîntarea ți se adresează ție, în mod special. Chestiunea asta am stabilit-o cu Vigeland și cu Sandstad. Ne-am gîndit că ai putea răspunde printr-o urare pentru prosperitatea orașului. Sandstad vrea să spună cîteva cuvinte despre armonia dintre clasele societății. Vigeland va arăta pe scurt cît este de dorit ca noua întreprindere să nu zdruncine principiile morale ce stau la temelia societății noastre și cred că ar trebui, în cîteva cuvinte potrivite, să reamintească de femei, a căror acțiune modestă nu este totuși lipsită de importanță în societate. Dar văd că nu mă asculți...

CONSULUL BERNICK: Ba da, ba da, te ascult. Dar ia spune-mi, crezi că în larg marea este furioasă?

RUMMEL: O, te temi pentru „Palmier"? Este doar asigurat la tariful maxim.

CONSULUL BERNICK: Asigurat, da, dar...

RUMMEL: Și în bună stare, și asta-i cel mai important.

CONSULUL BERNICK: Hm! Dacă unui vapor i se întîmplă ceva, încă nu e sigur că vor fi și victime omenești. Se poate pierde încărcătura, chiar și vasul, pot dispărea actele și bagajele...

RUMMEL: La dracu, cuferele și hîrtiile nu contează cine știe ce.

CONSULUL BERNICK: Nu, nu contează! Nu! Îmi ziceam numai... Sst, iată, se cîntă din nou!

RUMMEL: La bordul „Palmier"-ului.

VIGELAND *(intrînd din dreapta)*: Da, acum iese „Palmier"-ul. Bună seara, domnule consul!

CONSULUL BERNICK: Și dumneavoastră, care sînteți un cunoscător al mării, mai susțineți cu tărie că...

VIGELAND: Cred cu tărie în providență, domnule consul. În afară de asta, am fost eu însumi la bord și am împărțit cîteva cărți de rugăciuni; sper că vor avea un efect salutar.

SANDSTAD *(încă din prag)*: Așa, de-o merge și asta bine, toate vor merge bine. O, ia te uită, bună seara, bună seara!

CONSULUL BERNICK: S-a întîmplat ceva, domnule Krap?

KRAP: Nu mai spun nimic, domnule consul.

SANDSTAD: Întregul echipaj de pe „Indian Girl" este beat. Să nu-mi mai spuneți pe nume dacă aceste bestii ajung vii la destinație.

DOMNIȘOARA HESSEL *(intrînd din dreapta)*: Da, acum vă pot saluta din partea lui.

CONSULUL BERNICK: S-a și îmbarcat?

DOMNIȘOARA HESSEL: Curînd, în orice caz. Ne-am despărțit în fața hotelului.

CONSULUL BERNICK: Și hotărîrea lui a rămas definitivă?

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, neclintită ca stînca.

RUMMEL *(în fund, lîngă fereastră)*: La naiba cu aceste inovații după ultima modă; nu reușesc să trag perdelele!

DOMNIȘOARA HESSEL: Vreți să le lăsați? Credeam că dimpotrivă!

RUMMEL :Mai întîi am să le las, domnișoară. Dar... dumneavoastră știți ce se pregătește?

DOMNIȘOARA HESSEL: Sigur. Îngăduiți-mi să vă ajut. *(Pune mîna pe șnururi.)* Voi lăsa perdelele în jos pentru cumnatul meu, cu toate că mai degrabă le-aș ridica.

RUMMEL: Puteți s-o și faceți, mai pe urmă. Atunci cînd grădina va fi plină de oameni, storurile se vor ridica și ei vor vedea o familie fericită; un cămin burghez trebuie să fie transparent ca o cutie de sticlă.

(Consulul Bernick pare că ar vrea să spună ceva, dar se întoarce repede și se duce în odaia lui.)

RUMMEL: Hai să ținem ultima noastră consfătuire. Domnule Krap, trebuie să ne veniți în ajutor cu unele lămuriri.

(Cei cinci se duc în odaia consulului. Domnișoara Hessel a tras perdelele și tocmai vrea să facă același lucru cu draperiile din fața glasvandului deschis cînd Olaf, de sus, sare jos, direct pe treptele ce dau spre grădină. Are un pled peste umeri și o legăturică în mînă.)

DOMNIȘOARA HESSEL: Ah! Doamne ferește! Vai, cum m-ai speriat!

OLAF *(ascunzînd legăturica)*: Sst, mătușico!

DOMNIȘOARA HESSEL: Ai sărit pe fereastră? Unde vrei să te duci?

OLAF: Sst, să nu mă spui nimănui! Mă duc la unchiul Johan, numai pînă la debarcader, să-mi iau rămas bun de la el. Noapte bună, mătușă!

(Fuge prin grădină.)

DOMNIȘOARA HESSEL: Nu, Olaf! Olaf! Rămîi aici!

(Johan Tønnesen îmbrăcat în haine de călătorie, cu o tașcă peste umăr, intră cu băgare de seamă pe ușa din dreapta.)

JOHAN: Lona!

DOMNIȘOARA HESSEL: Cum? Te-ai întors?

JOHAN: Mai am cîteva minute. Trebuie s-o mai văd odată. Nu putem să ne despărțim în felul acesta.

(Domnișoara Bernick și Dina, amîndouă cu mantalele pe ele, iar cea din urmă purtînd o valiză mică, intră pe ușa din fund, stînga.)

DINA: Mă duc la el; la el!

DOMNIȘOARA BERNICK: Da, Dina, vei ajunge la el!

DINA: Uite-l!

JOHAN: Dina!

DINA: Ia-mă cu tine!

JOHAN: Cum?...

DOMNIȘOARA HESSEL: Dina... vrei tu?

DINA: Da, ia-mă cu tine! Celălalt mi-a scris, spunînd că astă-seară va anunța oficial logodna, față de toată lumea.

JOHAN: Dina... nu-l iubești?

DINA: Nu l-am iubit niciodată. Prefer să mă arunc în adîncul fiordului decît să fiu logodnica lui. O, ce umilită am fost ieri; cum m-a îngenun-

cheat apăsîndu-mă sub trufia lui! A arătat că-mi face cinstea de a mă ridica pînă la el, pe mine, o ființă demnă de dispreț. Nu mai vreau să fiu disprețuită. Vreau să plec. Îmi dai voie să te urmez?

JOHAN: Da, da, de o mie de ori da!

DINA: N-am să-ți fiu mult timp povară. Ajută-mă doar să ajung acolo, ajută-mă doar să mă descurc la început...

JOHAN: Uraa, se aranjează, Dina!

DOMNIȘOARA HESSEL *(arătînd spre odaia consulului)*: Sst, încet, încet.

JOHAN: Dina, am să te port pe brațe.

DINA: Asta nu-ți voi îngădui. Vreau să mă descurc singură; acolo voi reuși foarte bine. Numai să plec de-aici cît mai repede. O, femeile astea, tu nu știi încă, mi-au și scris azi! M-au sfătuit să-mi binecuvîntez norocul, explicîndu-mi cît de generos s-a arătat cu mine și că în toate zilele mă vor supraveghea, să vadă dacă mă arăt demnă de el. Mi-e groază de atîta cumsecădenie.

JOHAN: Spune-mi, Dina, numai de aceea pleci? Eu nu însemn nimic pentru tine?

DINA: Ba da, Johan, îmi ești... mai mult decît toți ceilalți oameni.

JOHAN: O, Dina!...

DINA: Toți îmi spuneau că trebuie să te urăsc. Să am oroare de tine. Îmi spuneau că e o datorie pentru mine; dar eu nu înțeleg povestea asta cu datoria; niciodată nu voi fi în stare s-o înțeleg.

DOMNIȘOARA HESSEL: Nici să nu fii în stare, Dina!

DOMNIȘOARA BERNICK: Nu, să nu fii în stare; și de aceea să-l urmezi ca soție.

JOHAN: Da, da!

DOMNIȘOARA HESSEL: Ce-ai spus? Ei, acum trebuie să te sărut, Marta! La asta nu m-aș fi așteptat niciodată din partea ta.

DOMNIȘOARA BERNICK: Da, te cred; eu însumi nu m-am așteptat la asta. Dar odată trebuia să izbucnesc și eu. O, cît de mult suferim aici! Ne martirizează principiile și obiceiurile! Revoltă-te împotriva lor, Dina! Fii soția lui! Bine că cineva sfarmă, în sfîrșit, toate aceste convenții și obiceiuri!

JOHAN: Tu ce răspunzi, Dina?

DINA: Da, vreau să fiu soția ta.

JOHAN: Dina!

DINA: Dar mai întîi vreau să muncesc. Vreau să devin eu însămi cineva, așa cum ești tu. Nu vreau să fiu un obiect pe care-l iei cu tine.

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, adevărat, așa să fie.

JOHAN: Bine, voi aștepta și voi spera.

DOMNIȘOARA HESSEL: ...Și vei cîștiga, băiete! Acum însă, la bord!

JOHAN: Da, la bord! Ah, Lona, sora mea dragă, vreau să-ți spun ceva.

(O conduce spre fundul odăii vorbindu-i precipitat.)

DOMNIȘOARA BERNICK: Dina, fericito; lasă-mă să te sărut încă odată — ultima oară.

DINA: Nu pentru ultima oară, nu dragă și scumpă mătușă; ne vom revedea.

DOMNIȘOARA BERNICK: Niciodată! Promite-mi, Dina, că nu te vei întoarce niciodată. *(Îi apucă amîndouă mîinile și se uită la ea.)* Acum tu, copilă iubită, mergi către fericire, peste Ocean. O, de cîte ori, în clasă, nu mi-am dorit să fiu și eu acolo! Acolo trebuie să fie frumos sub un cer mai vast,

norii se înalță mai sus decît aici, un aer mai proaspăt răcorește frunțile oamenilor.

DINA: O, mătușă Marta, într-o zi vei veni și tu după noi!

DOMNIȘOARA BERNICK: Eu? Niciodată, aici am de îndeplinit măruntele mele îndatoriri zilnice, iar de-acum încolo nu cred că voi mai putea deveni ceea ce ar fi trebuit să fiu.

DINA: Nu-mi vine a crede că trebuie să mă despart de tine.

DOMNIȘOARA BERNICK: Vai, Dina, omul se poate despărți de multe. *(Sărutînd-o.)* Dar asta să nu-ți fie dat niciodată, dulce copilă. Promite-mi că-l vei face fericit.

DINA: Nu vreau să promit nimic. Nu-mi place să promit. Totul trebuie să vie așa, de la sine.

DOMNIȘOARA BERNICK: Da, așa trebuie, rămîi așa cum ești: cinstită și credincioasă ție însăți.

DINA: Așa voi rămîne, mătușă.

DOMNIȘOARA HESSEL *(ascunzînd în buzunar cîteva hîrtii pe care Johan i le dăduse)*: Bine, bine, dragul meu băiat. Acum luați-o din loc.

JOHAN: Da, nu mai avem timp de pierdut. Rămîi cu bine, Lona. Îți mulțumesc pentru toată dragostea ta. Rămîi cu bine, Marta, și-ți mulțumesc și ție pentru prietenia ta credincioasă.

DOMNIȘOARA BERNICK: Cu bine, Johan! Cu bine, Dina! Și fericirea să se aștearnă peste toate zilele vieții voastre.

(Marta și Lona îi împing către ușa din fund. Johan și Dina ies grăbiți prin grădină. Domnișoara Hessel închide ușa și trage perdelele.)

DOMNIȘOARA HESSEL: Acum sîntem singure, Marta. Tu ai pierdut-o pe Dina, iar eu pe Johan.

DOMNIȘOARA BERNICK: Tu... pe Johan?

DOMNIȘOARA HESSEL: O, îl pierdusem pe jumătate încă acolo. Băiatul dorea să stea pe propriile-i picioare; de aceea l-am lăsat să creadă că sufeream de dorul de casă.

DOMNIȘOARA BERNICK: De aceea? Da, atunci înțeleg de ce ai venit. Dar nu-ți va cere să te întorci, Lona?

DOMNIȘOARA HESSEL: O soră vitregă bătrînă; ce nevoie să aibă de ea? Bărbații sfîșie mult și multe în bucăți, ca să ajungă la fericire.

DOMNIȘOARA BERNICK: Se întîmplă cîteodată.

DOMNIȘOARA HESSEL: Dar ne vom susține una pe alta, Marta.

DOMNIȘOARA BERNICK: Pot eu să însemn ceva pentru tine?

DOMNIȘOARA HESSEL: Cine, mai mult decît tine? Noi, două mame vitrege... Nu ne-am pierdut amîndouă copiii? Acum sîntem singure.

DOMNIȘOARA BERNICK: Da, singure. Și de aceea trebuie să știi: pe el l-am iubit mai mult decît orice pe lume.

DOMNIȘOARA HESSEL: Marta! *(Apucînd-o de braț.)* Adevărat?

DOMNIȘOARA BERNICK: Toată viața mea este cuprinsă în aceste cuvinte. L-am iubit și l-am așteptat. În fiecare vară îl așteptam să vie. Și iată, a venit, dar nu m-a văzut.

DOMNIȘOARA HESSEL: L-ai iubit! Pe el! Și tu singură i-ai dat altă fericire în brațe.

DOMNIȘOARA BERNICK: Cum să nu-i fi dat fericirea în brațe, cînd îl iubeam? Da, l-am iubit. Întreaga mea viață i-am dăruit-o lui, de atunci, de cînd a plecat. Nu-i așa că n-aveam nici un temei

să sper? O, şi totuşi cred că am avut un temei! Dar cînd s-a întors, parcă totul pierise din amintirea lui. El... nu m-a văzut.

DOMNIŞOARA HESSEL: Te-a umbrit Dina.

DOMNIŞOARA BERNICK: Bine-a făcut. Atunci cînd a plecat, eram de aceeaşi vîrstă; cînd l-am revăzut — o, clipa aceea cumplită! — mi-am dat seama că eram cu zece ani mai în vîrstă decît el. Acolo, afară, a umblat în lumina tremurătoare a unui soare strălucitor şi a inhalat tinereţe şi sănătate cu fiecare gură de aer inspirată, iar eu, în timpul acesta, am stat aici înăuntru şi am tors, am tors...

DOMNIŞOARA HESSEL: ...firul fericirii lui, Marta.

DOMNIŞOARA BERNICK: Da, am tors fir de aur. Nu simt nici o amărăciune! Nu-i aşa Lona, că i-am fost două surori bune?

DOMNIŞOARA HESSEL *(cuprinzînd-o în braţe)*: Marta!

(Consulul Bernick iese din odaia lui.)

CONSULUL BERNICK *(către cei dinăuntru)*: Da, da, aranjaţi totul cum doriţi. Cînd va sosi timpul, voi... *(Închide uşa.)* A, aici eraţi? Ascultă Marta, trebuie să te aranjezi puţin şi spune-i şi lui Betty. Evident, nu doresc nici un fel de lux, doar o toaletă de casă drăguţă. Dar să vă grăbiţi.

DOMNIŞOARA HESSEL: Şi o mină fericită şi veselă, Marta; trebuie să te arăţi cu ochii strălucitori de veselie.

CONSULUL BERNICK: Să coboare şi Olaf, vreau să-l am lîngă mine.

DOMNIŞOARA HESSEL: Hm, Olaf...

DOMNIŞOARA BERNICK: O s-o anunţ pe Betty. *(Iese prin odaia din fund, stînga.)*

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, va să zică a sosit clipa cea mare.

CONSULUL BERNICK (*mergînd neliniștit de colo-colo prin odaie*): Da, așa-i.

DOMNIȘOARA HESSEL: Într-un astfel de moment, îmi închipui că un om trebuie să se simtă fericit și mîndru.

CONSULUL BERNICK (*privind-o*): Hm!

DOMNIȘOARA HESSEL: Aud că întreg orașul va fi iluminat.

CONSULUL BERNICK: Da, le-a dat prin gînd să facă așa ceva.

DOMNIȘOARA HESSEL: Toate asociațiile vor veni cu drapelele. Numelui tău îi va fi dat să strălucească în litere de foc. În noaptea asta, telegraful va anunța în toată țara: „Înconjurat de fericita lui familie, consulul Bernick a primit omagiul concetățenilor, ca unul dintre stîlpii societății".

CONSULUL BERNICK: Exact așa va fi. Și afară se va striga ura, iar mulțimea își va manifesta entuziasmul chemîndu-mă să apar în ușa de colo, și eu voi fi nevoit să mă înclin și să mulțumesc.

DOMNIȘOARA HESSEL: O, *nevoit?*

CONSULUL BERNICK: Crezi că mă simt fericit în ceasul ăsta?

DOMNIȘOARA HESSEL: Nu, eu, una, nu cred că te poți simți chiar atît de fericit.

CONSULUL BERNICK: Lona, mă disprețuiești.

DOMNIȘOARA HESSEL: Nu încă.

CONSULUL BERNICK: N-ai dreptul să mă disprețuiești! Lona, nu ai putea înțelege cu adevărat cît de nespus de singur mă aflu în societatea asta închistată și diformată; în ce fel an de an a trebuit să renunț la visurile mele de a realiza ceva măreț care să-mi încununeze viața. Oricît de variat s-ar prezenta

domeniul activității mele, în esență ce am înfăptuit? Fleacuri! Dar altceva, ceva mare, aici nici nu s-ar concepe măcar. Dacă aș fi încercat să depășesc — măcar cu un pas — obiceiurile și principiile care formau mentalitatea acestei societăți sau măcar problemele aflate la ordinea zilei, atunci s-ar fi sfîrșit cu puterea mea. Știi tu ce sîntem noi, care sîntem socotiți stîlpii societății? Sîntem instrumentele societății, atît, și nimic mai mult.

DOMNIȘOARA HESSEL: De ce vezi abia acum lucrurile astea?

CONSULUL BERNICK: Pentru că abia de cînd te-ai întors tu am început să mă gîndesc la ele, și mai ales în seara asta. Ah, Lona, de ce nu te-am cunoscut mai bine atunci, demult?

DOMNIȘOARA HESSEL: Și ce s-ar fi întîmplat... atunci?

CONSULUL BERNICK: Nu te-aș fi pierdut; și dacă te-aș fi avut pe tine, nu aș fi... așa cum sînt acum.

DOMNIȘOARA HESSEL: De ce nu te gîndești la ce ar fi putut însemna ea pentru tine, ea cea pe care ai ales-o în locul meu?

CONSULUL BERNICK: În tot cazul, nu a fost pentru mine aceea de care aveam nevoie.

DOMNIȘOARA HESSEL: Fiindcă niciodată nu ai împărțit cu ea greutățile vieții tale, fiindcă niciodată nu ai considerat-o în relațiile dintre voi, ca pe un om egal cu tine; fiindcă ai lăsat-o să se prăbușească sub povara reproșurilor ce-și făcea inutil, deși în realitate tu și nu ea ai adus rușinea în familia ei.

CONSULUL BERNICK: Da, da, da, toate astea sînt consecința minciunii și a tăcerii mele.

DOMNIȘOARA HESSEL: Și atunci de ce nu rupi cu această minciună și cu tot ce-i putred?

CONSULUL BERNICK: Acum? e prea tîrziu, Lona.

DOMNIȘOARA HESSEL: Spune-mi Karsten, ce satisfacție îți dă ție înșelătoria asta?

CONSULUL BERNICK: Mie? Nici una! Eu trebuie să dispar, odată cu toată societatea asta ticăloasă. Dar după noi va veni altă generație; pentru fiul meu muncesc. Pentru el pregătesc opera vieții mele. Va veni un timp cînd — în sfîrșit — adevărul va domni în societate și pe el își va întemeia fiul meu o existență mai fericită decît aceea a tatălui său.

DOMNIȘOARA HESSEL: Întemeiată pe o minciună? Gîndește-te ce moștenire lași fiului tău.

CONSULUL BERNICK *(cu o desperare stăpînită)*: Îi las o moștenire de o mie de ori mai urîtă decît știi tu. Dar odată trebuie să înceteze și blestemul. Și totuși, indiferent de ce trebuie.. *(Izbucnind.)* Cum ați putut să mă aduceți în situații atît de îngrozitoare! Dar acum, dacă s-a întîmplat, sînt nevoit să merg înainte. Nu veți reuși să mă zdrobiți.

(Hilmar Tønnesen, cu un bilețel în mînă, vine repede și tulburat din dreapta.)

HILMAR: Dar asta-i doar... Betty, Betty!

CONSULUL BERNICK: Ce mai e? Au venit?

HILMAR: Nu, nu, dar trebuie neapărat să vorbesc cu cineva. *(Iese pe ușa din fund, stînga.)*

DOMNIȘOARA HESSEL: Karsten, vorbești ca și cum am fi venit să te distrugem. Atunci lasă-mă să-ți spun ce fel de om este acel fiu rătăcitor de care societatea și morala voastră se îngrozea ca de un ciumat. Acum se poate lipsi de voi; a plecat.

CONSULUL BERNICK: Dar se va întoarce.

DOMNIȘOARA HESSEL: Johan nu se va mai întoarce. A plecat pentru totdeauna... cu Dina.

CONSULUL BERNICK: Nu se mai întoarce? Și Dina a plecat cu el?

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, ca să-i fie soție. În felul acesta pălmuiesc ei doi societatea voastră rătăcită; ca și mine de altfel... atunci, de mult.

CONSULUL BERNICK: Au plecat!... Și ea!... Cu „Indian Girl"!

DOMNIȘOARA HESSEL: Nu, o marfă atît de scumpă n-a îndrăznit s-o încredințeze bandei aceleia de nelegiuiți. Johan și Dina au plecat cu „Palmier".

CONSULUL BERNICK: Ah! Atunci va să zică... totul e zadarnic...

(Se duce repede către odaia lui, smulge în lături ușa și strigă înăuntru.)

Krap, opriți „Indian Girl". Nu trebuie să mai plece astă-seară.

KRAP *(dinăuntru)*: „Indian Girl"... este în larg, domnule consul.

CONSULUL BERNICK *(închide ușa și spune tare)*: Prea tîrziu și zadarnic.

DOMNIȘOARA HESSEL: Ce vrei să spui?

CONSULUL BERNICK: Nimic, nimic. Pleacă, lasă-mă singur:

DOMNIȘOARA HESSEL: Hm! Ascultă, Karsten! Johan îți trimite vorbă că mi-a încredințat soarta numelui său, pe care ți l-a împrumutat cu dragă inimă... atunci, și pe care, pe deasupra, l-ai și furat în timp ce era plecat. Johan tace... În această chestiune pot acționa sau pot rămîne pasivă. Deci, totul depinde de mine. Privește, sînt deținătoarea ambelor scrisori.

CONSULUL BERNICK: Le ai? Și vrei ca în seara asta... poate chiar cînd alaiul...

DOMNIȘOARA HESSEL: N-am venit aici ca să te denunț, ci ca să te scutur în așa fel încît să te convingi singur că trebuie să vorbești. N-am reușit.

Rămîi mai departe cufundat în mocirla minciunii. Uite, rup scrisorile tale în bucățele. Ține resturile, iată-le aici. Acum nu mai există nici o mărturie împotriva ta, Karsten. Acum ești liniștit, fii și fericit — dacă poți.

CONSULUL BERNICK (*cutremurat*): Lona, de ce n-ai făcut asta mai înainte! Acum e prea tîrziu; acum... viața mi-a devenit insuportabilă. Din clipa asta nu mai pot trăi.

DOMNIȘOARA HESSEL: Dar ce s-a întîmplat?

CONSULUL BERNICK: Nu mă întreba. Dar trebuie să trăiesc! Vreau să trăiesc — de dragul lui Olaf. El va îndrepta totul, el îmi va răscumpăra păcatele.

DOMNIȘOARA HESSEL: Karsten!...

HILMAR (*venind repede înapoi*): Nimeni nu-i de găsit; toți sînt plecați, nici Betty.

CONSULUL BERNICK: Ce vrei?

HILMAR: N-am curajul să-ți spun.

CONSULUL BERNICK: Ce s-a întîmplat? Spune îndată! Trebuie să-mi spui!

HILMAR: Atunci... fie! Olaf a plecat cu „Indian Girl".

CONSULUL BERNICK (*se dă, împleticindu-se, înapoi*): Olaf... cu „Indian Girl"! Nu! Nu!

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, da, sigur! Acum înțeleg, l-am văzut sărind pe fereastră.

CONSULUL BERNICK (*din pragul odăii lui strigă desperat*): Krap, oprește cu orice preț pe „Indian Girl"!

KRAP (*ieșind*): Imposibil, domnule consul. Cum vă puteți închipui dumneavoastră...

CONSULUL BERNICK: Trebuie să-l oprim; Olaf e la bord!

KRAP: Ce spuneți?...

RUMMEL (*ieșind*): Olaf a fugit? Nu-i posibil!

SANDSTAD *(venind de afară)*: Va fi trimis înapoi cu vasul pilot, domnule consul.

HILMAR: Nu, imposibil, mi-a scris *(arătind biletul)* că va sta ascuns în cală pînă vor ajunge în largul mării.

CONSULUL BERNICK: Nu-l voi mai vedea niciodată!

RUMMEL: A, ce prostie. E un vas bun, rezistent, reparat chiar acum...

VIGELAND *(care a intrat între timp)*: ...în propriul dumneavoastră șantier, domnule consul!

CONSULUL BERNICK: Vă spun, nu-l voi mai vedea niciodată. L-am pierdut, Lona, și acum îmi dau seama că nu l-am avut niciodată. *(Ascultînd.)* Asta ce-i?

RUMMEL: Muzică. Se apropie manifestația.

CONSULUL BERNICK: Nu vreau, nu pot primi pe nimeni!

RUMMEL: Cum îți închipui? Imposibil să mai schimbăm ceva.

SANDSTAD: Imposibil, gîndiți-vă ce ați mizat, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Ce mai contează acum pentru mine? Mai am pentru cine munci?

RUMMEL: Cum poți pune o întrebare ca asta? Doar ne ai pe noi... și societatea.

VIGELAND: Da, iată o vorbă înțeleaptă.

SANDSTAD: Dar, domnule consul, nu uitați că noi...

(Domnișoara Bernick intră pe ușa din stînga, fund. Se aude înăbușit muzica, venind de departe, din josul străzii.)

DOMNIȘOARA BERNICK: Îndată sosește alaiul și Betty nu-i acasă, nu înțeleg unde e...

CONSULUL BERNICK: Nu-i acasă? Vezi tu, Lona, nu am nici un sprijin, nici la bucurie, nici la durere.

RUMMEL: Dați la o parte perdelele! Ajutați-mi, domnule Krap. Și dumneavoastră, domnule Sandstad. Ce păcat că tocmai acum familia nu e la un loc; e împotriva programului.

(Perdelele sînt date în lături, atît la ferestre cît și la uși. Se vede strada iluminată. Pe casa de vizavi, un panou mare purtînd inscripția: „Trăiască domnul consul Bernick, stîlpul societății noastre!")

CONSULUL BERNICK *(dîndu-se intimidat înapoi)*: Terminați cu toate astea. Nu vreau să văd nimic! Stingeți! Stingeți!

RUMMEL: Te întreb cu tot respectul, nu ți-e bine?

DOMNIȘOARA BERNICK: Ce-i cu el, Lona?

DOMNIȘOARA HESSEL: Sst! *(Vorbește în șoaptă cu ea.)*

CONSULUL BERNICK: Dați jos această inscripție batjocoritoare! Nu vedeți că toate făcliile astea scot limba la noi?

RUMMEL: Ei, nu, acum îmi vine să cred că...

CONSULUL BERNICK: O, ce știți voi!... Toate acestea îmi par lumînări la căpătîiul unui mort!

KRAP: Hm!...

RUMMEL: Ei nu, prea ți le pui toate la inimă.

SANDSTAD: Băiatul face o plimbare peste Ocean și după aceea îl veți avea iarăși înapoi.

VIGELAND: Aveți încredere în Atotputernicul, domnule consul.

RUMMEL: Și vasul, după cîte știu, nu e în pericol să se scufunde.

KRAP: Hm!...

RUMMEL: Aş înţelege dacă ar fi vorba de unul dintre acele coşciuge plutitoare pe care am auzit că le-ar folosi marile societăţi de navigaţie.

CONSULUL BERNICK: Simt cum încărunţesc.

DOAMNA BERNICK: Karsten, Karsten, ştii?

CONSULUL BERNICK: Da, ştiu, dar tu, tu care nu vezi nimic, tu care nu veghezi asupra lui...

DOAMNA BERNICK: O, ascultă numai!...

CONSULUL BERNICK: De ce nu l-ai păzit? Acum l-am pierdut. Dă-mi-l înapoi dacă poţi!

DOAMNA BERNICK: Da, pot, îl am!

CONSULUL BERNICK: Îl ai?

HILMAR
RUMMEL
VIGELAND
SANDSTAD
KRAP
} *(cu un suspinde uşurare)*: Ah!

HILMAR: Ei, mi-am închipuit eu.

DOMNIŞOARA BERNICK: L-ai recăpătat, Karsten!

DOMNIŞOARA HESSEL: Dar, acum, recîştigă-l!

CONSULUL BERNICK: Îl ai? E adevărat ceea ce spui? Unde-i?

DOAMNA BERNICK: Nu-ţi spun pînă nu-l ierţi.

CONSULUL BERNICK: O, te mai îndoieşti?... Îl iert! Dar cum ai aflat?

DOAMNA BERNICK: Crezi că o mamă nu vede? Eram îngrozită să nu afli tu. Cîteva cuvinte care-i scăpaseră ieri, şi apoi... odaia goală, şi hainele, şi sacul dispărute...

CONSULUL BERNICK: Da, da, înţeleg.

DOAMNA BERNICK: Am alergat, am reuşit să pun mîna pe Aune. Am ieşit la larg cu barca lui cu vele; vasul era gata să plece. Domnul fie lăudat, am ajuns totuşi la timp, ne-am urcat la bord, am

pus să se cerceteze peste tot, l-am găsit. Karsten, nu trebuie să-l pedepsești.

CONSULUL BERNICK: Betty!

DOAMNA BERNICK: Şi nici pe Aune!

CONSULUL BERNICK: Aune? Ce știi despre el? „Indian Girl“ n-a pornit mai departe?

DOAMNA BERNICK: Nu, tocmai asta-i.

DOMNUL BERNICK: Vorbește, vorbește odată!

DOAMNA BERNICK: Aune era tot atît de zguduit ca și mine; cercetările ne-au răpit timp, se lăsase noaptea, pilotul făcea dificultăți, așa că Aune s-a încumetat, în numele tău...

CONSULUL BERNICK: Ei?

DOAMNA BERNICK: Să-l oprească pînă mîine.

KRAP: Hm!

CONSULUL BERNICK: O, ce fericire!

DOAMNA BERNICK: Nu ești furios?

CONSULUL BERNICK: O, Betty, ce fericire!

RUMMEL: Şi tu, ești prea conștiincios.

HILMAR: Adevărat, din moment ce era vorba doar de o mică răfuială cu natura, atunci — uf!

KRAP *(în fund, lîngă fereastră)*: Alaiul a pătruns pe poarta grădinii, domnule consul.

CONSULUL BERNICK: Da, acum poate veni.

RUMMEL: Toată grădina se umple de oameni.

SANDSTAD: Toată strada e plină.

RUMMEL: Tot orașul e în picioare, Bernick. E cu adevărat o clipă înălțătoare.

VIGELAND: Să primim această clipă cu sufletul plin de modestie, domnule Rummel.

RUMMEL: Toate drapelele au fost scoase. Ce alai! Iată și comitetul serbării, în frunte cu profesorul Rørlund.

CONSULUL BERNICK: Lăsați-i să vină!

RUMMEL: Ascultă, în gradul de emoție în care te afli...

CONSULUL BERNICK: Ei, ce?

RUMMEL: Aș înclina să iau eu cuvîntul în locul tău.

CONSULUL BERNICK: Nu, mulțumesc. În seara asta vreau să vorbesc chiar eu.

RUMMEL: Dar mai știi ce ai de spus?

CONSULUL BERNICK: Da, fii liniștit, Rummel, acum știu ce am de spus.

(Între timp, muzica s-a oprit. Ușa dinspre grădină se deschide. Profesorul Rørlund, în fruntea comitetului de organizare, intră condus de cîțiva servitori care poartă un coș acoperit. În urma lor vin cetățeni ai orașului din toate clasele, atîți cît poate cuprinde holul. O mulțime imensă cu drapele se zărește afară, în grădină și pe stradă.)

RØRLUND: Mult stimate domnule consul! Văd, din surpriza întipărită pe chipul dumneavoastră, că am pătruns ca oaspeți neașteptați în fericitul dumneavoastră cămin, în care sînteți înconjurat de familia și de prietenii dumneavoastră — onorabili și activi concetățeni ai noștri. Dar îndemnul inimilor ne-a îmboldit să vă aducem omagiul nostru. Aceasta nu vi se întîmplă pentru prima oară; totuși, pentru prima oară ia o asemenea amploare. V-am adus adeseori mulțumirile noastre pentru solida temelie morală pe care, ca să spunem așa, ați construit societatea noastră. De această dată, însă, vă aducem omagii în special pentru calitatea dumneavoastră de cetățean clarvăzător, neobosit, dezinteresat, gata să se jertfească pe sine și a cărui inițiativă, după părerea tuturor specialiștilor, va da un puternic avînt prosperității și bunăstării societății noastre.

VOCI DIN MULȚIME: Bravo, bravo!

RØRLUND: Domnule consul, ani de-a rîndul ați fost un luminos exemplu pentru orașul nostru. Nu vorbesc de exemplara dumneavoastră viață de familie și nici despre trecutul dumneavoastră fără pată. Astfel de calități sînt rezervate elogiilor familiale, nu celor publice. Eu mă refer la activitatea dumneavoastră cetățenească, așa cum s-a prezentat întotdeauna: desfășurată în văzul întregii lumi. Vapoare bine echipate ies de pe șantierele dumneavoastră și își fîlfîie pavilionul pe oceanele cele mai îndepărtate. Numeroși și fericiți muncitori vă privesc ca pe un părinte al lor. Prin faptul că ați creat noi ramuri de activitate, ați pus temelia bunăstării a sute de familii. Cu alte cuvinte, dumneavoastră sînteți — în înțelesul cel mai direct al cuvîntului — sînteți stîlpul de bază al acestei societăți.

VOCI: Așa-i, așa-i, bravo!

RØRLUND: Și tocmai într-o astfel de dezinteresare, care inspiră toate acțiunile dumneavoastră, trebuie să căutăm factorul ce are un efect atît de pozitiv, în special în această epocă. Dumneavoastră sînteți pe cale de a ne înzestra acum cu — și nu preget să rostesc acest cuvînt prozaic și simplu — o cale ferată.

MULTE VOCI: Bravo! Bravo!

RØRLUND: Dar această înfăptuire pare că s-ar lovi de greutăți dictate esențialmente de considerațiuni meschine, egoiste.

VOCI: Să auzim, să auzim!

RØRLUND: Și anume, e lucru cunoscut că anumiți indivizi care nu aparțin societății noastre au luat-o înainte cetățenilor activi de aici și au intrat în

posesia anumitor avantaje, care de drept ar fi trebuit să ne revină nouă.

VOCI: Da, da! Să auzim!

RØRLUND: Această regretabilă situație de fapt a ajuns desigur și la cunoștința dumneavoastră, domnule consul. Cu toate acestea, dumneavoastră rămîneți de neclintit în hotărîrea luată, deși știți foarte bine că un cetățean al statului nu trebuie să aibă în vedere decît interesul orașului său.

DIFERITE VOCI: Hm! Nu, nu! Ba da, ba da!

RØRLUND: Iată, iată omul și cetățeanul căruia îi aducem în seara aceasta omagiile noastre. Să dea Domnul ca întreprinderea dumneavoastră să fie o adevărată și durabilă binefacere pentru societate! Drumul de fier poate constitui, desigur, calea ce ne-ar expune pătrunderii — în mijlocul nostru — a unor specimene dăunătoare dinafară; dar va fi și o cale la fel de rapidă ca să ne descotorosim de ele. Astfel de elemente dinafară, chiar fără existența căii ferate, au pătruns de curînd la noi, și n-am putut să le împiedicăm. Socotesc ca o prevestire fericită pentru izbînda întreprinderii faptul că tocmai în această seară de sărbătoare ne-am descotorosit — mai degrabă decît ne-am fi așteptat — de anumite specimene de acest el...

VOCI: Sst! Sst!

RØRLUND: Faptul că am atins acest punct aici, în acest loc, demonstrează că ne aflăm într-o casă în care exigențele etice sînt așezate mai presus decît legăturile de familie.

VOCE: Auziți! Bravo!

CONSULUL BERNICK *(concomitent)*: Dați-mi voie...

RØRLUND: Numai cîteva cuvinte încă, domnule consul. Ceea ce ați înfăptuit pentru orașul nostru, desigur că nu a avut la bază vreo dorință ascunsă

de a realiza foloase materiale. Dar nu aveți dreptul, acum mai puțin ca oricînd, de a refuza un modest semn de prețuire din partea concetățenilor dumneavoastră recunoscători, tocmai în momentul solemn în care — după cum au spus-o oamenii de afaceri — ne aflăm în fața unei ere noi.

MULTE VOCI: Bravo! Auziți, auziți!

(Se face un semn servitorilor, aceștia se apropie aducînd coșul; membrii din comitetul festiv îl preiau și îi prezintă obiectele despre care se va vorbi în continuare.)

RØRLUND: Iată, avem aici, domnule consul, un serviciu de cafea din argint. Fie ca el să vă împodobească masa, atunci cînd în viitor, ca și de atîtea ori în trecut, vom avea bucuria să ne adunăm în această casă primitoare. Iar pe dumneavoastră, domnii mei care sînteți gata să fiți alături de primul stîlp al societății noastre, vă rugăm să primiți ca amintire un mic dar. Acest pocal de argint este pentru dumneavoastră, domnule angrosist Rummel. Dumneavoastră ați fost acela care atît de des în clinchetul vesel al cupelor ați apărat cu elocvență interesele cetățenești. Fie-vă dat ca ocazii fericite să prilejuiască închinarea și golirea acestui pocal. Dumneavoastră, domnule comerciant Sandstad, vă înminez acest album cu fotografiile concetățenilor noștri. Umanitatea dumneavoastră cunoscută și recunoscută v-a pus în situația fericită de a avea prieteni în toate păturile societății. Iar dumneavoastră, domnule comerciant Vigeland, vă ofer această carte de rugăciuni tipărită pe hîrtie velină și cu legătură de lux, spre a împodobi camera dumneavoastră personală. Sub influența maturizată a anilor, ați dobîndit o concepție de viață

plină de austeritate. Comportarea dumneavoastră în toate problemele zilnice a fost purificată și înnobilată, în decursul anilor, de gîndul la Cel-de-sus și la viața de apoi. *(Adresîndu-se mulțimii.)* Și cu acestea prieteni, un „Mulți ani trăiască" pentru consulul Bernick și pentru cei care luptă alături de el! Un „ura" pentru stîlpii societății noastre.

ÎNTREAGA MULȚIME: Trăiască domnul conte Bernick! Trăiască stîlpii societății! Uraa! Uraa! Uraa!

DOMNIȘOARA HESSEL: Noroc, cumnate!

(Tăcere plină de așteptare.)

CONSULUL BERNICK *(începe grav și rar)*: Concetățenii mei! S-a spus de către purtătorul vostru de cuvînt că în astă seară ne aflăm în pragul unei epoci noi; și sper că așa va fi. Dar pentru ca asta să se poată realiza, trebuie să cultivăm adevărul. Adevărul, căci pînă în această seară el nu era cultivat în societate. Nici în lucrurile mari, nici în cele mărunte. *(Stupefacție printre cei de față.)* Trebuie deci să încep prin a respinge cuvintele de laudă pe care dumneavoastră, domnule profesor, mi le-ați adresat după cum este uzanța în circumstanțe asemănătoare. Nu le merit, deoarece pînă în ziua de azi n-am fost un om dezinteresat. Chiar dacă n-am urmărit întotdeauna avantaje materiale, în tot cazul, acum sînt conștient că cele mai multe dintre acțiunile mele s-au datorat unei dorinți de putere de influență și de considerație.

RUMMEL *(cu jumătate glas)*: Ce-o mai fi și asta?

CONSULUL BERNICK: Față de concetățenii mei nu-mi fac însă nici un reproș în legătură cu asta, căci mai cred încă și acum că pot să mă așez în

primele rînduri, printre cei mai capabili oameni ai orașului nostru.

MULTE VOCI: Da, da, da!

CONSULUL BERNICK: Dar, de ceea ce mă acuz eu însumi, este că am fost de multe ori atît de slab, încît m-am pretat s-o iau pe căi lăturalnice. Și aceasta deoarece cunoșteam și mă temeam de tendința societății noastre de a presupune motive necurate în tot ce se întreprindea la noi. Acum ajung la un fapt care exemplifică acest lucru.

RUMMEL *(neliniștit):* Hm, hm!

CONSULUL BERNICK: Pe-aici circulă tot felul de zvonuri despre mari cumpărături de terenuri pe tot întinsul ținutului. Aceste terenuri le-am cumpărat eu, pe toate, de unul singur.

VOCI ÎNĂBUȘITE: Ce spune? Consulul? Consulul Bernick?

CONSULUL BERNICK: Deocamdată, ele sînt în mîinile mele. Natural, m-am destăinuit colaboratorilor mei, domnilor Rummel, Vigeland și Sandstad și am căzut de acord să...

RUMMEL: Nu-i adevărat! Dovezi, dovezi!

VIGELAND: Noi n-am căzut de acord asupra nici unui lucru!

HILMAR: Nu, că acum trebuie să spun...

CONSULUL BERNICK: E foarte adevărat, n-am căzut de acord asupra a ceea ce vreau să spun acum. Dar, sper, acești trei domni vor fi fără îndoială de acord cu mine cînd voi declara că astă-seară m-am înțeles cu mine însumi ca aceste terenuri să fie preschimbate în acțiuni la îndemîna tuturor, încît oricine dorește să poată avea acces la ele.

MULTE VOCI: Ura! Trăiască consulul Bernick!

RUMMEL *(încet, consulului Bernick):* E o trădare josnică!

SANDSTAD *(încet, aparte)*: Va să zică ne-a tras pe sfoară!

VIGELAND: Să-l ia dracu! Vai, Dumnezeule, ce-am spus?

MULȚIMEA *(afară)*: Uraa! Uraa! Uraa!

CONSULUL BERNICK: Tăcere, domnii mei. N-am nici un drept la aceste urale, pentru că ceea ce am hotărît acum nu a fost și intenția mea inițială. Intenția mea a fost de a păstra totul pentru mine. Și sînt și acum de părere că aceste proprietăți pot fi la maximum fructificate numai dacă rămîn concentrate într-o singură mînă. Rămîne să alegeți. Dacă doriți, sînt gata să le administrez cu cea mai mare pricepere...

VOCI: Da! Da! Da!

CONSULUL BERNICK: ...dar mai întîi concetățenii mei trebuie să mă cunoască temeinic. Propun ca de acum înainte fiecare să se cunoască pe sine însuși și haideți să hotărîm ca din seara aceasta să începem o nouă eră. Iar pe cea veche, cu sulimanurile ei, cu fățărnicia ei, cu goliciunea ei, cu acea cumsecădenie mincinoasă, s-o expunem într-un muzeu permanent deschis, pentru a ne fi de învățătură; iar acestui muzeu, îi vom dărui — nu-i așa domnii mei? — deopotrivă serviciul de cafea, și pocalul, și albumul și cartea de rugăciuni pe hîrtie velină, cu legătură de lux.

RUMMEL: Da, natural.

VIGELAND *(mormăie)*: Din moment ce ne-ați luat totul, atunci...

SANDSTAD: Vă rog...

CONSULUL BERNICK: Și acum, voi lichida cea mai importantă socoteală pe care o am cu societatea. S-a spus aici că anumite elemente detracate ne-au părăsit chiar în seara asta. Mai pot adăuga,

ceea ce încă nu se știe: cel vizat nu a părăsit țara singur; el este urmat pentru a-i deveni soție, de...

DOMNIȘOARA HESSEL *(tare)*: Dina Dorf!

RØRLUND: Cum?

DOAMNA BERNICK: Ce spui?

(Mare agitație.)

RØRLUND: S-a dus? A fugit... cu el! Imposibil!

CONSULUL BERNICK: Spre a-i deveni soție, domnule profesor. Și mai am ceva de adăugat. *(Încet.)* Betty, stăpînește-te și suportă ceea ce va urma. *(Tare.)* Spun: jos pălăria în fața acestui om, căci el cu mărinimie a luat asupra lui vina altuia. Concetățeni ai mei, vreau să se termine cu minciuna care otrăvește fiecare fibră din mine. Trebuie să aflați totul: eu am fost, acum cincisprezece ani, vinovatul.

DOAMNA BERNICK *(încet și tremurînd)*: Karsten!

DOMNIȘOARA BERNICK *(același joc)*: O, Johan!...

DOMNIȘOARA HESSEL: În sfîrșit, abia acum ești tu însuți!

(Nesfîrșită stupoare printre cei de față.)

CONSULUL BERNICK: Da, concetățeni ai mei, eu am fost vinovatul și el a fost cel care a ispășit. Nici o putere umană nu ar fi reușit să dovedească falsitatea acestor zvonuri, urîte și mincinoase, cîte s-au răspîndit după aceea. Dar nici nu îndrăznesc să mă plîng. Grație acestor zvonuri m-am ridicat acum cincisprezece ani; dacă acum va trebui să mă prăbușesc din cauza lor, asta o veți hotărî voi, dar numai după ce veți chibzui bine.

RØRLUND: Ce lovitură de trăsnet! Primul cetățean al orașului! *(Cu glas înăbușit, către doamna Bernick.)* Vai, cît vă deplîng, doamnă.

HILMAR: O, ce mărturisire! Ei, nu, că trebuie să... Hm!

CONSULUL BERNICK: Dar nici un fel de hotărîre în seara asta. Rog pe fiecare să se ducă la ale lui, să se concentreze, să privească înlăuntrul său. Atunci cînd spiritele se vor fi liniștit, se va vedea dacă am pierdut sau dacă am cîștigat prin faptul că v-am mărturisit totul. Cu bine! Eu mai am încă multe, multe de care să mă căiesc; dar acestea nu mă privesc decît pe mine. Noapte bună! Să renunțăm la fast. Sînteți de acord cu mine că nu-și are rostul acum?

RØRLUND: Certamente, nu. *(Încet, către doamna Bernick.)* A fugit. Va să zică, totuși, era totalmente nedemnă de mine. *(Încet către comitetul manifestației.)* Da, domnii mei, acum cred că cel mai bun lucru este să ne împrăștiem în tăcere.

HILMAR: Cum se va mai putea ține sus stindardul principiilor? Uf!

(Între timp, comunicarea a mers pe șoptite din gură în gură. Toți participanții la alai se îndepărtează, plecînd prin grădină. Rummel, Sandstad și Vigeland pleacă certîndu-se violent, însă cu voce înăbușită. Hilmar se strecoară afară prin dreapta. În tăcerea care s-a lăsat în urmă, rămîn în hol consulul Bernick, doamna Bernick, domnișoara Bernick, domnișoara Hessel și procuristul Krap.)

CONSULUL BERNICK: Betty, mă vei putea ierta?

DOAMNA BERNICK *(privindu-l surîzătoare)*: Știi, Karsten, acum mi-ai deschis cea mai frumoasă perspectivă din cîte am avut în toți acești ani.

CONSULUL BERNICK: Cum adică?

DOAMNA BERNICK: Ani de zile am crezut că odinioară ai fost al meu și te-am pierdut după

aceea. Acum știu că n-ai fost al meu niciodată, dar te voi cîștiga.

CONSULUL BERNICK *(cuprinzînd-o în brațe)*: O, Betty, m-ai cîștigat! Prin Lona, am învățat să te cunosc cu adevărat. Acum spune-i lui Olaf să vină.

DOAMNA BERNICK: Da, acum îl vei avea. Domnule Krap!

(Se retrage și vorbește încet cu el, în fund. Krap iese pe ușa ce dă în grădină. În timpul celor ce urmează, încetul cu încetul toate luminile de la case se sting.)

CONSULUL BERNICK *(înăbușit)*: Mulțumesc, Lona, ai salvat tot ce mai era bun în mine și mi-ai salvat și fericirea.

DOMNIȘOARA HESSEL: Am vrut eu altceva?

CONSULUL BERNICK: Da, oare asta ai vrut, sau altceva? Nu mă pot dumiri ce-i cu tine.

DOMNIȘOARA HESSEL: Hm!...

CONSULUL BERNICK: Va să zică: ură, nu; răzbunare, nu! Atunci de ce ai venit încoace?

DOMNIȘOARA HESSEL: O veche prietenie nu ruginește.

CONSULUL BERNICK: Lona!

DOMNIȘOARA HESSEL: Cînd Johan mi-a povestit ce s-a întîmplat... atunci mi-am jurat: eroul tinereții mele trebuie să fie descătușat și autentic erou.

CONSULUL BERNICK: O, și cît de puțin am meritat asta din partea ta! Eu doar nu mai reprezint nimic!

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, Karsten, așa ar fi dacă pe noi, femeile, ne-ar călăuzi numai interesul.

(Aune vine din grădină cu Olaf.)

CONSULUL BERNICK *(întîmpinîndu-l)*: Olaf!

OLAF: Tată, îți promit că niciodată nu voi mai...

CONSULUL BERNICK: ...fugi de aici?
OLAF: Da, da, ți-o promit, tată.
CONSULUL BERNICK: Și eu îți promit că nu vei mai avea de ce s-o faci. De acum încolo îți este îngăduit să crești nu ca moștenitorul operei vieții mele, ci ca acel care-și va făuri singur opera.
OLAF: Și voi avea voie să fac ceea ce vreau eu?
CONSULUL BERNICK: Da, vei avea voie.
OLAF: Mulțumesc. Atunci nu vreau să devin un stîlp al societății
CONSULUL BERNICK: Așa? De ce nu?
OLAF: Cred că trebuie să fie plicticos.
CONSULUL BERNICK: Să devii tu însuți, Olaf, iar restul va merge de la sine. Iar dumneata, Aune...
AUNE: Știu, domnule consul, sînt concediat.
CONSULUL BERNICK: Rămînem împreună, Aune, și iartă-mă..
AUNE: Cum adică? Vasul nu trebuie să plece astă-seară?
CONSULUL BERNICK: Și nici mîine. Ți-am dat un termen prea scurt. Trebuie controlat cît mai temeinic.
AUNE: Așa se va face, domnule consul; și asta, cu noile mașini!
CONSULUL BERNICK: Așa, Aune. Dar temeinic și cinstit. Aici, la noi, multe au nevoie de reparații temeinice și cinstite. Ei, noapte bună, Aune!
AUNE: Noapte bună, domnule consul și mulțumesc, mulțumesc, mulțumesc! *(Iese prin dreapta.)*
DOAMNA BERNICK: Acum au plecat cu toții.
CONSULUL BERNICK: Iar noi sîntem singuri. Numele meu nu mai strălucește cu litere de foc. Pe la ferestre s-au stins toate luminile.
DOMNIȘOARA HESSEL: Ți-ai dori să se aprindă din nou?

CONSULUL BERNICK: Pentru nimic în lume. Dar ce spuneam? Ați rămîne îngrozite dacă ați ști. Acum, parcă mi-aș fi revenit în simțiri după o boală lungă. Dar simt că pot redeveni tînăr și sănătos. O, veniți mai aproape împrejurul meu! Vino, Betty! Vino, Olaf, băiatul meu! Și tu, Marta; îmi pare că nici nu te-am văzut în toți acești ani.

DOMNIȘOARA HESSEL: Într-adevăr, nu. Societatea voastră are o mentalitate de celibatari; voi nu vedeți femeile.

CONSULUL BERNICK: Adevărat, adevărat și tocmai de aceea — da, asta rămîne hotărît, Lona — tu nu mai pleci de lîngă Betty și de lîngă mine.

DOAMNA BERNICK: Da, Lona, nu mai pleci.

DOMNIȘOARA HESSEL: Da, nu mai plec. De altfel cum aș putea să vă părăsesc pe voi — doi tineri care abia vă întemeiați un cămin? Nu sînt eu mama adoptivă? Eu și cu tine, Marta, noi două, bătrînele mătuși. La ce te uiți?

DOMNIȘOARA BERNICK: Mă uit cum se limpezește cerul, cum se înseninează deasupra mării. „Palmier" are norocul de partea lui.

DOMNIȘOARA HESSEL: Și fericirea la bord.

CONSULUL BERNICK: Iar noi — noi avem în față o zi serioasă de muncă, eu mai ales. Dar — să vină! Fiți doar cît mai aproape de mine, voi, credincioase și sincere femei. Abia acum am învățat: voi, femeile, sînteți stîlpii societății.

DOMNIȘOARA HESSEL: Atunci n-ai învățat mare lucru. (*Punînd apăsat mîna pe umărul lui.*) Nu, adevărul și libertatea, iată stîlpii societății.